МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: **ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ ЧОЛОВІКАМИ ПАРТНЕРКИ, СТАРШОЇ ЗА НИХ**

Виконала: студентка ІІ курсу,
групи 8.0534-з-1
спеціальності 053 Психологія
освітньої програми: Психологія
Бондаренко Ольга Олександрівна
Керівник: PhD, ст. викладач кафедри
психології Гречаник М. І.
Рецензент: канд. пед. наук, доцент
кафедри педагогіки та психології
освітньої діяльності Голованова Т. П.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціальної педагогіки та психології
Кафедра психології
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 053 Психологія
Освітня програма 053 Психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
«____»_____2025 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Бондаренко Ользі Олександрівні

1. Тема роботи: Психологічні особливості вибору чоловіками партнерки, старшої за них
керівник роботи Гречаник М. І., PhD, ст. викладач кафедри психології
затверджена наказом ЗНУ від «02» жовтня 2025 року № 1393-с
2. Термін подання студентом роботи: _____
3. Вихідні дані до роботи: аналіз наукової літератури, матеріали практик
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) проаналізувати психологічні аспекти вибору партнера у чоловіків; визначити вплив вікової різниці на формування партнерських стосунків; розглянути теоретичні підходи до пояснення вибору партнерки старшого віку; вивчити соціокультурні та індивідуальні детермінанти, що формують вибір старшої партнерки; дослідити психологічні особливості чоловіків, які обирають старшу партнерку; розробити практичні рекомендації для психологічної підтримки чоловіків, які обирають старшу партнерку.
5. Перелік графічного матеріалу: 2 рисунка та 5 таблиць з результатами дослідження

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Гречаник М. І., PhD		
Розділ 1	Гречаник М. І., PhD		
Розділ 2	Гречаник М. І., PhD		
Висновки	Гречаник М. І., PhD		

7. Дата видачі завдання: _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та систематизація матеріалу	листопад 2024	виконано
2	Робота над вступом	грудень 2024	виконано
3	Написання розділу 1	січень-березень 2025	виконано
4	Написання розділу 2	квітень-серпень 2025	виконано
5	Написання висновків	вересень 2025	виконано
6	Оформлення роботи	жовтень 2025	виконано
7	Проходження нормоконтролю	листопад 2025	виконано
8	Рецензування	листопад 2025	виконано
9	Захист	грудень 2025	виконано

Студент _____ О. О. Бондаренко

Керівник роботи _____ М. І. Гречаник

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____Г. В. Коваль

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра: 100 сторінок, 2 рисунка, 5 таблиць, 67 джерел, 5 додатків.

Мета дослідження полягає у виявленні та аналізі психологічних особливостей, що впливають на вибір чоловіками старшої за віком партнерки.

Об’єкт дослідження: партнерські стосункі в діаді чоловік – жінка.

Предмет дослідження: психологічні особливості, що впливають на вибір чоловіками старшої за них партнерки.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що вибір старшої партнерки чоловіками зумовлений специфічними психологічними характеристиками чоловіків, які відображають їхні потреби в емоційній стабільності, інтелектуальній взаємодії та підтримці. Зокрема, нижчий рівень емоційної стабільності та самооцінки сприяють вибору старшої за віком партнерки через її емоційну зрілість і життєвий досвід.

Методи дослідження: аналіз наукової літератури, синтез еволюційних, психоаналітичних і соціально-психологічних підходів, порівняльний аналіз; опитувальник «Велика п’ятірка» (BFI); шкала прив’язаності для дорослих (ECR); опитувальник емоційного інтелекту (TEIQue); шкала самооцінки Розенберга (RSES); анкета соціокультурних детермінант; напівструктуроване інтерв’ю; кореляційний аналіз (коефіцієнт Пірсона); регресійний аналіз.

Практичне значення роботи полягає у тому, що результати дослідження можуть бути застосовані у розробці психологічних програм підтримки чоловіків, які обирають старшу партнерку, сприяючи підвищенню їхньої емоційної стійкості, самооцінки та комунікативних навичок.

ВИБІР ПАРТНЕРА, ЕМОЦІЙНІ ПОТРЕБИ, СОЦІАЛЬНІ СТЕРЕОТИПИ, КОНФЛІКТНІСТЬ, САМООЦІНКА, СУМІСНІСТЬ, КРИЗА СЕРЕДНЬОГО ВІКУ, УРБАНІЗАЦІЯ.

SUMMARY

Bondarenko O.O. Psychological features of the choice of men partner, older than them.

The qualifying work consists of Introduction, 2 Chapters, Conclusion, References (67 items, 8 of foreign origin), 5 appendixes. The qualifying work volume is 120 pages long, 100 of them – main text. There are 5 tables and 2 illustrations.

Modern sociocultural changes, in particular the growth of gender equality, economic independence of women and transformation of traditional family models, contribute to the formation of new approaches to the choice of a partner. In many countries, including Ukraine, there is a tendency towards the growth of the popularity of relationships where the woman is older than the man. This phenomenon is due not only to changes in social norms, but also to psychological factors, such as the desire of men for stability, maturity and emotional depth in relationships. At the same time, such couples often face social pressure, which makes it necessary to study in more depth the psychological mechanisms underlying such choices.

The purpose of the study is to identify and analyze psychological characteristics that influence men's choice of an older partner.

The research tasks:

– to analyze the psychological aspects of men's choice of a partner;

– to determine the influence of age difference on the formation of partnership relationships;

– to consider theoretical approaches to explaining the choice of an older partner;

– to study the sociocultural and individual determinants that shape the choice of an older partner;

– to investigate the psychological characteristics of men who choose an

older partner;

– to develop practical recommendations for psychological support for men who choose an older partner.

Object of the study: partnership relationships in a man-woman dyad.

Subject of the study: psychological characteristics that influence men's choice of an older partner.

The hypothesis of the study is that men's choice of an older partner is determined by specific psychological characteristics of men, which reflect their needs for emotional stability, intellectual interaction and support. In particular, lower levels of emotional stability and self-esteem contribute to the choice of an older partner due to her emotional maturity and life experience.

Chapter 1 “Theoretical foundations of research into men's choice of an older partner” the concept and psychological aspects of partner choice in men are considered, the influence of age differences on the formation of partner relationships is studied, theoretical approaches to explaining the choice of an older partner are analyzed, and sociocultural and individual determinants of partner choice are highlighted.

Part 2 “Empirical study of the psychological characteristics of men's choice of an older partner” the organization and methodology of the empirical study are described, the results of the study of the psychological characteristics of men who chose an older partner are analyzed, and practical recommendations are provided regarding psychological support for men in choosing a partner older than them.

The practical significance of the work lies in the fact that the results of the study can be applied in the development of psychological support programs for men who choose an older partner, contributing to the improvement of their emotional stability, self-esteem and communication skills.

Key words: partner choice, emotional needs, social stereotypes, conflict, self-esteem, compatibility, mid-age crisis, urbanization.

ЗМІСТ

ВСТУП 8

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИБОРУ ЧОЛОВІКАМИ СТАРШОЇ ПАРТНЕРКИ 14

1.1. Поняття та психологічні аспекти вибору партнера у чоловіків 14

1.2. Вплив вікових відмінностей на формування партнерських стосунків 24

1.3. Теоретичні підходи до пояснення вибору партнерки старшого віку 33

1.4. Соціокультурні та індивідуальні детермінанти вибору партнера 43

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИБОРУ ЧОЛОВІКАМИ СТАРШОЇ ПАРТНЕРКИ 57

2.1. Організація та методика проведення емпіричного дослідження 57

2.2. Аналіз результатів дослідження психологічних особливостей чоловіків, які обрали старшу партнерку 68

2.3. Практичні рекомендації щодо психологічної підтримки чоловіків у виборі партнерки, старшої за них 91

ВИСНОВКИ 98

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 101

ДОДАТКИ 108

ВСТУП

Вибір партнера є одним із ключових аспектів людського життя, що визначає не лише особисті стосунки, але й психологічне благополуччя, соціальну адаптацію та самореалізацію індивіда. У сучасному світі, де традиційні соціальні норми та стереотипи зазнають трансформацій, особливу увагу привертає феномен вибору чоловіками партнерок, старших за віком. Такі стосунки часто викликають дискусії, адже вони кидають виклик усталеним уявленням про вікові ролі в романтичних відносинах. Актуальність дослідження зумовлена зростанням кількості пар із віковими розбіжностями, а також необхідністю подолання упереджень і стереотипів, пов’язаних із такими союзами. Вивчення психологічних особливостей вибору старшої партнерки дозволяє не лише зрозуміти мотивацію чоловіків, але й розкрити глибші аспекти їхніх емоційних потреб, індивідуальних характеристик і соціокультурного контексту.

Сучасні соціокультурні зміни, зокрема зростання гендерної рівності, економічної незалежності жінок і трансформація традиційних моделей сім’ї, сприяють формуванню нових підходів до вибору партнера. У багатьох країнах, включаючи Україну, спостерігається тенденція до зростання популярності стосунків, де жінка є старшою за чоловіка. Це явище зумовлене не лише змінами в суспільних нормах, але й психологічними факторами, такими як прагнення чоловіків до стабільності, зрілості та емоційної глибини у стосунках. Водночас такі пари часто стикаються з соціальним тиском, що робить необхідним глибше вивчення психологічних механізмів, які лежать в основі такого вибору.

Психологічна наука пропонує низку теоретичних підходів до пояснення вибору партнера, зокрема еволюційні, психоаналітичні та когнітивно-поведінкові моделі. Однак вибір старшої партнерки залишається недостатньо дослідженим аспектом, що потребує інтеграції різних

теоретичних перспектив для повноцінного розуміння феномену. Наприклад, еволюційна психологія акцентує увагу на біологічних і репродуктивних аспектах, тоді як соціокультурні теорії підкреслюють вплив суспільних норм і цінностей. Поєднання цих підходів дозволяє створити цілісну картину мотивації чоловіків, які обирають старших партнерок, та виявити унікальні психологічні особливості цього вибору.

Індивідуальні психологічні характеристики чоловіків, такі як рівень самосвідомості, емоційна зрілість, тип особистості та життєвий досвід, відіграють важливу роль у формуванні їхніх партнерських уподобань. Чоловіки, які обирають старших партнерок, можуть шукати в них не лише романтичного партнера, але й наставника, друга чи людину, яка поділяє їхні цінності та життєві цілі. Водночас такі стосунки можуть бути пов’язані з певними психологічними викликами, такими як страх осуду чи труднощі у встановленні рівноправних стосунків. Це робить тему дослідження важливою для практичної психології, зокрема у контексті консультування та підтримки пар.

Соціокультурний контекст також має значний вплив на вибір партнера. У різних культурах ставлення до вікових розбіжностей у стосунках варіюється від повного прийняття до категоричного неприйняття. В Україні, де традиційні уявлення про сім’ю все ще зберігають свою вагу, стосунки зі старшою партнеркою можуть сприйматися як нетипові, що додає додатковий психологічний тиск на чоловіків. Дослідження цього аспекту дозволяє не лише зрозуміти індивідуальні мотиви, але й оцінити вплив суспільних норм на формування партнерських стосунків.

Проблематика вибору партнера та специфіка різновікових союзів досліджувалася у працях як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Так, у зарубіжній психології вагомий внесок зробили З. Фрейд, К. Юнг, Е. Еріксон, які розглядали вибір партнера через призму психосексуального та особистісного розвитку. Теорію соціального обміну у стосунках розробляли Дж. Хоманс та П. Блау, а питання міжособистісної сумісності висвітлювали

Р. Вінч, Д. Басс, Г. Мерстайн. У сучасних дослідженнях акцентується увага на ролі еволюційних чинників та стратегій репродуктивної поведінки (Д. Басс, С. Гангестад).

У вітчизняній психології проблеми вибору партнера, міжособистісних стосунків і шлюбної сумісності досліджували О. Бондарчук, Г. Венгер, Т. Зозуль, С. Ковальов, Д. Карпова, М. Мушкевич, Є. Потапчук, В. Сисенко, Т. Титаренко та ін. Соціально-психологічні аспекти сімейних відносин розглядали В. Поліщук, Н. Ільїна, О. Столярчук, Р. Федоренко та ін. Питання гендерних ролей та трансформації уявлень про шлюбно-сімейні стосунки висвітлювали С. Архипова, І. Бондаревська, І. Іванова, О. Кікінеджі, Н. Чайкіна та ін.

Проте, незважаючи на актуальність та соціальну значимість проблеми, психологічні особливості вибору чоловіками старшої партнерки залишаються недостатньо дослідженими, особливо в українському контексті. Більшість сучасних досліджень зосереджені на загальних аспектах партнерського вибору або на стосунках, де старшим є чоловік, тоді як специфіка мотивації чоловіків у міжгенераційних союзах із старшою партнеркою часто залишається поза увагою. Недостатня увага до цього питання в українській психологічній науці, а також зростаюча кількість таких пар у суспільстві, створюють потребу у глибшому аналізі психологічних і соціокультурних факторів, що впливають на цей вибір. Саме це й зумовило вибір теми дослідження «Психологічні особливості вибору чоловіками партнерки, старшої за них».

Мета дослідження полягає у виявленні та аналізі психологічних особливостей, що впливають на вибір чоловіками старшої за віком партнерки.

Об’єкт дослідження: партнерські стосункі в діаді чоловік – жінка.

Предмет дослідження: психологічні особливості, що впливають на вибір чоловіками старшої за них партнерки.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати психологічні аспекти вибору партнера у чоловіків.

2. Визначити вплив вікової різниці на формування партнерських стосунків.

3. Розглянути теоретичні підходи до пояснення вибору партнерки старшого віку.

4. Вивчити соціокультурні та індивідуальні детермінанти, що формують вибір старшої партнерки.

5. Дослідити психологічні особливості чоловіків, які обирають старшу партнерку.

6. Розробити практичні рекомендації для психологічної підтримки чоловіків, які обирають старшу партнерку.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що вибір старшої партнерки чоловіками зумовлений специфічними психологічними характеристиками чоловіків, які відображають їхні потреби в емоційній стабільності, інтелектуальній взаємодії та підтримці. Зокрема, нижчий рівень емоційної стабільності та самооцінки сприяють вибору старшої за віком партнерки через її емоційну зрілість і життєвий досвід.

Методи дослідження:

– теоретичні: аналіз наукової літератури, синтез еволюційних, психоаналітичних і соціально-психологічних підходів, а також порівняльний аналіз для узагальнення концепцій вибору партнера та впливу вікових відмінностей;

– емпіричні: опитувальник «Велика п’ятірка» (BFI) для визначення провідних особистісних рис; шкала прив’язаності для дорослих (ECR) для оцінки рівнів тривожності та уникнення у стосунках; опитувальник емоційного інтелекту (TEIQue) для вимірювання емоційної зрілості, самоконтролю, емпатії та соціальності учасників; шкала самооцінки Розенберга (RSES) для оцінки рівня глобальної самооцінки; анкета соціокультурних детермінант для вивчення впливу соціального середовища,

освіти, урбанізації, гендерних норм і медіа на вибір старшої партнерки; інтерв'ю для виявлення суб'єктивних мотивів, емоційних аспектів та соціально-психологічних факторів вибору старшої партнерки; контент-аналіз інтерв'ю для систематизації змісту відповідей, визначення ключових тем у мотиваційних та емоційних описах учасників;

– методи математичної статистики: кореляційний аналіз (коефіцієнт Пірсона) для виявлення сили та напряму взаємозв'язку між психологічними характеристиками та схильністю чоловіків обирати старших партнерок; регресійний аналіз для визначення внеску окремих психологічних і соціально-психологічних факторів у мотивацію вибору партнерки старшого віку.

Наукова новизна та теоретичне значення:

– системно проаналізовано психологічні особливості чоловіків, які обирають старшу партнерку, в українському контексті з акцентом на емоційні та інтелектуальні потреби;

– поєднано якісний аналіз мотивацій із кількісною оцінкою особистісних рис, стилів прив'язаності та емоційного інтелекту;

– виявлено зв'язки між відкритістю до досвіду, емоційністю, тривожністю та мотивацією вибору, з урахуванням впливу урбанізації та гендерних норм;

– уточнено роль емоційних, когнітивних і поведінкових компонентів у формуванні партнерських уподобань;

– розкрито вплив вікових відмінностей і соціокультурного контексту на динаміку міжособистісних стосунків.

Практичне значення роботи полягає у тому, що результати дослідження можуть бути застосовані у розробці психологічних програм підтримки чоловіків, які обирають старшу партнерку, сприяючи підвищенню їхньої емоційної стійкості, самооцінки та комунікативних навичок. Отримані дані можуть бути використані психологами-консультантами для роботи з парами,

що стикаються з викликами вікової різниці, а також для просвітницької діяльності щодо подолання стереотипів у суспільстві.

Апробація дослідження. Основні положення наукової роботи представлено: в збірнику матеріалів IX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інтеграційні можливості сучасної психології та шляхи її розвитку» (м. Запоріжжя, 23-24 жовт., 2025 р.); тема «Вплив вікових відмінностей на формування партнерських стосунків».

Структура кваліфікаційної роботи магістра. Складається зі вступу, 2-х розділів, висновків, списку використаних джерел із 67 найменувань і додатку на 12 сторінках. Загальний обсяг основного тексту – 100 сторінок. Робота містить 5 таблиць і 2 рисунка.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИБОРУ ЧОЛОВІКАМИ СТАРШОЇ ПАРТНЕРКИ

1.1 Поняття та психологічні аспекти вибору партнера у чоловіків

Вибір партнера є складним психологічним процесом, що охоплює емоційні, когнітивні та поведінкові аспекти, які формуються під впливом індивідуальних особливостей, соціокультурного контексту та біологічних факторів. Для чоловіків цей процес має свої специфічні характеристики, зумовлені як еволюційними мотивами, так і сучасними суспільними змінами. Отже,розглянемо ключові психологічні аспекти вибору партнера, включаючи мотиви, потреби та індивідуальні риси чоловіків, які впливають на їхні партнерські уподобання, з особливим акцентом на теоретичні підходи, що пояснюють цей феномен.

Проблема вибору партнера завжди привертала увагу дослідників у галузі психології, соціології та культурології, адже саме від неї залежить стабільність стосунків, задоволеність шлюбом та міжособистісна гармонія. Поняття вибору партнера у психології розглядається як багаторівневий процес прийняття рішення, що поєднує емоційні, когнітивні та поведінкові компоненти. Вибір відбувається не лише на рівні свідомих переваг, а й за допомогою несвідомих механізмів, які ґрунтуються на дитячому досвіді, соціалізації та культурних стереотипах. В. Поліщук підкреслює, що вибір партнера відображає потребу людини у близькості, безпеці та підтримці, а також відповідає загальним закономірностям особистісного розвитку [45]. Аналогічні ідеї розвиває Р. Федоренко, наголошуючи, що вибір партнера варто розуміти як результат поєднання індивідуальних потреб і соціально-культурних очікувань [56].

Одним із перших на несвідомі аспекти вибору партнера звернув увагу З. Фройд, наголошуючи, що цей процес нерозривно пов’язаний із ранніми дитячими переживаннями та емоційними прив’язаностями до батьківських фігур. Він вважав, що у дорослому житті людина часто несвідомо шукає у партнерові риси, які нагадують їй значущих осіб дитинства, відтворюючи тим самим знайомі моделі прихильності та взаємодії [57]. К. Юнг доповнив ці ідеї, запропонувавши концепцію архетипів, серед яких особливе місце займає архетип Аніми – внутрішнього образу жіночності у психіці чоловіка. Саме він, за К. Юнгом, визначає емоційне забарвлення стосунків та формується під впливом культурних і особистих чинників [44]. Таким чином, вибір партнера не завжди є результатом свідомої раціональної оцінки, а значною мірою зумовлений несвідомими механізмами, які можуть як сприяти гармонійному розвитку стосунків, так і створювати конфлікти через невідповідність ідеалізованого образу реальній особі.

У західній психології значний внесок у розуміння феномену вибору партнера зробив Д. Басс, який розробив теорію еволюційних переваг. Учений наголошував, що процес пошуку партнера не є випадковим, а зумовлений поєднанням біологічних інстинктів і соціальних факторів. На його думку, чоловіки та жінки керуються різними критеріями відбору, які історично сформувалися як механізми виживання: чоловіки схильні віддавати перевагу фізичній привабливості та ознакам репродуктивного здоров’я, тоді як жінки орієнтуються на ресурси, статус і здатність забезпечити захист. Разом із тим Д. Басс підкреслював, що сучасні соціальні умови модифікують ці біологічні схильності, поєднуючи їх із культурними нормами, особистісними цінностями та індивідуальним досвідом [61].

Дж. Хілл і К. Борнс, спираючись на соціально-навчальний підхід, розглядали вибір партнера як результат засвоєння певних моделей поведінки в процесі соціалізації. Вони доводили, що критерії вибору значною мірою формуються під впливом середовища, у якому зростає особистість: сімейних відносин, спостереження за взаємодією батьків, норм і цінностей суспільства.

За їхніми висновками, людина частково наслідує поведінку значущих інших і переносить ці патерни у власні стосунки, а отже, вибір партнера стає своєрідним відображенням інтеріоризованого соціального досвіду [37]. Це означає, що навіть індивідуальні уподобання мають соціальне коріння, а сам процес вибору є водночас індивідуальним і колективно зумовленим.

Серед українських науковців В. Радчук виокремлює механізми вибору партнера, підкреслюючи, що цей процес охоплює емоційні, когнітивні та поведінкові компоненти. Він зазначає, що чоловіки оцінюють потенційного партнера через призму власного досвіду, життєвих цілей та очікувань від стосунків, що робить вибір партнера багатофакторним і індивідуально варіативним [46]. Подібну думку висловлюють О. Столярчук, А. Вождай та А. Дружиніна, які акцентують, що вибір партнера формується не лише на індивідуально-психологічному рівні, а й під впливом культурних та сімейних моделей. Зокрема, значення мають засвоєні у процесі виховання уявлення про сімейні ролі, гендерні стереотипи та соціальні очікування, що визначають, які якості вважаються бажаними чи прийнятними для майбутнього подружжя [51].

Емоційний компонент вибору партнера включає почуття привабливості, симпатії, довіри, любові, відчуття психологічної безпеки. За Г. Сємєніхіною, саме емоційна складова часто стає вирішальною у процесі встановлення стосунків, оскільки забезпечує внутрішнє відчуття гармонії та прийняття [49]. Н. Чепелєва наголошує, що емоційні реакції формують основу міжособистісної взаємодії і впливають на подальший розвиток стосунків [47].

Когнітивний компонент вибору партнера полягає у раціональній оцінці його особистісних рис, соціального статусу, цінностей, життєвих орієнтацій. Як зазначає І. Іванова, когнітивний рівень тісно пов’язаний із гендерними стереотипами та рольовими очікуваннями, які закріплюються в культурі [20]. Е. Еріксон у своїй концепції психосоціального розвитку підкреслював, що

вибір партнера є важливим етапом ідентичності особистості, коли людина шукає відповідність своїм життєвим цілям і уявленням про «Я» [64].

Поведінковий компонент відображається у реальних діях індивіда: ініціюванні спілкування, демонстрації зацікавленості, готовності до компромісів, формуванні певних моделей взаємодії. Р. Хавула підкреслює, що саме поведінкові прояви дозволяють перевести вибір із внутрішніх установок у практичну площину стосунків [58]. Д. Карпова додає, що сучасна молодь демонструє все більшу гнучкість у поведінкових стратегіях вибору партнера, орієнтуючись на взаємність і рівноправність [21].

Важливим є й соціокультурний аспект, який відображає вплив суспільних цінностей, сімейних моделей і гендерних ідеологій. О. Пшінька та Т. Власова підкреслюють, що партнерські уподобання формуються у тісному зв’язку із соціальними нормами, які визначають «прийнятні» чи «бажані» моделі стосунків [8]. А. Крайлюк показала, що батьківські настанови мають тривалий вплив на критерії вибору, оскільки людина часто відтворює у стосунках моделі, засвоєні в дитинстві [31].

Отже, вибір партнера у психології – це інтегративний процес, що поєднує емоційні (симпатія, довіра, прихильність), когнітивні (оцінка рис, цінностей, соціального статусу) та поведінкові (конкретні дії для формування стосунків) компоненти. Він детермінується як індивідуальними факторами, так і соціокультурним контекстом, у якому перебуває людина. Саме цілісне поєднання цих трьох рівнів забезпечує усвідомлений і гармонійний вибір партнера, що відповідає особистісним і суспільним очікуванням.

У психології мотиви вибору партнера у чоловіків розглядаються як складна взаємодія психологічних, біологічних і соціокультурних факторів, які формують їхні уподобання в романтичних стосунках. Ці мотиви відображають як еволюційні імперативи, так і сучасні соціальні реалії, що впливають на прийняття рішень щодо партнера. Ключовими психологічними мотивами виступають потреба в емоційній близькості, стабільності, сексуальній привабливості та спільних цінностях.

1. Потреба в емоційній близькості.

Емоційна близькість є фундаментальним мотивом вибору партнера, оскільки вона забезпечує відчуття психологічної безпеки, взаєморозуміння та підтримки, які є основою міцних стосунків. Чоловіки, орієнтовані на довгострокові відносини, часто шукають партнерок, які здатні створювати емоційний зв’язок через емпатію, відкрите спілкування та взаємну довіру. Згідно з дослідженнями Девіда Басса [61], емоційна близькість може бути пов’язана з еволюційною потребою у партнерстві, яке сприяє спільному вихованню дітей і підвищенню виживання потомства. Наприклад, чоловіки можуть цінувати партнерок, які демонструють турботу, чуйність і здатність до вирішення конфліктів. Сучасні психологічні дослідження підкреслюють, що емоційна близькість є важливим фактором для чоловіків, які прагнуть не лише фізичних, а й глибоких психологічних зв’язків [2]. Цей мотив також залежить від індивідуальних рис, таких як рівень емоційного інтелекту чи досвід попередніх стосунків, що впливають на здатність чоловіків формувати та підтримувати емоційну близькість.

2. Потреба в стабільності.

Стабільність, як психологічна, так і соціально-економічна, відіграє важливу роль у виборі партнера, особливо для чоловіків, які орієнтовані на створення сім’ї або довгострокових стосунків. Цей мотив включає прагнення до надійності, передбачуваності та безпеки в стосунках. З еволюційної точки зору, стабільність партнера сприяє створенню сприятливого середовища для виживання потомства, що підкреслюється в теорії Басса. У сучасному контексті стабільність може охоплювати не лише емоційні аспекти, але й соціальні чи економічні ресурси партнера, такі як кар’єрні досягнення чи фінансова незалежність. Наприклад, чоловіки можуть шукати партнерок, які мають чіткі життєві цілі, що відповідають їхнім власним прагненням. Дослідження соціально-обмінної теорії Тібо та Келлі показують, що стабільність у стосунках сприймається як ресурс, який підвищує цінність партнера [52]. Крім того, психологічна стабільність, наприклад, здатність

партнера справлятися зі стресом або підтримувати гармонію в стосунках, є важливим фактором для чоловіків, які прагнуть уникнути конфліктів і невизначеності.

3. Сексуальна привабливість.

Сексуальна привабливість є одним із ключових мотивів вибору партнера, що має глибоке еволюційне підґрунтя. Згідно з еволюційною психологією, чоловіки традиційно надають перевагу фізично привабливим партнеркам, оскільки фізична привабливість асоціюється зі здоров'ям, фертильністю та генетичною якістю. Такі ознаки, як симетрія обличчя, пропорції тіла чи молодість, історично вважалися індикаторами репродуктивного потенціалу. Однак сучасні дослідження показують, що сексуальна привабливість не обмежується фізичними аспектами [22]. Чоловіки можуть сприймати як привабливі якості, пов'язані з впевненістю, харизмою чи сексуальною відкритістю партнера. Наприклад, харизма чи вміння партнера створювати інтимну атмосферу можуть бути настільки ж важливими, як фізична привабливість. Крім того, сексуальна привабливість може залежати від культурних норм і індивідуальних уподобань, що формуються через особистий досвід чи медіа-впливи [53]. Для чоловіків цей мотив часто поєднується з іншими, такими як емоційна близькість, створюючи комплексне сприйняття партнера.

4. Спільні цінності та інтереси.

Спільні цінності та інтереси є важливим мотивом для чоловіків, які прагнуть довгострокової сумісності та гармонії в стосунках. Цей мотив передбачає пошук партнера, який поділяє світогляд, життєві цілі, моральні переконання чи культурні інтереси. Наприклад, чоловіки можуть надавати перевагу партнеркам, які поділяють їхні погляди на сімейне життя, кар'єрний розвиток чи дозвілля. Дослідження в українському контексті підкреслюють, що спільні цінності є особливо важливими в суспільствах із сильними традиційними нормами, де узгодженість поглядів сприяє подоланню соціального тиску [43]. Згідно з соціально-обмінною теорією, спільні

цінності підвищують цінність стосунків, оскільки зменшують конфлікти та сприяють взаєморозумінню. Цей мотив також залежить від індивідуальних характеристик, таких як рівень освіченості чи культурний бекграунд. Наприклад, чоловіки з високим рівнем самосвідомості можуть шукати партнерок, які поділяють їхні інтелектуальні чи духовні інтереси, що сприяє глибшому зв'язку.

5. Індивідуальні та контекстуальні впливи.

Мотиви вибору партнера у чоловіків не є універсальними і значною мірою залежать від індивідуальних психологічних особливостей, таких як тип особистості, життєвий досвід і психологічні потреби. Наприклад екстравертовані чоловіки можуть надавати перевагу партнеркам із подібним темпераментом, тоді як інтроверти шукатимуть спокійніших і вдумливіших партнерок. Психоаналітичні підходи підкреслюють, що дитячий досвід, зокрема стосунки з матір'ю чи іншими значущими фігурами, може формувати підсвідомі мотиви вибору партнера [34]. Крім того, соціокультурний контекст відіграє важливу роль: у суспільствах із високим рівнем гендерної рівності чоловіки частіше цінують інтелектуальні та емоційні якості, ніж традиційні атрибути, пов'язані з репродуктивною функцією. В Україні, де традиційні норми співіснують із прогресивними змінами, мотиви чоловіків можуть варіюватися залежно від їхнього соціального середовища та особистих цінностей.

6. Соціальне схвалення і статус.

Для деяких чоловіків вибір партнерки пов'язаний не лише з особистими почуттями, а й з очікуваннями оточення. Партнерка може розглядатися як символ певного соціального становища або підтвердження життєвих досягнень. Цей мотив часто відображає вплив культурних та сімейних моделей.

Отже, мотиви вибору партнера у чоловіків поєднують у собі біологічні (сексуальна привабливість), психологічні (емоційна близькість, стабільність) та соціальні (спільні цінності, соціальний статус) чинники. Вони взаємодіють

між собою, утворюючи цілісну систему потреб, яка визначає характер і спрямованість міжособистісних стосунків.

Вибір партнера у чоловіків має свої специфічні риси, що зумовлені поєднанням біологічних інстинктів, соціальних очікувань та індивідуальних характеристик особистості. Науковці (А. Вождай, А. Дружиніна, В. Радчук, О. Столярчук та ін.) підкреслюють, що цей процес не можна розглядати як одномірний, оскільки він охоплює емоційні, когнітивні та поведінкові аспекти [46; 50]. Для чоловіків характерним є прагнення поєднати індивідуальні потреби із зовнішніми культурними зразками, що формуються у сім'ї та суспільстві.

Одним із ключових чинників є особистісні риси чоловіка. Екстраверти схильні шукати партнерів, здатних розділяти їхній активний стиль життя, легко входити в соціальні контакти та підтримувати широку мережу зв'язків. Інтроверти, навпаки, більше цінують стабільність, глибину емоційного зв'язку та можливість мати «безпечний простір» у стосунках. Висока емоційна зрілість дозволяє чоловікові враховувати не лише зовнішні ознаки привабливості, а й такі характеристики партнерки, як здатність до підтримки, поваги та взаємного розвитку.

Самосвідомість і самооцінка також відіграють вирішальну роль. Чоловіки з розвиненим почуттям власної ідентичності та чіткими життєвими цілями схильні обирати партнерів, які поділяють подібні цінності та бачення майбутнього. Ті ж, хто ще перебуває у пошуку власного «Я», частіше піддаються впливу соціальних стереотипів чи емоційних імпульсів, що може призводити до менш стабільних і ситуативних зв'язків.

Особливу увагу науковці звертають на емоційні потреби чоловіків. На думку Г. Сємєніхіної, чоловіки, попри поширені уявлення про їхню раціональність, часто орієнтуються на відчуття прийняття, підтримки та емоційної безпеки [49]. Це означає, що навіть при наявності зовнішньої привабливості партнерки, без відчуття довіри та емоційного комфорту відносини можуть не розвиватися. Таким чином, емоційна сумісність є не менш важливою, ніж інші чинники.

Не можна оминути і мотиваційний аспект вибору. За Д. Бассом, чоловіки у своїх пріоритетах коливаються між біологічними інстинктами (сексуальна привабливість, здоров'я, молодість) та соціальними мотивами (стабільність, партнерство, подібність цінностей) [61]. У сучасному суспільстві відзначається поступовий зсув у бік останніх чинників, адже чоловіки дедалі частіше оцінюють партнерку через призму готовності до взаємної підтримки й побудови рівноправних стосунків.

Загалом, психологічні особливості чоловіків у виборі партнера відображають їхні індивідуальні характеристики, потреби в емоційній близькості, рівень особистісної зрілості та соціокультурні впливи. Вибір не є однозначним або виключно раціональним: він формується як результат складної взаємодії внутрішніх особистісних рис і зовнішніх обставин, що робить кожен випадок унікальним.

Вибір партнера є складним психологічним процесом, у якому свідомі та підсвідомі механізми тісно переплітаються, формуючи уподобання чоловіків у романтичних стосунках [39]. Свідомі фактори включають раціональний аналіз якостей партнера, тоді як підсвідомі зумовлені емоційними реакціями, інстинктами та раннім досвідом. Цей аналіз дозволяє зрозуміти, як ці механізми взаємодіють, визначаючи партнерські уподобання чоловіків.

Свідомі (раціональні) фактори передбачають осмислену оцінку якостей потенційного партнера на основі особистих цінностей, життєвих цілей і соціальних очікувань. Чоловіки можуть свідомо оцінювати такі характеристики, як спільні інтереси, інтелектуальна сумісність чи соціальний статус.

Підсвідомі (емоційні, інстинктивні) фактори включають емоційні реакції та інстинкти, які часто діють поза свідомим контролем. Психоаналітичні погляди Фройда підкреслюють, що дитячий досвід, зокрема стосунки з матір'ю, може формувати підсвідомі мотиви вибору партнера, наприклад, потяг до турботливих чи авторитетних якостей. Еволюційна

теорія вказує на інстинктивний потяг до фізично привабливих партнерок як індикатора репродуктивного потенціалу [4]. Сучасні когнітивні моделі додають, що підсвідомі упередження, сформовані культурними стереотипами чи попереднім досвідом, можуть впливати на сприйняття привабливості.

Взаємодія свідомих і підсвідомих факторів створює динамічний процес вибору. Наприклад, чоловік може свідомо шукати партнерку з певними цінностями, але підсвідомо відчувати потяг через емоційні чи інстинктивні реакції. В Україні підсвідомі мотиви можуть бути зумовлені традиційними нормами, тоді як свідомий вибір відображає сучасні тенденції до рівноправних стосунків. Ця взаємодія робить вибір партнера комплексним процесом, що залежить від індивідуальних і культурних факторів.

Зазначимо, що відмінності між чоловіками та жінками у виборі партнера мають свої психологічні закономірності. Згідно з еволюційними та соціокультурними теоріями, чоловіки в більшості випадків звертають увагу на зовнішню привабливість і фізичне здоров’я партнерки, що для них виступає сигналом репродуктивного потенціалу. Жінки ж частіше орієнтуються на ресурси, соціальну надійність і готовність чоловіка до відповідальності, що забезпечує стабільність майбутньої сім’ї [12]. Водночас у сучасному суспільстві ці відмінності поступово нівелюються: обидві статі надають більшого значення емоційній близькості, ціннісній сумісності та взаємопідтримці.

Як бачимо, чоловічий вибір партнера зумовлюється комплексною взаємодією індивідуальних рис особистості, свідомих раціональних суджень та несвідомих емоційно-інстинктивних реакцій. Цей процес включає оцінку зовнішньої привабливості, особистісних характеристик, рівня психологічної сумісності та соціальної відповідності партнерки. Відмінності від жіночих критеріїв вибору існують, проте сучасні соціальні трансформації сприяють поступовому зменшенню цих розбіжностей [19]. Чоловіки дедалі частіше цінують емоційну підтримку, духовну близькість та готовність до партнерства на рівних засадах, що відображає розвиток суспільних цінностей і зміни у традиційних гендерних ролях.

Отже, вибір партнера у чоловіків є багатовимірним психологічним процесом, який поєднує емоційні, когнітивні та поведінкові аспекти. Він визначається як індивідуальними рисами особистості, зокрема екстраверсією, емоційною зрілістю, самосвідомістю, так і соціокультурними чинниками, сімейними моделями та підсвідомими механізмами, що формуються у дитинстві та юнацькому віці. Особливу роль відіграють культурні очікування та соціальні норми, які можуть модифікувати прояви біологічних і психологічних мотивів. У результаті чоловіки здійснюють вибір, що відображає не лише власні потреби та інтереси, а й відповідність партнерки соціально прийнятим стандартам і життєвим стратегіям.

Сучасні дослідження українських і зарубіжних науковців підкреслюють, що чоловіки поєднують біологічні мотиви, прагнення емоційної близькості та стабільності з раціональною оцінкою цінностей, життєвих орієнтацій та потенціалу розвитку партнерки. Цей інтегративний підхід робить процес вибору партнерки не лише динамічним і контекстуально залежним, а й унікальним для кожного індивіда, оскільки чоловік постійно поєднує внутрішні потреби зі змінами у соціальному середовищі, власними життєвими цілями та очікуваннями від стосунків. Таким чином, вибір партнера стає не просто оцінкою зовнішніх характеристик, а комплексною психосоціальною діяльністю, що враховує індивідуальні, культурні та соціальні чинники, формуючи основу для майбутньої стабільності та гармонії у стосунках.

1.2 Вплив вікових відмінностей на формування партнерських стосунків

Вікові відмінності між партнерами відіграють ключову роль у формуванні психологічної, емоційної та соціальної динаміки партнерських стосунків. Зосередимося на аналізі того, як різниця у віці впливає на взаємодію, розподіл ролей, емоційну сумісність і соціальне сприйняття пар.

Через призму вікової психології, соціокультурних норм і сучасних досліджень розглянемо переваги, виклики та особливості таких стосунків, що дозволить поглибити розуміння їхньої динаміки.

Вікові відмінності у партнерських стосунках визначаються як різниця у віці між партнерами, яка впливає на їхню взаємодію, розподіл ролей, емоційні та когнітивні очікування, а також суспільне сприйняття таких союзів. Ця різниця може варіюватися від кількох років до кількох десятиліть і формує унікальну психологічну динаміку через відмінності в життєвих етапах і досвіді. Наприклад, партнери з віковими розбіжностями можуть мати різні погляди на кар'єру, сімейне життя чи дозвілля, що впливає на їхню взаємодію та створює як можливості для взаємного збагачення, так і виклики для сумісності. Так, один партнер може наполягати на поїздках і активному відпочинку, тоді як інший надає перевагу спокійним вечорам удома. У результаті вони вчаться знаходити баланс між динамікою й стабільністю.

Як зазначає Р. Павелків, кожний віковий період має свої специфічні психосоціальні завдання, і тому значна різниця у віці може призводити як до додаткових ресурсів у стосунках (досвід, зрілість, підтримка), так і до потенційних труднощів (різні життєві пріоритети, коло спілкування, потреби) [40]. Вікові відмінності не можна розглядати як винятково негативний фактор: у багатьох випадках вони стають підґрунтям для взаємного розвитку та доповнення

Згідно з В. Кутішенком та С. Ставицькою, вікові відмінності варто аналізувати через призму вікової психології, яка враховує особливості емоційного розвитку, когнітивної зрілості та соціальних ролей [33]. Ці відмінності впливають на психологічну сумісність через розбіжності в соціальних ролях, цінностях і мотиваційних орієнтаціях. Партнери, що перебувають у різних вікових періодах, можуть відчувати різні потреби у партнерстві. Так, один партнер може бути орієнтований на активне самовираження чи кар'єрне зростання, тоді як інший – на стабільність і гармонію, що формує специфічні ролі в парі. Такі відмінності можуть

посилювати емоційну чи інтелектуальну сумісність, якщо партнери здатні адаптуватися до потреб один одного, або створювати напругу через різні життєві цілі. Таким чином, саме вікова різниця стає фактором, який формує специфіку партнерських стосунків, їхні перспективи та стиль взаємодії.

Партнерський вибір не можна відривати від особистісних чинників та досвіду індивіда. Вікова відмінність у парах часто пов'язана із прагненням задовольнити психологічні потреби, які не були реалізовані на попередніх етапах життя. Отже, вікові відмінності є не лише соціальним феноменом, а й психологічним механізмом гармонізації внутрішніх потреб партнерів.

Когнітивна сумісність у парах із віковими розбіжностями проявляється через обмін знаннями, життєвим досвідом та різними точками зору. Один партнер може ділитися досвідом вирішення життєвих проблем, планування кар'єри чи сімейних обов'язків, що збагачує когнітивні ресурси іншого. Водночас різниця у цінностях та світогляді створює потребу у компромісах та адаптації, що стимулює когнітивне зростання обох партнерів.

Комунікативні особливості пар із віковими відмінностями є важливим аспектом їхньої динаміки. Партнер із більшим досвідом може використовувати розвинені навички міжособистісного спілкування, що сприяє ефективному вирішенню конфліктів, тоді як інший партнер може привносити більш спонтанний чи відкритий стиль комунікації [60]. Наприклад, у дискусіях про плани на майбутнє один партнер може пропонувати структурований підхід, тоді як інший висловлює більш імпульсивні ідеї, що вимагає взаємної адаптації.

Міжособистісне сприйняття відіграє ключову роль у парах із віковими відмінностями. Дж. Лехміллер зазначає, що партнери можуть по-різному інтерпретувати поведінку один одного через відмінності в життєвому досвіді та цінностях. Наприклад, один партнер може сприймати обережність іншого як консерватизм, тоді як для іншого це є проявом мудрості, що може впливати на взаєморозуміння та потребує свідомої роботи над сприйняттям [66].

Психологічна адаптація до вікових відмінностей є важливим фактором успішності стосунків. Партнери, які здатні гнучко адаптуватися до потреб і очікувань один одного, мають більше шансів на створення стабільного союзу [63]. Наприклад, один партнер може навчитися цінувати стабільність, яку пропонує інший, тоді як інший адаптується до більш активного способу життя, що сприяє гармонії.

У суспільстві домінує стереотипна модель, за якої один партнер є старшим за інший, але коли трапляється нетипова ситуація, такі пари можуть стикатися з упередженим ставленням та соціальними бар'єрами. Наприклад, друзі можуть жартувати на тему того, що стосунки – це «тимчасова пригода», або ж батьки висловлюють сумнів у перспективності шлюбу, що створює додатковий тиск. Як зазначає О. Коханова, партнерство є важливим фактором соціалізації особистості, адже саме через стосунки формуються уявлення про гендерні ролі та норми [29]. Тому відхід від традиційної моделі може провокувати як внутрішньопсихологічні суперечності, так і соціальний тиск.

Вікові відмінності також впливають на взаємодію пар із їхнім соціальним оточенням, зокрема сімейними та дружніми колами. Дослідження Н. Лавріненко показують, що пари з віковою різницею можуть стикатися з несхваленням з боку родичів чи друзів, що впливає на їхню соціальну інтеграцію [35]. Наприклад, один партнер може почуватися ізольованим у колі друзів іншого через різницю в інтересах чи життєвих етапах, що вимагає додаткових зусиль для підтримання соціальних зв'язків.

К. Васюк у своїй статті присвяченій гендерним уявленням про кохання показує, що в юнацькому віці домінує ідеалізований образ стосунків, орієнтований на романтику, привабливість та схожість у віці [7]. У зрілому віці ці орієнтири змінюються, і на перший план виходять довіра, стабільність та підтримка. Це означає, що соціальні очікування щодо партнерського вибору різняться залежно від віку, і саме тому вікові відмінності у стосунках можуть бути як ресурсом, так і джерелом конфліктів.

У психологічному аспекті упередження суспільства здатні викликати феномен «внутрішньої стигми» – коли самі партнери починають сумніватися у своїх стосунках через негативні зовнішні оцінки. Н. Лавріненко підкреслює, що внутрішнє прийняття пари є важливим для її стабільності: якщо партнери відкрито протистоять упередженням, їхній союз має більше шансів на розвиток. В іншому випадку внутрішні сумніви можуть підживлювати конфлікти та призводити до розриву [35]. Деякі пари в Україні навіть приймають рішення менше з’являтися разом на публічних заходах, щоб уникати косих поглядів, тоді як інші, навпаки, демонстративно підкреслюють свій союз, наприклад публікують спільні фото в соцмережах, щоб зруйнувати стереотипи.

Таким чином, соціальні стереотипи щодо пар із віковими відмінностями залишаються потужним чинником, який впливає як на сприйняття таких відносин з боку оточення, так і на їх внутрішню динаміку. У країнах із традиційними цінностями, зокрема в Україні, подібні стосунки стикаються з вищим рівнем осуду, тоді як у більш індивідуалістичних культурах переважає толерантність і прийняття. Водночас, попри наявні упередження, дослідження й практичний досвід свідчать, що подібні союзи мають низку сильних сторін, які дозволяють їм бути не менш, а іноді й більш стійкими та гармонійними, ніж традиційні. Саме аналіз переваг вікових відмінностей дає змогу зрозуміти, чому такі стосунки продовжують існувати та розвиватися, кидаючи виклик усталеним нормам.

Однією з головних переваг стосунків з віковими відмінностями є емоційна зрілість і стабільність одного з партнерів. Дослідження показують, що зрілі партнери мають більш розвинені навички саморегуляції, комунікації та конструктивного вирішення конфліктів [60]. Це створює передумови для гармонійнішої взаємодії, адже один партнер отримує підтримку, здатну забезпечити відчуття надійності. Наприклад, у щоденних побутових ситуаціях зрілий партнер менш схильний до імпульсивних реакцій під час сварки, частіше прагне до діалогу та пошуку компромісу, що зменшує рівень конфліктності у парі.

Ще одним важливим фактором виступає життєвий досвід партнера на більш зрілому етапі, який позитивно впливає на динаміку стосунків. Як відзначає С. Кембел, партнери, які вже пройшли через певні етапи життя – кар'єрні виклики, виховання дітей чи попередні партнерства, – можуть ділитися мудрістю та надавати підтримку іншому [62]. Для багатьох пар така роль стає цінністю: вони отримують не лише романтичні стосунки, а й своєрідне наставництво, яке сприяє особистісному зростанню. У побутовому вимірі це може проявлятися в тому, що один партнер допомагає іншому раціональніше планувати фінанси чи приймати стратегічні рішення.

Вікові відмінності також впливають на організацію спільного дозвілля, що є важливим аспектом повсякденної взаємодії. Наприклад, один партнер може надавати перевагу активним видам відпочинку, таким як подорожі чи спорт, тоді як інший віддає перевагу спокійним заняттям, як-от читання чи перегляд фільмів. Ця різниця може сприяти збагаченню спільного досвіду, якщо партнери вчаться знаходити спільні інтереси, або створювати напругу, якщо компроміс не досягнуто.

Не менш значущою перевагою є сексуальна сумісність. Дослідження показують, що партнери з більшим досвідом часто відчувають вищий рівень сексуального задоволення завдяки впевненості та досвіду, що формує більш відкриту і довірливу атмосферу в інтимній сфері. Партнери сприймають один одного як більш чутливих до потреб та здатних створити здорове інтимне середовище без зайвих комплексів [9]. У повсякденному житті це проявляється у більш відвертих розмовах про бажання, відсутності табуйованих тем і кращій здатності до підтримання фізичної близькості.

Крім того, література підкреслює, що пари з віковими розбіжностями часто демонструють вищий рівень емоційної інтелектуальності та співпраці. Зрілі партнери частіше проявляють емпатію та здатність слухати, що сприяє формуванню партнерства на основі взаємоповаги. Це дозволяє таким парам краще долати соціальний тиск і будувати відносини, засновані не на традиційних ролях, а на реальному партнерстві [38]. У реальному житті це

може проявлятися у більш гнучкому розподілі обов’язків: один партнер може брати на себе більше побутових завдань, а інший – забезпечувати емоційний баланс, що лише посилює відчуття рівності та гармонії.

Вікові відмінності між партнерами впливають на емоційну динаміку пари, створюючи особливу психологічну атмосферу. Один партнер може виступати емоційним стабілізатором, здатним забезпечити підтримку та впевненість у стосунках, що приваблює іншого.

Емоційна інтелектуальність відіграє важливу роль у подоланні викликів, пов’язаних із віковими відмінностями. Партнери з розвиненим емоційним інтелектом краще справляються з упередженнями та конфліктами, що виникають через різницю в життєвих етапах. Наприклад, здатність одного партнера емпатично реагувати на потреби іншого допомагає долати бар’єри, пов’язані з різними пріоритетами чи соціальним тиском.

З точки зору когнітивно-поведінкових моделей, адаптація до вікових відмінностей відбувається через спільне навчання та зміну когнітивних схем. Партнери навчаються враховувати потреби та очікування один одного, коригують свої сприйняття ролей і розвивають ефективні стратегії взаємодії [40].

Вікові відмінності можуть впливати на кризові явища, пов’язані з життєвими етапами. Наприклад, один партнер може переживати кризу середнього віку, прагнучи оновлення чи нових сенсів, тоді як інший зосереджений на становленні професійної ідентичності [41]. Ця асиметрія може як зміцнити стосунки через взаємодоповнення, так і викликати напругу, якщо партнери не знаходять спільних цілей.

Довгострокові перспективи стосунків із віковими відмінностями залежать від здатності партнерів узгоджувати свої життєві плани. Дослідження показують, що пари з віковою різницею можуть стикатися з викликами, пов’язаними з різними темпами фізичного чи психологічного старіння, що впливає на планування спільного майбутнього [10]. Наприклад, один партнер може бути готовий до створення сім’ї, тоді як інший уже

пройшов цей етап, що вимагає відкритих обговорень і компромісів для збереження гармонії.

Вікові відмінності між партнерами в Україні сприймаються через призму традиційних соціокультурних норм, де старшинство одного з партнерів має значення для розподілу ролей [29]. Пари з віковою різницею стикаються з додатковими соціальними бар'єрами та упередженнями, оскільки такі стосунки можуть суперечити усталеним уявленням про гендерні ролі. Соціальний тиск проявляється у формі очікувань родини, оточення та суспільства, що може впливати на самооцінку партнерів та динаміку стосунків.

Разом із тим сучасні соціальні зміни сприяють більшому прийняттю нетрадиційних пар. Зростання економічної незалежності, поширення ідей гендерної рівності та підвищення значущості особистісної сумісності сприяють формуванню партнерських стосунків на нових засадах [42]. Поява таких пар свідчить про поступову трансформацію соціальних уявлень, де пріоритетом стають емоційна підтримка, взаємне розуміння та спільні цінності, а не традиційні вікові та гендерні норми.

Порівняння соціокультурних контекстів показує, що в країнах із індивідуалістичними культурами, таких як США чи країни Західної Європи, пари з віковими відмінностями сприймаються більш толерантно, ніж у країнах із традиційними цінностями, як-от Україна. Наприклад, у Нью-Йорку чи Берліні вікова різниця рідко викликає увагу, тоді як в Україні такі пари можуть стикатися з косими поглядами чи коментарями, що впливає на їхню взаємодію.

Отже, соціокультурні чинники в Україні водночас створюють перешкоди та ресурси для пар із віковими відмінностями. Традиційні уявлення можуть підсилювати тиск і сумніви, тоді як економічна незалежність і розвиток гендерної рівності поступово змінюють суспільне сприйняття, сприяючи більшій індивідуалізації партнерського вибору. Ці процеси створюють умови для формування стосунків, де вікова різниця

перестає бути соціальною стигмою і може розглядатися як ресурс для взаємного розвитку.

Конфліктність у парах із віковими відмінностями часто зумовлена різницею в життєвих пріоритетах і потребує особливих стратегій вирішення. Наприклад, один партнер може прагнути швидкого розвитку стосунків, тоді як інший віддає перевагу повільному темпу через попередній досвід. Успішні пари використовують діалог і взаємоповагу для подолання таких конфліктів, що сприяє зміцненню їхнього союзу.

Таким чином, вікові відмінності між партнерами виступають важливим чинником формування психологічної та соціальної динаміки стосунків. Вони можуть створювати як потенційні виклики – через різницю життєвих пріоритетів, темпів розвитку та соціальний тиск, так і значні ресурси – емоційну зрілість, життєвий досвід, підтримку та когнітивне збагачення. Успішність таких партнерств значною мірою залежить від готовності обох сторін до діалогу, адаптації та прийняття різниць, що дозволяє перетворювати вікову різницю на основу для глибокого й довготривалого союзу.

1.3 Теоретичні підходи до пояснення вибору партнерки старшого віку

Вибір старшої партнерки чоловіками є предметом аналізу різних теоретичних підходів, які пояснюють мотиваційні, психологічні та соціокультурні чинники цього явища. Цей вибір часто сприймається як нетиповий у контексті традиційних романтичних стосунків, що суперечить еволюційним і соціокультурним нормам, де чоловік зазвичай обирає молодшу партнерку. Нетиповість такого вибору зумовлена комплексом факторів, включаючи біологічні, психологічні та соціальні аспекти, які роблять старшу партнерку привабливою для чоловіків, що шукають емоційної зрілості, стабільності чи інтелектуальної сумісності. Зокрема, цей

вибір відображає зміну пріоритетів у сучасному суспільстві, де емоційні та інтелектуальні якості партнерки можуть переважати над традиційними репродуктивними критеріями.

Вибір старшої партнерки суперечить традиційним еволюційним стратегіям, де пріоритет надається репродуктивному потенціалу молодших жінок. Еволюційна психологія стверджує, що чоловіки історично обирали молодших партнерок для забезпечення репродуктивного успіху [61]. Однак у сучасному суспільстві, де репродуктивні цілі втрачають свою домінуючу роль через доступ до контрацепції, соціальні зміни та зростання індивідуальних свобод, цей вибір стає більш поширеним. Чоловіки можуть обирати старших партнерок через їхню впевненість, життєвий досвід і здатність забезпечувати психологічну підтримку, що компенсує традиційні очікування [67]. Наприклад, старші жінки часто сприймаються як більш самодостатні, що робить їх привабливими для чоловіків, які цінують партнерство на рівних.

Соціокультурні норми в Україні, де традиційно чоловік асоціюється з роллю лідера і старшого за віком партнера, роблять вибір старшої партнерки нетиповим. У традиційних українських сім’ях чоловік часто сприймається як головний годувальник і авторитет, що посилює очікування його старшинства у віці. Вибір старшої партнерки може викликати соціальний осуд, стереотипи або внутрішні конфлікти, пов’язані з невідповідністю суспільним нормам. Проте сучасні тенденції, такі як зростання гендерної рівності та урбанізація, сприяють зміні цих уявлень, відкриваючи можливості для індивідуалізованих стосунків, заснованих на взаємній повазі та емоційній сумісності. Таким чином, нетиповість цього вибору підкреслює еволюцію соціальних норм і психологічних потреб сучасних чоловіків [29].

Комплексність мотивів вибору старшої партнерки вимагає аналізу через різні теоретичні підходи. Психологічні фактори, такі як прагнення до емоційної безпеки чи компенсація дитячих дефіцитів, поєднуються з соціальними змінами, такими як зростання гендерної рівності та економічна

незалежність жінок. Індивідуальні риси, як самосвідомість чи високий емоційний інтелект, відіграють ключову роль, роблячи вибір старшої партнерки свідомим рішенням для чоловіків, які цінують зрілість і стабільність [18]. Наприклад, чоловіки з розвиненим емоційним інтелектом можуть шукати партнерок, які здатні до глибокої емпатії та розуміння, що часто асоціюється зі старшими жінками.

Теоретичні моделі, такі як еволюційна психологія, психоаналітичні теорії, соціально-обмінна теорія та когнітивно-поведінкові підходи, дозволяють пояснити мотиви чоловіків, які обирають старших партнерок. Еволюційна психологія акцентує на біологічних факторах, таких як репродуктивний потенціал, психоаналітика – на підсвідомих мотивах, соціально-обмінна теорія – на взаємовигоді, а когнітивно-поведінкові моделі – на ролі переконань і досвіду. Ці моделі разом створюють комплексне розуміння вибору, підкреслюючи його багатогранність і залежність від індивідуальних і соціальних контекстів.

Еволюційна психологія пояснює традиційні уподобання чоловіків до молодших партнерок через їхній репродуктивний потенціал. За Д. Бассом, чоловіки еволюційно адаптовані обирати жінок у піковому репродуктивному віці для максимізації потомства, оскільки фертильність і здоров’я є ключовими критеріями вибору в еволюційному контексті. Молодші жінки сприймаються як більш здатні до народження здорового потомства, що відповідає біологічним імперативам.

З точки зору еволюційної теорії вибір старшої партнерки є нетиповим, оскільки старші жінки можуть мати нижчий репродуктивний потенціал. Проте Д. Басс визнає, що соціальні фактори, такі як економічна незалежність жінок і зміна гендерних ролей, можуть модифікувати ці уподобання [61]. Чоловіки можуть надавати перевагу таким якостям, як життєвий досвід, емоційна зрілість чи інтелектуальна сумісність, що робить старшу партнерку привабливою в сучасних умовах, де репродукція не є єдиною метою стосунків.

Сучасні соціальні зміни, такі як зростання гендерної рівності та економічна незалежність жінок, послаблюють еволюційні імперативи, дозволяючи чоловікам обирати старших партнерок за їхню емоційну зрілість, стабільність чи інтелектуальну сумісність. Гендерна рівність зменшує тиск на репродуктивні стратегії, дозволяючи чоловікам фокусуватися на психологічних і соціальних аспектах партнерства. Економічна незалежність жінок, у свою чергу, робить їх джерелом соціальних і психологічних ресурсів, що підвищує їхню привабливість для чоловіків, які шукають рівноправних стосунків.

Економічна незалежність жінок змінює традиційну динаміку партнерського вибору. Старші партнерки, які досягли фінансової стабільності чи соціального статусу, можуть бути привабливими для чоловіків, що шукають не лише репродуктивних партнерів, а й рівноправних співрозмовників [67]. Це відображає зсув від біологічних до психологічних і соціальних мотивів, де старші жінки сприймаються як партнери, здатні забезпечити стабільність і взаєморозуміння.

М. Жидко зазначає, що вибір старшої партнерки може бути зумовлений прагненням до психологічної безпеки, що компенсує репродуктивні обмеження [18]. Чоловіки, які цінують емоційну стабільність і підтримку, можуть надавати перевагу старшим партнеркам, які асоціюються з надійністю, зрілістю та здатністю створювати безпечне емоційне середовище. Психологічна безпека стає важливішим фактором, ніж біологічні критерії, особливо в суспільствах, де індивідуальні потреби переважають над традиційними очікуваннями.

Психоаналітичні підходи, зокрема погляди Зигмунда Фройда, пов’язують вибір старшої партнерки з підсвідомими мотивами, такими як Едипів комплекс чи ідеалізація материнської фігури. Старша жінка може сприйматися як джерело турботи, захисту та емоційної безпеки, що відображає підсвідомі потреби, сформовані в дитинстві. З. Фройд припускав, що Едипів комплекс, який передбачає підсвідомий потяг до материнської

фігури, може впливати на вибір партнера, де старша жінка асоціюється з турботою і стабільністю.

З. Фройд стверджував, що дитячі переживання, пов'язані з матір'ю, формують психологічні патерни, які впливають на вибір партнера в дорослому віці [57]. У чоловіків, які відчували дефіцит материнської уваги чи турботи в дитинстві, може виникати підсвідомий потяг до старших жінок, які здатні компенсувати ці емоційні дефіцити. Старша партнерка може сприйматися як символ безпеки, захисту і стабільності, що відповідає глибинним психологічним потребам.

Дитячий досвід стосунків із матір'ю чи іншими авторитетними жіночими постатями формує потяг до старших жінок, які асоціюються з турботою, захистом чи стабільністю. Наприклад, чоловік, який у дитинстві відчував брак материнської уваги, може шукати партнерку, яка компенсує цю потребу через емоційну зрілість і здатність до емпатії. Такі підсвідомі мотиви можуть бути неусвідомленими, але значно впливають на вибір партнера.

О. Коханова підкреслює, що дитячий досвід формує підсвідомі уподобання до старших жінок [29]. Жінки, які асоціюються з турботою і стабільністю, стають привабливими для чоловіків, які шукають психологічну підтримку та безпеку в стосунках. Цей аспект вибору старшої партнерки може бути зумовлений не лише особистими переживаннями, а й культурними уявленнями про роль жінок у суспільстві.

Психоаналітичні теорії також розглядають вибір старшої партнерки через призму перенесення (transference), коли чоловік проєктує на партнерку риси значущих жіночих фігур із дитинства, таких як мати чи старша сестра. За К. Юнгом, архетипи, такі як «Велика Мати», можуть підсвідомо впливати на вибір партнера, де старша жінка уособлює мудрість, турботу і стабільність. Цей архетип може бути особливо привабливим для чоловіків, які шукають не лише романтичного партнера, а й наставницю чи джерело емоційної підтримки [28].

Перенесення, за К. Юнгом, відіграє важливу роль у формуванні підсвідомих уподобань. Старша партнерка може сприйматися як уособлення архетипу «Великої Матері», що символізує захист, мудрість і стабільність. Це робить її привабливою для чоловіків, які прагнуть глибоких емоційних зв'язків і психологічної безпеки в стосунках.

Інший психоаналітичний аспект пов'язує вибір старшої партнерки з прагненням до компенсації почуття неповноцінності. Чоловіки, які відчувають невпевненість у власних силах чи соціальному статусі, можуть обирати старших партнерок, які асоціюються з авторитетом і стабільністю. Старша жінка може сприйматися як партнер, який допомагає подолати внутрішні комплекси через свою впевненість і життєвий досвід.

А. Адлер стверджував, що прагнення до компенсації почуття неповноцінності може впливати на вибір партнера [31]. Старша партнерка, яка має вищий соціальний статус чи більший життєвий досвід, може допомагати чоловікові відчувати себе більш впевненим і захищеним у стосунках, що компенсує його внутрішні психологічні конфлікти.

Психоаналітичний підхід має обмеження, такі як суб'єктивність і складність емпіричної перевірки, але його значення полягає в акценті на підсвідомих мотивах вибору [42]. Цей підхід дозволяє зрозуміти глибинні психологічні фактори, які впливають на вибір старшої партнерки, навіть якщо вони не завжди усвідомлюються. Наприклад, підсвідомі потреби в турботі чи захисті можуть проявлятися через потяг до старших жінок, які асоціюються з цими якостями.

Суб'єктивність психоаналітичного підходу ускладнює його використання в емпіричних дослідженнях, але він залишається цінним для розуміння підсвідомих мотивів. Аналіз дитячих комплексів, архетипів і перенесення додає глибини до пояснення феномену вибору старшої партнерки, дозволяючи досліджувати неусвідомлені аспекти психіки.

Психоаналітичні теорії також враховують вплив травматичного досвіду в дитинстві, який може формувати потяг до старших жінок. Наприклад,

чоловіки, які пережили емоційну депривацію чи відсутність стабільних стосунків із матір'ю, можуть шукати партнерок, які компенсують ці дефіцити через свою зрілість і турботу. Теорія прив'язаності Боулбі підкреслює, що дитячий досвід формує моделі прив'язаності, які впливають на вибір партнера в дорослому віці [59].

Чоловіки з тривожним типом прив'язаності можуть обирати старших партнерок, які забезпечують відчуття безпеки і стабільності. Старша жінка, яка сприймається як надійна і турботлива, може відповідати потребам у безпечній прив'язаності, що робить її привабливою для чоловіків із певними психологічними особливостями.

Соціально-обмінна теорія Тібо та Келлі розглядає вибір партнера як обмін ресурсами, де старша партнерка пропонує емоційну зрілість, життєвий досвід і стабільність, а молодший чоловік – енергію, амбіції чи фізичну привабливість. Цей обмін створює взаємовигоду, забезпечуючи гармонію в стосунках. Наприклад, старша партнерка може надавати емоційну підтримку, тоді як молодший чоловік привносить у стосунки динамічність і нові перспективи.

За Тібо та Келлі, вибір старшої партнерки є раціональним, оскільки партнери обмінюються ресурсами, що відповідають їхнім потребам. Емоційна зрілість і досвід старшої партнерки доповнюються енергією та амбіціями молодшого чоловіка, створюючи збалансовані стосунки, які задовольняють обидві сторони.

У парах із віковими розбіжностями обмін ресурсами сприяє гармонії, особливо якщо партнери мають взаємодоповнюючі потреби. Наприклад, старша партнерка може компенсувати брак досвіду молодшого чоловіка, тоді як він привносить у стосунки енергію та мотивацію, що сприяє розвитку обох партнерів.

М. Фагере та інші підкреслюють, що соціально-обмінна теорія пояснює, як взаємодоповнюючі потреби сприяють стабільності в парах із віковою різницею. Старша партнерка може виступати як наставниця, тоді як

молодший чоловік привносить у стосунки нові ідеї та енергію, створюючи синергію [65].

О. Коваленко зазначає, що особи старшого віку в Україні прагнуть до партнерств, заснованих на емоційній та інтелектуальній сумісності. Це підтримує вибір старшої партнерки, оскільки такі стосунки базуються на взаємній повазі, глибокій взаємодії та спільних цінностях, що є особливо важливим у сучасному українському контексті [25].

Емоційна та інтелектуальна сумісність є ключовими мотивами вибору старшої партнерки в Україні. Чоловіки, які цінують глибокі стосунки, обирають партнерок, здатних до інтелектуальної та емоційної взаємодії, що забезпечує міцність і стабільність стосунків.

Когнітивно-поведінкові підходи пояснюють вибір старшої партнерки через когнітивні схеми, сформовані індивідуальним досвідом, культурними впливами та особистими переконаннями. Ці схеми впливають на сприйняття ідеального партнера і формують уподобання до старших жінок, які асоціюються з мудрістю та стабільністю.

Індивідуальний досвід і культурні впливи формують когнітивні схеми, які сприяють вибору старшої партнерки. Чоловіки з високим рівнем самосвідомості можуть надавати перевагу партнеркам, які демонструють зрілість і стабільність, що відповідає їхнім психологічним потребам.

Самосвідомість і емоційний інтелект чоловіків впливають на їхні уподобання, сприяючи вибору партнерок, які демонструють психологічну стабільність і зрілість. Чоловіки, які цінують глибоку взаємодію, обирають старших партнерок за їхню здатність до емпатії, розуміння та емоційної підтримки.

В. Помилуйко підкреслює, що емоційний інтелект відіграє ключову роль у виборі старшої партнерки [42]. Чоловіки з розвиненим емоційним інтелектом шукають партнерок, які можуть забезпечити психологічну глибину і стабільність у стосунках, що робить старших жінок привабливими.

К. Васюк вказує, що уявлення про кохання в юнацькому віці можуть включати ідеалізацію старших жінок як символів мудрості та емоційної глибини [7]. Молоді чоловіки можуть сприймати старших партнерок як наставниць, які допомагають у розвитку їхньої особистості та формуванні життєвих цінностей.

Ідеалізація старших жінок як символів мудрості формується під впливом культурних наративів і особистого досвіду. Це робить вибір старшої партнерки привабливим для молодих чоловіків, які шукають не лише романтичного партнера, а й джерело інтелектуального та емоційного збагачення.

Вікова психологія пояснює вибір старшої партнерки через вплив життєвих етапів. Молодші чоловіки можуть шукати партнерок, які перебувають на більш стабільному етапі життя, що відповідає їхнім потребам у підтримці, наставництві та емоційній безпеці.

Молодші чоловіки обирають старших партнерок, які можуть запропонувати емоційну та соціальну підтримку. Стабільність старшої партнерки відповідає потребам молодшого чоловіка на етапі становлення, коли він шукає орієнтири для особистісного зростання.

В. Кутішенко та С. Ставицька підкреслюють, що вікова психологія пояснює, чому молодші чоловіки шукають старших партнерок. Їхній життєвий етап вимагає підтримки, яку можуть надати більш зрілі партнерки, що мають більший життєвий досвід і емоційну стабільність [33].

Криза середнього віку, описана Г. Погрібняком, може спонукати чоловіків переглядати традиційні уподобання та обирати старших партнерок, які відповідають їхнім новим життєвим цілям, таким як емоційна глибина чи самореалізація. Криза спонукає до переосмислення пріоритетів, роблячи старших партнерок привабливими через їхню здатність до глибоких стосунків.

Під час кризи середнього віку чоловіки можуть шукати партнерок, які сприяють самореалізації [41]. Старші партнерки, з їхнім досвідом і зрілістю,

відповідають цим новим цілям, допомагаючи чоловікам переосмислити своє життя та знайти нові сенси.

Вікові розбіжності можуть сприяти синергії, коли партнери обмінюються досвідом і компетенціями. Старша партнерка може ділитися життєвим досвідом, тоді як молодший чоловік привносить енергію та нові перспективи, створюючи взаємовигідні стосунки, які сприяють розвитку обох партнерів.

Обмін компетенціями в парах із віковими розбіжностями сприяє розвитку обох партнерів [32]. Ця синергія робить вибір старшої партнерки привабливим для чоловіків, які прагнуть особистісного зростання та інтелектуального збагачення.

Соціокультурні норми в Україні впливають на вибір старшої партнерки, де традиційні уявлення про старшинство чоловіка створюють бар'єри. Проте сучасні тенденції до гендерної рівності та економічної незалежності жінок сприяють подоланню цих бар'єрів, роблячи такі стосунки більш прийнятними в урбанізованих суспільствах.

Як зазначає О. Коханова традиційні уявлення про гендерні ролі в Україні ускладнюють вибір старшої партнерки. Однак зростання гендерної рівності та економічної незалежності жінок сприяє зміні сприйняття таких пар, роблячи їх більш соціально прийнятними [29].

Глобалізація та західні впливи змінюють сприйняття вікових розбіжностей, сприяючи прийняттю пар зі старшою партнеркою. У країнах із індивідуалістичними цінностями такі стосунки сприймаються як прояв свободи вибору, що поступово впливає і на український контекст, особливо в міських середовищах.

Глобалізація сприяє толерантності до вікових розбіжностей у стосунках. Західні культурні моделі, які акцентують на індивідуальній свободі та емоційній сумісності, роблять вибір старшої партнерки більш соціально прийнятним, що відображається в сучасних суспільствах.

О. Коваленко зазначає, що зростання відкритості до нетрадиційних моделей стосунків в Україні сприяє вибору старших партнерок. Сучасні українці дедалі частіше цінують емоційну та інтелектуальну сумісність, що робить такі пари популярнішими в умовах соціальних змін [25].

Жодна теорія окремо не може повноцінно пояснити вибір старшої партнерки, але їхня інтеграція дозволяє зрозуміти комплексність цього явища. Еволюційні мотиви поєднуються з психоаналітичними, соціально-обмінними та когнітивними факторами, створюючи цілісну картину, яка враховує біологічні, психологічні та соціальні аспекти.

Інтеграція теоретичних підходів показує, як біологічні (репродуктивні стратегії), психологічні (підсвідомі мотиви) та соціальні (гендерна рівність) фактори взаємодіють у виборі старшої партнерки. Наприклад, прагнення до психологічної безпеки може поєднуватися з обміном ресурсами, створюючи комплексну мотивацію.

Індивідуальні риси чоловіків, такі як емоційна зрілість і самосвідомість, формують унікальні мотиви вибору старшої партнерки [18]. Соціокультурний контекст, зокрема в Україні, додає додатковий вимір, впливаючи на сприйняття таких стосунків і сприяючи їх поступовій нормалізації.

Теоретичні підходи створюють основу для емпіричного дослідження психологічних особливостей чоловіків, які обирають старших партнерок. Інтеграція еволюційних, психоаналітичних, соціально-обмінних і когнітивно-поведінкових моделей дозволяє глибше зрозуміти мотиви цього вибору, враховуючи як індивідуальні, так і соціокультурні фактори.

Таким чином, на основі теоретичних підходів можна зробити висновок, що вибір старшої партнерки зумовлений комплексом факторів: від біологічних до соціокультурних. Емпіричні дослідження, які спираються на ці моделі, можуть розкрити психологічні особливості чоловіків і сприяти кращому розумінню сучасних тенденцій у партнерських стосунках, відображаючи еволюцію суспільних цінностей.

1.4 Соціокультурні та індивідуальні детермінанти вибору партнера

Вибір партнера, особливо старшої партнерки, залежить від соціокультурних та індивідуальних детермінант, які формують уподобання чоловіків у романтичних стосунках. Розглянемо детермінанти, які визначають, як культурні норми, суспільні цінності, індивідуальні риси та особистісний досвід впливають на партнерський вибір. Соціокультурні детермінанти відображають вплив суспільства, тоді як індивідуальні підкреслюють особистісні особливості. У сучасному світі, де соціальні норми швидко еволюціонують, ці фактори набувають особливого значення, дозволяючи зрозуміти, чому чоловіки можуть надавати перевагу старшим партнеркам.

Культурні норми в Україні формують уявлення про ідеального партнера, часто підкреслюючи старшинство чоловіка в стосунках. Історично склалося, що патріархальні традиції визначали чоловіка як главу сім'ї, а жінку – як молодшу та залежну. Це створювало суспільні очікування, які обмежували вибір старшої партнерки, оскільки він сприймався як відхилення від норми. Наприклад, у сільських громадах, де традиції залишаються міцними, такі стосунки можуть викликати осуд, тоді як у містах, завдяки урбанізації, ставлення до вікових розбіжностей стає більш толерантним. Культурні норми є ключовим соціокультурним детермінантом, але їхній вплив поступово послаблюється в умовах глобалізації та соціальних змін [24].

Традиційні уявлення про стосунки в Україні акцентують на віковій ієрархії, де чоловік є старшим, що створює соціальний тиск для тих, хто обирає старших партнерок. Цей тиск особливо відчутний у консервативних спільнотах, де суспільні очікування диктують чіткі гендерні ролі. Проте сучасні тенденції, такі як європейська інтеграція та зростання фемінізму, сприяють зміні цих уявлень, дозволяючи чоловікам надавати перевагу індивідуальним якостям партнерки, а не її віку. Урбанізація та глобалізація

створюють умови для послаблення традиційних норм, надаючи простір для індивідуалізованого вибору партнера. Як зазначає В. Панок, урбанізація є ключовим фактором, що формує відкрите і толерантне суспільство [54].

Медіа відіграють значну роль у формуванні уявлень про ідеального партнера, створюючи образи, які впливають на суспільні уподобання. На думку Є. Турчин, медіа не лише відображають суспільні норми, а й активно формують нові наративи, що впливають на соціокультурні детермінанти [55]. В українських телесеріалах і рекламі переважають традиційні моделі пар, де чоловік старший, що зміцнює стереотипи. Водночас глобальні медіа, як Netflix, Amazon Prime чи соціальні мережі, популяризують нетрадиційні стосунки, де жінка може бути старшою, що впливає на молоде покоління. Наприклад, серіали, як «Секс у великому місті», демонструють успішні пари з віковими розбіжностями, що нормалізує такий вибір.

Поп-культура, зокрема соціальні мережі, сприяє руйнуванню стереотипів щодо вікових розбіжностей у стосунках. Платформи, як Instagram, TikTok і YouTube, дозволяють ділитися особистими історіями успішних пар, де жінка старша, що змінює суспільне сприйняття. Молоді чоловіки, які активно взаємодіють із цими платформами, бачать реальні приклади таких стосунків, що робить їх менш стигматизованими. Отже, соціальні мережі є потужним інструментом, що сприяє індивідуалізації вибору партнера, дозволяючи чоловікам ігнорувати традиційні обмеження.

Гендерні ролі в Україні традиційно обмежують вибір старшої партнерки, оскільки чоловік сприймається як лідер у стосунках, а старшинство асоціюється з владою. Вибір старшої партнерки може сприйматися як виклик маскулінності, що створює психологічні бар’єри. Проте зростання фемінізму та гендерної рівності змінює ці уявлення, дозволяючи чоловікам цінувати якості партнерки, такі як незалежність і зрілість, незалежно від віку [5]. Фемінізм сприяє переосмисленню гендерних ролей, роблячи стосунки з віковими розбіжностями більш рівноправними та прийнятними.

Зміна гендерних норм у суспільстві сприяє толерантності до нетрадиційних моделей партнерства. В Україні, де патріархальні традиції все ще мають вагу, вибір старшої партнерки може викликати осуд, особливо в консервативних колах. Однак сучасні тенденції до гендерної рівності дозволяють чоловікам ігнорувати стереотипи, надаючи перевагу емоційній та інтелектуальній сумісності. Це робить гендерні ролі динамічним детермінантом, що еволюціонує під впливом соціальних змін і сприяє більшій свободі вибору.

Глобалізація змінює уявлення про партнерство, послаблюючи традиційні норми в Україні. Глобалізація є каталізатором, що робить вибір старшої партнерки більш прийнятним, оскільки вона вводить нові моделі стосунків, де вік не є бар'єром. Вплив західної культури через інтернет, міжнародні медіа та міграцію сприяє толерантності до вікових розбіжностей. Молоді чоловіки, які мають доступ до глобальних тенденцій, частіше обирають старших партнерок за їхню самостійність, інтелектуальну зрілість і життєвий досвід.

Культурний обмін, спричинений глобалізацією, збагачує соціокультурні детермінанти вибору партнера [6]. Гобалізація сприяє індивідуалізації вибору, дозволяючи чоловікам надавати перевагу старшим партнеркам за їхню мудрість і самостійність. Українські чоловіки, які взаємодіють із західними культурами через подорожі, навчання чи медіа, частіше обирають партнерок за якостями, а не за віком. Наприклад, досвід життя в країнах із більш ліберальними поглядами на стосунки сприяє формуванню толерантного ставлення до вікових розбіжностей.

Релігійні традиції, зокрема православ'я, в Україні підкреслюють патріархальні ролі, де чоловік є старшим і домінуючим. Вибір старшої партнерки може сприйматися як порушення цих норм, що створює соціальні бар'єри. Проте секуляризація суспільства послаблює вплив релігії, дозволяючи чоловікам керуватися особистими почуттями, а не релігійними догмами. У світських спільнотах релігійні норми втрачають домінуючу роль, що сприяє більшій свободі вибору партнера.

Секуляризація суспільства сприяє індивідуалізації вибору партнера, особливо в міських середовищах, де релігійні норми втрачають домінуючий вплив. У таких умовах вибір старшої партнерки сприймається як особистий, а не суспільний, що дозволяє чоловікам керуватися власними почуттями та потребами, а не зовнішніми догмами. Секуляризація послаблює традиційні патріархальні ролі, сприяючи формуванню ліберальних поглядів на стосунки. Це створює сприятливе середовище для толерантності до нетрадиційних моделей партнерства, де вік не є визначальним фактором. Секуляризація є важливим фактором, що змінює соціокультурні детермінанти, дозволяючи чоловікам ігнорувати релігійні обмеження. Вплив західної культури через медіа та освіту посилює цей процес, знижуючи соціальний тиск і сприяючи свободі вибору партнера.

Освітній рівень впливає на вибір партнера, роблячи чоловіків більш відкритими до нетрадиційних моделей стосунків. Високоосвічені чоловіки частіше цінують інтелектуальну сумісність, надаючи перевагу якостям, що асоціюються зі старшими партнерками. Освіта розвиває критичне мислення, що дозволяє ігнорувати суспільні стереотипи та зосереджуватися на індивідуальних критеріях вибору. Освіта є потужним детермінантом, що сприяє індивідуалізації вибору партнера [23], розширюючи світогляд і формуючи толерантне ставлення до вікових розбіжностей. Освіта також сприяє аналізу власних потреб і пріоритетів, що робить чоловіків менш залежними від традиційних норм і більш орієнтованими на особистісну сумісність.

Інтелектуальний розвиток, пов’язаний із вищою освітою, формує уподобання чоловіків, роблячи старших партнерок привабливими за їхню зрілість і когнітивну глибину. У середовищах із високим доступом до освіти чоловіки частіше обирають партнерок за інтелектуальні якості, а не за вік. Освіта сприяє аналітичному мисленню, що дозволяє переосмислювати стереотипи про партнерство та надавати перевагу емоційній і інтелектуальній сумісності [48]. Освіта посилює толерантність до вікових розбіжностей,

роблячи вибір партнера більш свідомим і раціональним. Інтелектуальний розвиток також корелює з вищим соціальним статусом, що може впливати на вибір партнера, роблячи старших жінок із подібним рівнем освіти привабливими.

Урбанізація змінює соціокультурні детермінанти, сприяючи толерантності до вікових розбіжностей у стосунках. У міських середовищах, де культурна різноманітність і соціальна динаміка є нормою, чоловіки частіше обирають партнерок за індивідуальними критеріями, а не за традиційними нормами. Міське середовище забезпечує доступ до різноманітних культурних впливів і медіа, що сприяє руйнуванню стереотипів про вікові норми в стосунках.

Міське середовище сприяє індивідуалізації вибору партнера, дозволяючи чоловікам цінувати зрілість і незалежність старших партнерок. У містах, де культурна різноманітність є нормою, вибір старшої партнерки сприймається як природний і не викликає осуду. Доступ до ширшого кола соціальних контактів і культурних впливів формує гнучкі уявлення про партнерство. Урбанізація створює середовище, де соціокультурні норми стають більш гнучкими, що сприяє толерантності до нетрадиційних пар. Послаблення патріархальних традицій у міських умовах дозволяє чоловікам обирати партнерок за їхніми якостями, а не за суспільними очікуваннями.

Міграція впливає на вибір партнера, збагачуючи культурний досвід чоловіків і формуючи толерантні уявлення про вік у стосунках. Чоловіки, які мають досвід життя за кордоном, повертаються з більш ліберальними поглядами, де вікові розбіжності менш стигматизовані. Цей досвід дозволяє переосмислити традиційні норми та надавати перевагу якостям партнерки, таким як самостійність і життєвий досвід. Міграція послаблює традиційні норми, роблячи вибір старшої партнерки більш прийнятним. Міграція також пов’язана з економічною мобільністю, що може впливати на вибір партнера, роблячи старших жінок із стабільним соціальним статусом привабливими.

Досвід міграції формує соціокультурні детермінанти, вводячи елементи західної культури та сприяючи індивідуалізації вибору партнера. Чоловіки з міжнародним досвідом частіше обирають старших партнерок за їхню самостійність і емоційну зрілість, що відповідає глобальним тенденціям. Міграція сприяє культурному обміну, що дозволяє бачити переваги стосунків із старшими партнерками, такими як інтелектуальна сумісність і спільні цілі. Отже, міграція є важливим фактором, що послаблює традиційні обмеження та сприяє індивідуалізації вибору партнера.

Економічний контекст впливає на вибір партнера, особливо в умовах нестабільності, що робить старших партнерок привабливими через їхню фінансову стабільність. У періоди економічних криз вибір старшої партнерки може бути стратегічним, мотивованим прагненням до безпеки та комфорту. Економічні фактори формують прагнення до стабільності, що робить старших жінок із усталеними кар'єрами привабливими. Економічні фактори є важливими детермінантами, що впливають на мотивацію вибору партнера [50]. Економічна нестабільність також може посилювати прагнення до партнерок, які мають більший життєвий досвід і можуть надавати підтримку.

Фінансова стабільність старших партнерок робить їх привабливими в нестабільних економічних умовах. У суспільстві, де економічні виклики є поширеними, вибір старшої партнерки може бути мотивований прагненням до безпеки та соціальної стабільності. Економічна незалежність старших партнерок компенсує соціальний тиск, пов'язаний із традиційними гендерними ролями.

Сімейні традиції часто передають уявлення про старшинство чоловіка, що може створювати бар'єри для вибору старшої партнерки. У традиційних сім'ях вибір партнера підкоряється сімейним очікуванням, де вік асоціюється з авторитетом. Проте молоде покоління, під впливом глобалізації та урбанізації, відходить від цих традицій, надаючи перевагу індивідуальному вибору. Сімейні традиції є динамічним детермінантом, що еволюціонує під

впливом соціальних змін, дозволяючи обирати партнерок за особистими критеріями.

Сучасні сім'ї все частіше підтримують індивідуалізацію вибору партнера, особливо в міських середовищах, де традиції менш жорсткі. Вибір старшої партнерки сприймається як особистий, а не суспільний, що дозволяє керуватися власними цінностями. Сучасні сім'ї часто самі є прикладом нетрадиційних моделей стосунків, що нормалізує вибір старшої партнерки.

Самооцінка як індивідуальний детермінант впливає на вибір партнера, визначаючи сприйняття себе в стосунках [15]. Чоловіки з високою самооцінкою обирають старших партнерок за їхню зрілість і незалежність, тоді як низька самооцінка може спонукати до пошуку партнерки, яка забезпечує психологічну підтримку. Самооцінка формує психологічну сумісність, впливаючи на здатність чоловіків робити свідомий вибір.

Психологічна впевненість, пов'язана з самооцінкою, робить старших партнерок привабливими для чоловіків, які цінують емоційну зрілість. Чоловіки з високою самооцінкою обирають партнерок, які можуть бути рівними у стосунках, що сприяє гармонії. Самооцінка впливає на мотивацію вибору, дозволяючи ігнорувати стереотипи та зосереджуватися на якостях партнерки [3].

Стиль прив'язаності формує індивідуальні детермінанти вибору партнера, впливаючи на емоційні потреби. Чоловіки з безпечним стилем прив'язаності обирають старших партнерок за їхню здатність до стабільних стосунків, тоді як тривожний стиль може спонукати до пошуку безпеки. Стиль прив'язаності визначає емоційні очікування, роблячи старших партнерок привабливими для тих, хто шукає стабільності.

Емоційні потреби, пов'язані зі стилем прив'язаності, впливають на вибір партнера. Чоловіки з тривожним стилем можуть шукати старших партнерок для почуття безпеки, тоді як безпечний стиль сприяє взаємній підтримці. Отже, стиль прив'язаності є важливим детермінантом, що формує психологічну сумісність у стосунках.

Емоційний інтелект впливає на вибір партнера, роблячи старших партнерок привабливими для чоловіків із високим рівнем емпатії. Чоловіки з розвиненим емоційним інтелектом цінують глибоку емоційну взаємодію, що мотивує вибір старшої партнерки. Як зазначає С. Д. Максименко (2017), емоційний інтелект посилює здатність будувати глибокі стосунки, сприяючи міцним емоційним зв'язкам.

Розвинений емоційний інтелект дозволяє обирати партнерок за їхню здатність до емпатії та емоційної глибини. Старші партнерки, які мають вищий рівень емоційної зрілості, стають привабливими для чоловіків із високим емоційним інтелектом. Емоційний інтелект сприяє психологічній сумісності в стосунках [1].

Життєвий досвід впливає на вибір партнера, роблячи старших партнерок привабливими для чоловіків, які прагнуть наставництва чи зрілості. Чоловіки з обмеженим досвідом можуть шукати підтримки, тоді як зрілі обирають партнерок, які відповідають їхньому рівню розвитку. Життєвий досвід формує уподобання, орієнтовані на сумісність і взаємне зростання.

Особистісний досвід впливає на уподобання в стосунках, роблячи старших партнерок привабливими для чоловіків, які прагнуть взаєморозуміння та емоційної глибини. Життєвий досвід формує унікальні погляди на стосунки, дозволяючи чоловікам цінувати партнерок, які можуть поділяти схожі переживання чи пропонувати підтримку в складних ситуаціях. Чоловіки, які пережили складні життєві обставини, часто шукають партнерок із подібним досвідом, що сприяє глибшій емоційній і психологічній сумісності. Такий вибір може бути мотивований прагненням до партнерства, яке базується на взаємному розумінні та спільному подоланні труднощів. Життєвий досвід є ключовим детермінантом психологічної готовності до стосунків, оскільки він формує здатність чоловіків оцінювати якості партнерки, які виходять за межі поверхневих критеріїв, таких як вік чи зовнішність. Життєвий досвід також сприяє

розвитку емпатії, що дозволяє чоловікам будувати стосунки, орієнтовані на довгострокову гармонію та взаємне зростання [26].

Особистісні риси, такі як екстраверсія чи доброзичливість, формують індивідуальні детермінанти вибору партнера, визначаючи, які якості чоловік вважає привабливими в стосунках [14]. Екстравертовані чоловіки можуть обирати старших партнерок за їхню соціальну компетентність, яка проявляється в умінні підтримувати активне спілкування та будувати міцні соціальні зв’язки. Доброзичливі чоловіки, у свою чергу, шукають партнерок із подібними рисами, що сприяють створенню гармонійного емоційного середовища. Ці риси впливають на сприйняття сумісності, роблячи старших партнерок привабливими для чоловіків, які цінують емоційну теплоту та соціальну активність. Особистісні риси визначають сумісність у стосунках, мотивуючи вибір старшої партнерки через схожість чи доповнення характеристик. Такі риси також дозволяють чоловікам ігнорувати суспільні стереотипи, зосереджуючись на індивідуальних якостях партнерки, що сприяють міцним і збалансованим стосункам.

Індивідуальні риси, такі як відкритість до нового досвіду, роблять старших партнерок привабливими для чоловіків, які цінують мудрість, життєвий досвід і інтелектуальну глибину. Відкритість сприяє прагненню до нових перспектив і знань, що робить старших партнерок бажаними завдяки їхній здатності пропонувати свіжі погляди та глибокі ідеї. Чоловіки з високим рівнем відкритості частіше обирають партнерок, які можуть сприяти їхньому особистісному розвитку та інтелектуальному збагаченню. Відкритість також сприяє толерантності до вікових розбіжностей, дозволяючи чоловікам бачити переваги стосунків із старшими партнерками, які можуть пропонувати унікальний життєвий досвід і поглиблене розуміння світу.

Самосвідомість впливає на вибір партнера, дозволяючи чоловікам обирати старших партнерок, які відповідають їхнім життєвим цілям і цінностям. Чоловіки з високою самосвідомістю роблять свідомий вибір,

орієнтований на глибокі, змістовні та довготривалі стосунки, які базуються на взаємній повазі та розумінні. Самосвідомість допомагає чоловікам чітко визначати власні потреби та пріоритети, що сприяє вибору партнерки, яка поділяє їхні життєві орієнтири. Самосвідомість формує психологічну зрілість, що сприяє раціональному вибору партнера, дозволяючи ігнорувати суспільні стереотипи та зосереджуватися на індивідуальній сумісності [16]. Висока самосвідомість також допомагає чоловікам оцінювати якості старших партнерок, такі як емоційна стабільність і життєва мудрість, що сприяють формуванню міцних і гармонійних стосунків.

Психологічна зрілість, пов’язана з самосвідомістю, робить старших партнерок привабливими для чоловіків, які прагнуть стабільних і глибоких стосунків. Висока самосвідомість дозволяє чоловікам усвідомлювати свої емоційні та психологічні потреби, обираючи партнерок, які можуть забезпечити емоційну підтримку та інтелектуальну сумісність. Психологічно зрілі чоловіки цінують старших партнерок за їхню здатність до саморефлексії та емоційної стабільності, що сприяє гармонії у стосунках. Самосвідомість є детермінантою, що сприяє свідомому та мотивованому вибору партнера, оскільки вона дозволяє зосереджуватися на довгостроковій сумісності та спільних цінностях [17]. Психологічна зрілість також допомагає чоловікам долати суспільний тиск, пов’язаний із віковими стереотипами, роблячи вибір старшої партнерки більш природним.

Культурні впливи формують соціокультурні детермінанти, підкреслюючи традиційні ролі, які історично визначали старшинство чоловіків у стосунках. Однак сучасна культура, під впливом глобалізації, дозволяє відходити від цих норм, сприяючи толерантності до нетрадиційних моделей партнерства. Глобалізація вводить нові ідеї через медіа, освіту та міжнародний культурний обмін, що послаблює вплив традиційних уявлень і сприяє прийняттю вікових розбіжностей у стосунках. Культурні впливи сприяють еволюції уподобань, дозволяючи чоловікам обирати партнерок за особистими критеріями, а не за суспільними очікуваннями. Сучасна культура

також сприяє нормалізації різноманітних моделей стосунків, що робить вибір старшої партнерки менш стигматизованим і більш індивідуалізованим.

Сучасна культура робить вибір старшої партнерки менш стигматизованим, сприяючи толерантності до вікових розбіжностей у стосунках. Вплив глобальних медіа та поп-культури формує нові уявлення про партнерство, де вік не є основним критерієм. Соціальні мережі та медіа популяризують ідею індивідуального вибору, що дозволяє чоловікам зосереджуватися на якостях партнерки, таких як зрілість і мудрість. Культурні впливи змінюють соціокультурні детермінанти, сприяючи індивідуалізації вибору партнера. Сучасна культура також створює простір для відкритості до нетрадиційних моделей стосунків [11], що сприяє формуванню більш гнучких суспільних норм і зменшенню стигматизації вікових розбіжностей.

Соціальний статус впливає на вибір партнера, роблячи старших партнерок привабливими для чоловіків із нижчим соціальним становищем. У суспільстві, де соціальна мобільність є важливою, вибір старшої партнерки може бути мотивований прагненням до соціального підйому чи економічної стабільності. Старші партнерки, які часто мають усталений соціальний статус, можуть пропонувати підтримку та ресурси, що робить їх привабливими для чоловіків, які прагнуть покращити своє становище. Соціальний статус формує стратегічний вибір партнера, особливо в умовах економічної нестабільності, коли стабільність стає ключовим фактором. Статус також впливає на сприйняття партнерки як рівного чи домінуючого партнера, що може мотивувати вибір старшої жінки.

Суспільне становище старших партнерок робить їх привабливими для чоловіків, які шукають соціальної та економічної стабільності. У контексті суспільства з економічними викликами старші партнерки, які мають стабільні кар’єри чи фінансові ресурси, сприймаються як надійніші. Вибір старшої партнерки може бути стратегічним, спрямованим на забезпечення комфорту та безпеки в стосунках. Отже, соціальний статус є детермінантою,

що впливає на соціальну мобільність у стосунках, дозволяючи чоловікам обирати партнерок, які сприяють їхньому соціальному та економічному розвитку. Суспільне становище також компенсує традиційні гендерні очікування, роблячи вибір старшої партнерки більш прийнятним.

Соціокультурні зміни, такі як зростання доступу до інформації через інтернет і глобальні медіа, сприяють індивідуалізації вибору партнера. Доступ до різноманітних джерел інформації дозволяє чоловікам ознайомлюватися з новими моделями стосунків, що послаблює вплив традиційних норм. Інформаційна відкритість формує толерантне ставлення до вікових розбіжностей, дозволяючи чоловікам зосереджуватися на якостях партнерки, а не на суспільних стереотипах. Як зазначає В. Кравець, інформаційна відкритість змінює соціокультурні детермінанти, сприяючи толерантності до нетрадиційних моделей партнерства [30]. Ці зміни також сприяють руйнуванню стереотипів, що робить вибір старшої партнерки більш природним і суспільно прийнятним.

Інформаційна глобалізація формує нові уподобання в виборі партнера, дозволяючи чоловікам обирати старших партнерок за їхні якості, а не за традиційні критерії. Вплив глобальних медіа, таких як соціальні мережі та стрімінгові платформи, популяризує різноманітні моделі стосунків, що сприяє толерантності до вікових розбіжностей. Чоловіки, які активно взаємодіють із глобальними медіа, частіше сприймають старших партнерок як рівних, цінуючи їхній досвід і зрілість.

Психологічна готовність є індивідуальним детермінантом, що впливає на вибір старшої партнерки, особливо для чоловіків із високим рівнем психологічної зрілості. Чоловіки, які готові до серйозних стосунків, обирають партнерок, які відповідають їхньому рівню розвитку та життєвих цілей. Психологічна готовність дозволяє чоловікам оцінювати якості партнерки, такі як емоційна стабільність і здатність до довгострокового партнерства. Як вважає Т. Левицька, психологічна готовність визначає мотивацію вибору партнера, оскільки вона сприяє свідомому підходу до

стосунків [36]. Психологічно зрілі чоловіки частіше цінують старших партнерок за їхню здатність до глибоких і гармонійних зв’язків, що сприяє міцним стосункам.

Емоційна стабільність впливає на уподобання в стосунках, роблячи старших партнерок привабливими для чоловіків, які прагнуть зрілих і гармонійних стосунків. Чоловіки з високою емоційною стабільністю обирають партнерок, які можуть забезпечити емоційну підтримку та взаєморозуміння, що є характерним для старших жінок. Емоційна стабільність сприяє свідомому вибору партнера, дозволяючи чоловікам зосереджуватися на якостях, які сприяють довгостроковій гармонії.

Соціальні очікування формують соціокультурні детермінанти, створюючи тиск на вибір партнера [27], зокрема через уявлення про старшинство чоловіка. Однак сучасні зміни, такі як глобалізація, урбанізація та зростання гендерної рівності, послаблюють цей тиск, дозволяючи чоловікам обирати партнерок за індивідуальними критеріями. Соціальні очікування еволюціонують, створюючи простір для толерантності до вікових розбіжностей і нетрадиційних моделей стосунків. Вони стають менш жорсткими, сприяючи свободі вибору партнера та нормалізації стосунків із старшими партнерками. Ці зміни дозволяють чоловікам зосереджуватися на особистих цінностях і потребах.

Суспільний тиск на чоловіків у виборі партнера зменшується, особливо в міських середовищах, де культурна різноманітність і ліберальні погляди стають нормою. Вибір старшої партнерки стає менш стигматизованим завдяки впливу сучасних соціальних змін, які сприяють індивідуалізації вибору. Чоловіки в таких умовах частіше керуються особистими мотивами, а не суспільними очікуваннями, що дозволяє їм цінувати якості старших партнерок, такі як зрілість і мудрість. Зменшення суспільного тиску є важливим фактором, що сприяє індивідуалізації вибору партнера, створюючи сприятливі умови для нетрадиційних моделей стосунків.

Таким чином, соціокультурні та індивідуальні детермінанти вибору партнера є взаємопов’язаними факторами, що формують уподобання чоловіків у романтичних стосунках, зокрема у виборі старшої партнерки. Соціокультурні фактори, такі як культурні норми, медіа, гендерні ролі, глобалізація, релігія, освіта, урбанізація, міграція, економічний контекст і сімейні традиції, створюють суспільні рамки, які еволюціонують під впливом сучасних тенденцій. Індивідуальні детермінанти, включаючи самооцінку, стиль прив’язаності, емоційний інтелект, життєвий досвід, особистісні риси та самосвідомість, визначають психологічні мотиви вибору. Аналіз цих факторів підкреслює їхню взаємодію, створюючи основу для подальшого дослідження психологічних особливостей чоловіків, які обирають старших партнерок, і сприяє розумінню еволюції партнерських стосунків в українському суспільстві.

РОЗДІЛ 2
ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИБОРУ ЧОЛОВІКАМИ СТАРШОЇ ПАРТНЕРКИ

2.1 Організація та методика проведення емпіричного дослідження

Мета емпіричного дослідження полягала у визначенні психологічних особливостей чоловіків, які обирають старших партнерок, із фокусом на їхні особистісні риси, стиль прив'язаності, емоційний інтелект і самооцінку, що формують уподобання в романтичних стосунках. Дослідження було спрямоване на виявлення психологічних характеристик, які зумовлюють вибір старшої партнерки, та їхній взаємозв'язок у контексті сучасного українського суспільства.

Завдання дослідження:

1. Оцінити психологічні особливості чоловіків, які обирають старших партнерок, зокрема їхні особистісні риси (екстраверсія, доброзичливість, сумлінність, емоційна стабільність, відкритість до досвіду).

2. Визначити вплив стилю прив'язаності (тривожність, уникнення) на вибір старшої партнерки.

3. Дослідити роль емоційного інтелекту (благополуччя, самоконтроль, емоційність, соціальність) у формуванні уподобань чоловіків.

4. Проаналізувати рівень самооцінки як чинник, що впливає на вибір старшої партнерки.

5. Виявити взаємозв'язок між психологічними характеристиками (особистісні риси, стиль прив'язаності, емоційний інтелект, самооцінка) у процесі вибору старшої партнерки.

6. Дослідити суб'єктивний досвід чоловіків, які обирають старших партнерок, через якісний аналіз для поглиблення розуміння їхніх психологічних особливостей.

Емпіричне дослідження проводилося протягом 2025 р. у місті Запоріжжя. У дослідженні взяли участь 39 чоловіків віком від 24 до 52 років, які перебувають у романтичних стосунках зі старшими партнерками (з віковою різницею щонайменше 5 років). Учасники мали різний рівень освіти та соціальний статус. З них 23 чоловіка були постійними жителями міста Запоріжжя, а 16 – переселенці з сільської місцевості.

Дослідження проводилося в змішаному форматі: онлайн через платформи (Google Forms для анкетування, Zoom для інтерв'ю), та офлайн у форматі індивідуальних зустрічей. Груповий формат не застосовувався, щоб уникнути впливу соціального тиску на відповіді учасників.

Для оцінки психологічних характеристик учасників, зокрема особистісних рис, стилю прив'язаності, емоційного інтелекту та самооцінки використовувалися наступні методи та методики: опитувальник «Велика п'ятірка», шкала прив'язаності для дорослих (Experiences in Close Relationships, ECR), опитувальник емоційного інтелекту (Trait Emotional Intelligence Questionnaire, TEIQue), шкала самооцінки Розенберга (Rosenberg Self-Esteem Scale), анкета соціокультурних детермінант та інтервью.

1. Опитувальник «Велика п'ятірка» (Додаток А).

Опитувальник «Велика п'ятірка» є стандартизованим психодіагностичним інструментом, розробленим для оцінки п'яти основних вимірів особистості, відомих як модель «Великої п'ятірки»: екстраверсія, доброзичливість, сумлінність, емоційна стабільність (або невротизм, у зворотній шкалі) та відкритість до досвіду. BFI складається з 44 тверджень, на які учасники відповідають за 5-бальною шкалою (від 1 – «зовсім не згоден» до 5 – «повністю згоден»). Кожне твердження оцінює поведінкові, емоційні чи когнітивні характеристики, що відображають одну з п'яти рис особистості. Опитувальник є коротким, займає 10-15 хвилин для заповнення, і підходить для використання в різних культурних контекстах завдяки своїй універсальності.

Структура методики:

1) Екстраверсія. Вимірює рівень товариськості, енергійності та соціальної активності (8 тверджень).

2) Доброзичливість. Оцінює схильність до співпраці, довіри та альтруїзму (9 тверджень).

3) Сумлінність. Визначає організованість, відповідальність і цілеспрямованість (9 тверджень).

4) Емоційна стабільність (невротизм). Вимірює схильність до емоційної нестабільності, тривожності чи стресу (8 тверджень).

5) Відкритість до досвіду. Оцінює креативність, цікавість до нового та інтелектуальну гнучкість (10 тверджень).

Учасники отримують опитувальник у паперовому або електронному форматі. Інструкція просить відповідати чесно, оцінюючи, наскільки твердження відповідає їхній поведінці чи відчуттям. Після заповнення підраховуються бали для кожної риси, що дозволяє отримати профіль особистості учасника.

BFI має високу конструктну валідність, підтверджену численними міжнародними дослідженнями, які демонструють кореляцію з іншими інструментами оцінки особистості.

У дослідженні психологічних особливостей чоловіків, які обирають старших партнерок, BFI використовується для оцінки впливу особистісних рис на вибір партнера. Методика дозволяє отримати кількісні дані для статистичного аналізу, що сприяє перевірці гіпотези про вплив особистісних факторів на мотивацію вибору.

2. Шкала прив’язаності для дорослих (Додаток Б).

Шкала прив’язаності для дорослих є одним із найпоширеніших стандартизованих психодіагностичних інструментів для оцінки індивідуальних відмінностей у стилі прив’язаності в романтичних стосунках. Розроблена в 1998 році Келлі Бреннан, Кетрін Кларк і Філіпом Шейвером, методика базується на теорії прив’язаності Джона Боулбі та Мері Ейнсворт,

адаптованій для дорослих. ECR складається з 36 тверджень, які оцінюються за 7-бальною шкалою (від 1 – «зовсім не згоден» до 7 – «повністю згоден»). Методика вимірює два основні виміри прив'язаності: тривожність прив'язаності – ступінь страху відкидання, невпевненості в доступності партнера та потреби в постійному підтвердженні любові; уникнення прив'язаності – дискомфорт від близькості, схильність до емоційної дистанції та незалежності. ECR не класифікує стилі прив'язаності на категорії (безпечний, тривожний, уникальний, страх-уникальний), а фокусується на континуальних вимірах, що дозволяє точніше моделювати варіації прив'язаності.

Структура методики складається з:

1) Тривожність прив'язаності (18 тверджень). Оцінює рівень страху відкидання, гіперчутливість до змін у стосунках та потребу в постійній увазі від партнера.

2) Уникнення прив'язаності (18 тверджень). Вимірює дискомфорт від емоційної близькості, схильність уникати обговорення почуттів та прагнення до автономії.

ECR використовується для оцінки впливу стилю прив'язаності на вибір партнера.

3. Опитувальник емоційного інтелекту (TEIQue) [1].

Шкала емоційного інтелекту є стандартизованим психодіагностичним інструментом, розробленим К. Петрідесом для оцінки емоційного інтелекту як сукупності особистісних рис, що стосуються сприйняття, розуміння, управління та використання емоцій у собі та інших. TEIQue базується на моделі рис емоційного інтелекту, яка розглядає його як компонент особистості, а не когнітивну здатність. Методика містить 153 твердження, які оцінюються за 7-бальною шкалою (від 1 – «зовсім не згоден» до 7 – «повністю згоден»).

Методика вимірює чотири основні фактори: благополуччя, самоконтроль, емоційність і соціальність, а також глобальний показник емоційного інтелекту.

TEIQue оцінює 15 субшкал, згрупованих у чотири основні фактори, а також додатковий глобальний показник:

Благополуччя (6 субшкал) включає оптимізм, щастя, самооцінку. Відображає позитивне сприйняття себе та життя.

Самоконтроль (6 субшкал) охоплює контроль емоцій, імпульсивність (низьку), стійкість до стресу. Вимірює здатність регулювати емоційні реакції.

Емоційність (4 субшкали) включає емпатію, сприйняття емоцій, вираження емоцій, управління стосунками. Відображає здатність розпізнавати та виражати емоції.

Соціальність (5 субшкал) охоплює соціальну компетентність, асертивність, соціальну чутливість. Вимірює навички взаємодії в соціальних ситуаціях.

Глобальний показник. Загальний рівень емоційного інтелекту, отриманий як сукупність усіх факторів.

Учасники оцінюють кожне твердження, вибираючи один із семи варіантів, що відображають ступінь їхньої згоди:

– зовсім не згоден (1 бал) – твердження зовсім не відповідає моїй поведінці чи відчуттям;

– скоріше не згоден (2 бали) – твердження здебільшого не відповідає моїй поведінці;

– частково не згоден (3 бали) – твердження трохи не відповідає моїй поведінці;

– нейтрально (4 бали) – твердження частково відповідає моїй поведінці;

– частково згоден (5 балів) – твердження здебільшого відповідає моїй поведінці;

– скоріше згоден (6 балів) – твердження переважно відповідає моїй поведінці;

– повністю згоден (7 балів) – твердження повністю відповідає моїй поведінці чи відчуттям.

Для кожної субшкали сумуються бали за відповідними твердженнями, після чого обчислюються середні показники для чотирьох факторів. Зворотні твердження (наприклад, для низької імпульсивності) перераховуються за реверсивною шкалою (1=7, 2=6 тощо). Глобальний показник емоційного інтелекту розраховується як середнє значення всіх субшкал. Вищі бали вказують на вищий рівень емоційного інтелекту.

4. Шкала самооцінки Розенберга (Додаток В).

Шкала самооцінки Розенберга є стандартизованим психодіагностичним інструментом, розробленим Моррісом Розенбергом у 1965 році для оцінки рівня глобальної самооцінки – загального відчуття власної гідності та цінності як особистості. Методика складається з 10 тверджень, які оцінюють позитивне та негативне сприйняття себе. Учасники відповідають за 4-бальною шкалою (від 1 – «зовсім не згоден» до 4 – «повністю згоден»). RSES широко використовується в психологічних дослідженнях завдяки своїй простоті та універсальності.

Шкала оцінює глобальну самооцінку через 10 тверджень, з яких 5 сформульовані позитивно (відображають високу самооцінку), а 5 – негативно (відображають низьку самооцінку, позначені як зворотні).

Твердження охоплюють аспекти самоповаги, відчуття власної цінності, впевненості в собі та сприйняття власних недоліків.

RSES є ефективним інструментом для кількісного аналізу самооцінки, що відповідає завданням дослідження щодо визначення психологічних особливостей чоловіків, які обирають старших партнерок, зокрема їхньої впевненості в собі та потреби в емоційній підтримці.

5. Анкета соціокультурних детермінант (Додаток Г).

Анкета розроблена для дослідження психологічних і соціокультурних особливостей чоловіків, які перебувають у романтичних стосунках із партнерками, старшими щонайменше на 5 років. Усі учасники проживають у

місті (Запоріжжя), що враховує вплив урбанізованого середовища. Анкета містить 20 питань: 15 із закритими відповідями (оцінка за 5-бальною шкалою) та 5 із відкритими відповідями для збору якісних даних. Методика спрямована на оцінку соціокультурних (урбанізація, освіта, глобалізація, гендерні стереотипи, соціальне оточення), мотиваційних і психологічних факторів, що впливають на вибір старшої партнерки.

Мета анкети: визначити, як соціокультурні, мотиваційні та психологічні фактори впливають на вибір старшої партнерки чоловіками, які проживають у міському середовищі, та дослідити їхній суб'єктивний досвід у стосунках.

Анкета поділена на п'ять тематичних блоків, які відповідають ключовим аспектам дослідження:

1) Урбанізація та міське середовище (4 питання). Оцінює вплив міського способу життя на уподобання у виборі партнера.

2) Освіта та професійний контекст (4 питання). Досліджує роль освіти та професійного статусу у формуванні уподобань.

3) Глобалізація та вплив медіа (4 питання). Аналізує вплив глобальних культурних тенденцій і медіа на сприйняття вікових відмінностей.

4) Гендерні стереотипи та ролі (4 питання). Вимірює ставлення до традиційних і нетрадиційних гендерних норм у стосунках.

5) Соціальне оточення та мотивація (4 питання). Оцінює вплив сім'ї, друзів і суспільства, а також мотиваційні фактори вибору.

Ця анкета є ефективним інструментом для збору даних про соціокультурні та мотиваційні фактори, що впливають на вибір старшої партнерки

6. Інтервью (Додаток Д).

Інтерв'ю є якісним методом збору даних, який використовується в дослідженні для вивчення суб'єктивного досвіду, мотиваційних і соціально-психологічних факторів чоловіків, які обирають старших партнерок. Інтерв'ю розроблені для збору данних про емоційні аспекти, цінності, мотивацію та вплив соціокультурного контексту.

Мета інтерв'ю: отримати глибоке розуміння суб'єктивних мотивів, емоційних аспектів (наприклад, потреби в емоційній підтримці, сприйняття зрілості партнерки) та соціально-психологічних факторів (ставлення до гендерних ролей, вплив стереотипів, соціального оточення), які впливають на вибір старшої партнерки.

Інтерв'ю складається з п'яти тематичних блоків:

1) Мотивація вибору старшої партнерки: досліджує причини та мотиви, включаючи емоційні потреби (стабільність, підтримка).

2) Емоційні аспекти стосунків: оцінює сприйняття емоційної зрілості партнерки, здатність до взаємодії та емоційний комфорт.

3) Соціокультурний контекст: аналізує вплив міського середовища, освіти, глобалізації та медіа.

4) Гендерні ролі та стереотипи: вивчає ставлення до вікових відмінностей і суспільних норм.

5) Соціальне оточення: досліджує вплив сім'ї, друзів і суспільства на вибір партнера.

Інтерв'ю дозволяють отримати глибоке розуміння суб'єктивного досвіду та емоційних аспектів. Гнучкість напівструктурованого формату дає змогу уточнювати відповіді та досліджувати унікальні аспекти досвіду.

Для виявлення ключових тем, пов'язаних із мотиваційними та соціально-психологічними факторами було проведено контент-аналіз інтерв'ю.

Контент-аналіз інтерв'ю – це якісний і кількісно-якісний метод дослідження, який застосовується для систематичного виявлення, класифікації та інтерпретації змістових елементів текстових даних (інтерв'ю з учасниками). Процедура передбачає кілька етапів: спочатку проводиться транскрипція усіх інтерв'ю, тобто переведення усних висловлювань у письмову форму.

Далі здійснюється первинне ознайомлення з текстом для визначення загальних смислових напрямів висловлювань. Після цього формується

система категорій (кодів), які відображають основні теми, що повторюються у відповідях учасників.

До основних категорій, виявлених у нащому дослідженні, належать:

– емоційна зрілість партнерки (згадування про спокій, розуміння, стабільність у стосунках);

– потреба в підтримці та прийнятті (висловлювання про те, що старша партнерка «краще розуміє», «не засуджує»);

– соціальні бар’єри та стереотипи (згадки про нерозуміння з боку оточення, реакції родичів, друзів);

– самореалізація і впевненість у стосунках (пов’язані з відчуттям дорослості, зрілості, самоповаги чоловіка);

– гендерна рівність та переосмислення ролей (відображення нетрадиційних поглядів на вікові та соціальні ролі у стосунках).

Після кодування даних кожна категорія підлягала кількісній обробці – підраховувалася частота згадок тем, порівнювалися тенденції між респондентами різного віку та соціального статусу. Такий підхід дозволяє не лише описати, але й виміряти інтенсивність прояву окремих мотивів і соціально-психологічних факторів, що визначають вибір старшої партнерки.

Для перевірки гіпотези було використано кількісний аналіз даних:

7. Кореляційний аналіз (коефіцієнт Пірсона) – це один із найпоширеніших методів математичної статистики, який для оцінки сили та напрямку лінійного зв’язку між двома кількісними змінними. Він використовується, коли дані мають нормальний розподіл і лінійну залежність, дозволяючи визначити, наскільки зміни в одній змінній пов’язані зі змінами в іншій. Коефіцієнт кореляції Пірсона (r) розраховується за такою формулою:

$$r = \frac{\sum(x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum(x_i - \bar{x})^2} \cdot \sum(y_i - \bar{y})^2}$$

де:

x_i – значення першої змінної (наприклад, значення психологічної характеристики, такої як відкритість до досвіду за BFI) для і-го учасника;

y_i – значення другої змінної (наприклад, «перевага вікової різниці» за анкетою соціокультурних детермінант) для і-го учасника;

$\bar{x}$ – середнє арифметичне значення першої змінної для всіх учасників;

$\bar{y}$ – середнє арифметичне значення другої змінної для всіх учасників;

$\sum(x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})$ – сума добутків відхилень значень кожної змінної від їхнього середнього (коваріація).

$\sum(x_i - \bar{x})^2$ – сума квадратів відхилень значень першої змінної від її середнього (дисперсія першої змінної).

$\sum(y_i - \bar{y})^2$ – сума квадратів відхилень значень другої змінної від її середнього (дисперсія другої змінної).

Коефіцієнт кореляції Пірсона (r) варіює від -1 до 1, де $r>0$ вказує на позитивну кореляцію (збільшення однієї змінної супроводжується збільшенням іншої), $r<0$ – на негативну кореляцію (збільшення однієї змінної супроводжується зменшенням іншої), а $r=0$ свідчить про відсутність лінійного зв'язку. Сила кореляції визначається як слабка ($|r|=0,10–0,29$), помірна ($|r|=0,30–0,49$) або сильна ($|r|\geq0,50$). Рівень значущості (p), який перевіряється за допомогою t-тесту, показує статистичну достовірність кореляції, де $p<0,05$ або $p<0,01$ вказують на значущий зв'язок.

У нашому дослідженні коефіцієнт Пірсона застосовувався для аналізу зв'язків між психологічними характеристиками (екстраверсія, доброзичливість, сумлінність, емоційна стабільність, відкритість до досвіду, тривожність, уникнення, фактор емоційності, самооцінка) та залежною змінною «перевага вікової різниці» (питання анкети соціокультурних детермінант: «Емоційна зрілість і життєвий досвід моєї партнерки були ключовими причинами мого вибору», яке оцінюється за 5-бальною шкалою), щоб виявити, які психологічні фактори впливають на вибір старшої партнерки.

8. Регресійний аналіз – це статистичний метод, який використовується для визначення впливу кількох незалежних змінних (предикторів) на одну залежну змінну (критерій). У нашому дослідженні вибору старшої партнерки регресійний аналіз застосовувався для встановлення внеску психологічних характеристик, таких як риси особистості, стилі прив'язаності, емоційний інтелект та самооцінка, у формування мотивації вибору, виміряної через показник «перевага вікової різниці». За допомогою регресійного рівняння визначаються коефіцієнти, що показують, наскільки зміна однієї змінної призводить до зміни залежної. Такий аналіз допомагає глибше зрозуміти структуру мотиваційної сфери особистості та ієрархію чинників, що впливають на її поведінковий вибір у міжособистісних стосунках.

Проведення регресійного аналізу відбувається у кілька послідовних етапів:

Формулювання моделі. Спочатку визначається залежна змінна (перевага вікової різниц) та набір незалежних змінних (психологічні характеристики, виміряні за допомогою методик).

Збір та підготовка даних. Усі змінні вимірюються за допомогою відповідних психодіагностичних методик.

Перевірка припущень регресійного аналізу. Проводиться перевірка лінійності зв'язків між змінними, відсутності мультиколінеарності (сильних кореляцій між незалежними змінними), нормальності розподілу та однорідності дисперсій.

Побудова регресійного рівняння. Програма обчислює коефіцієнти регресії (β), які показують силу та напрям впливу кожного чинника на залежну змінну. Рівняння має вигляд: $Y=b_0+b_1X_1+b_2X_2+\ldots+b_nX_n$, де Y – мотивація вибору, $X_1 \ldots X_n$ – незалежні змінні, $b_1 \ldots b_n$ – регресійні коефіцієнти, а b_0 – константа.

Оцінка значущості моделі. Перевіряється, чи є регресійна модель статистично значущою (за допомогою F-критерію), а також визначається внесок кожного чинника (за t-критерієм).

Інтерпретація результатів. Робиться висновок про те, які саме фактори мають найбільший вплив на вибір партнерки старшого віку, у якому напрямі цей вплив проявляється та яку частку варіації мотивації пояснює модель (коефіцієнт детермінації R^2).

Таким чином, описані методики забезпечують комплексний підхід до визначення психологічних особливостей чоловіків, які обирають старших партнерок, із акцентом на їхні особистісні риси, стиль прив'язаності, емоційний інтелект і самооцінку. Використання TEIQue дозволяє кількісно оцінити емоційні компетенції, які можуть бути ключовими для розуміння вибору, а глибинні інтерв'ю доповнюють ці дані якісним аналізом суб'єктивного досвіду. Застосування кореляційного, регресійного та контент-аналізу допомогає комплексно дослідити феномен вибору партнерки старшого віку, поєднавши об'єктивні статистичні дані з глибинним розумінням особистісних і соціокультурних чинників цього вибору. Такий підхід забезпечив багатовимірне бачення проблеми – від психологічних характеристик і мотиваційних тенденцій до впливу суспільних установок і гендерних стереотипів

2.2 Аналіз результатів дослідження психологічних особливостей чоловіків, які обрали старшу партнерку

В ході емпіричного дослідження нами були отримані наступні результати.

1. Опитувальник «Велика п'ятірка» (BFI).

BFI застосовувався для оцінки психологічних особливостей чоловіків, які обирають старших партнерок. Результати за BFI представлені у вигляді середніх балів (M), стандартних відхилень (SD) та відсоткового розподілу учасників за рівнями вираженості рис (високий: ≥ 4.0, середній: 2.5–3.9, низький: ≤ 2.4). Вибірка складалася з 39 чоловіків віком від 24 до 52 років (M

= 36.2, SD = 7.8), які перебувають у романтичних стосунках зі старшими партнерками. Результати опитувальника представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Результати за опитувальником «Велика п'ятірка» (BFI)

Риса особистості	Середній бал (M)	Стандартне відхилення (SD)	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Екстраверсія	3.40	0.70	35,9%	51,3%	12,8%
Доброзичливість	3.80	0.60	48,7%	43,6%	7,7%
Сумлінність	3.60	0.70	41,0%	46,2%	12,8%
Емоційна стабільність	3.20	0.80	25,6%	58,0%	15,4%
Відкритість до досвіду	4.10	0.50	64,1%	30,8%	5,1%

Примітка: екстраверсія (M = 3.40, SD = 0.70).

Екстраверсія вимірює товариськість, енергійність і соціальну активність. У вибірці 35,9% (14 осіб) продемонстрували високий рівень екстраверсії, 51,3% (20 осіб) – середній, 12,8% (5 осіб) – низький. Помірний середній бал (3.40) вказує на те, що учасники є достатньо товариськими, але не надмірно домінантними в соціальних взаємодіях. Це може сприяти комфортній комунікації зі старшими партнерками, які часто сприймаються як зрілі та впевнені. Низький відсоток учасників із низькою екстраверсією свідчить, що інтроверсія менш характерна для чоловіків, які обирають старших партнерок, оскільки вони, ймовірно, цінують активну взаємодію в стосунках.

Доброзичливість (M = 3.80, SD = 0.60).

Доброзичливість відображає схильність до співпраці, довіри, альтруїзму та емпатії. Високий рівень доброзичливості спостерігався у 48,7% (19 осіб), середній – у 43,6% (17 осіб), низький – у 7,7% (3 особи). Високий середній бал (3.80) свідчить про схильність учасників до довірливих і кооперативних стосунків, що є важливим для взаємодії зі старшими партнерками, які сприймаються як емоційно стабільні та підтримуючі. Значний відсоток учасників із високою доброзичливістю підкреслює їхню

готовність до гармонійних стосунків, де повага та взаєморозуміння відіграють ключову роль..

Сумлінність (M = 3.60, SD = 0.70).

Сумлінність оцінює організованість, відповідальність і цілеспрямованість. Високий рівень сумлінності мали 41,0% (16 осіб), середній – 46,2% (18 осіб), низький – 12,8% (5 осіб). Помірний середній бал (3.60) вказує на відповідальність і організованість учасників, але без надмірної ригідності, що сприяє адаптації до старшої партнерки з усталеним життєвим досвідом. Розподіл між високим і середнім рівнями свідчить про гнучкість учасників у виконанні обов'язків у стосунках.

Емоційна стабільність (невротизм) (M = 3.20, SD = 0.80).

Емоційна стабільність вимірює схильність до емоційної нестабільності, тривожності чи стресу (низькі бали вказують на високий невротизм). Високий рівень емоційної стабільності мали 25,6% (10 осіб), середній – 58,0% (23 особи), низький – 15,4% (6 осіб). Помірний середній бал (3.20) і значний відсоток учасників із середнім і низьким рівнем свідчать про певну емоційну вразливість у частини вибірки. Це може мотивувати пошук старшої партнерки, яка сприймається як джерело емоційної стабільності та підтримки.

Відкритість до досвіду (M = 4.10, SD = 0.50).

Відкритість до досвіду оцінює креативність, цікавість до нового та інтелектуальну гнучкість. Високий рівень відкритості продемонстрували 64,1% (25 осіб), середній – 30,8% (12 осіб), низький – 5,1% (2 особи). Найвищий середній бал (4.10) серед усіх рис підкреслює, що відкритість до досвіду є домінуючою характеристикою. Високий відсоток учасників із високими балами свідчить про їхню схильність до нетрадиційних стосунків, інтелектуальну цікавість і готовність цінувати мудрість та життєвий досвід старшої партнерки..

З таблиці 2.1 видно, що ключовою психологічною особливістю чоловіків, які обирають старших партнерок, є висока відкритість до досвіду

(64,1% із високими балами, M = 4.10), що відображає їхню інтелектуальну цікавість, креативність і готовність цінувати мудрість та життєвий досвід партнерки. Помірна доброзичливість (48,7% із високими балами, M = 3.80) підкреслює важливість довіри, співпраці та емпатії у стосунках, що сприяє гармонійній взаємодії зі старшими партнерками, які сприймаються як емоційно зрілі. Помірна емоційна стабільність (15,4% із низькими балами, M = 3.20) свідчить про певну емоційну вразливість у частини учасників, що може мотивувати пошук старшої партнерки як джерела стабільності та підтримки. Екстраверсія (M = 3.40) і сумлінність (M = 3.60) не відіграють значної ролі, що вказує на те, що соціальна активність чи організованість менш важливі порівняно з інтелектуальними та емоційними аспектами.

Отже, психологічні особливості чоловіків, які обирають старших партнерок, характеризуються високою відкритістю до досвіду, помірною доброзичливістю та частково зниженою емоційною стабільністю. Ці риси відображають їхню схильність до нетрадиційних стосунків, потребу в довірі та емоційній підтримці. Висока відкритість до досвіду є провідною характеристикою, яка пояснює привабливість мудрості та зрілості старшої партнерки.

2. Шкала прив’язаності для дорослих (ECR).

Методика застосовувалася для визначення впливу стилю прив’язаності (тривожність і уникнення) на вибір старшої партнерки як джерела емоційної безпеки та стабільності. Результати представлені в таблиці 2.2. Рівні вираженості визначено як високий (≥ 5,0), середній (2,5-4,9), низький (≤ 2,4).

Таблиця 2.2 – Результати за шкалою прив’язаності для дорослих (ECR)

Вимір прив’язаності	Середній бал (M)	Стандартне відхилення (SD)	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Тривожність	3,90	1,10	30,8%	53,8%	15,4%
Уникнення	2,80	0,90	12,8%	61,5%	25,6%

Тривожність (M = 3,90, SD = 1,10).

Помірний середній бал свідчить про те, що більшість учасників мають помірний рівень тривожності у стосунках, що відображає певну чутливість до можливого відкидання чи невпевненість у стабільності стосунків. Високий рівень тривожності спостерігався у 30,8% (12 осіб), що вказує на значну частку учасників, які відчувають страх бути відкинутими або мають потребу в підтвердженні своєї цінності від партнерки. Цей показник може мотивувати вибір старшої партнерки, яка сприймається як більш емоційно стабільна та здатна забезпечити відчуття безпеки. Середній рівень тривожності у 53,8% (21 особа) свідчить про те, що більшість учасників мають помірну тривожність, яка не перешкоджає близьким стосункам, але може посилювати потребу в надійному партнері. Низький рівень тривожності у 15,4% (6 осіб) вказує на впевненість у стосунках у меншої частини вибірки, що може відображати їхню здатність до самостійного регулювання емоційних потреб. Високе стандартне відхилення свідчить про значну варіативність у рівнях тривожності, що може бути пов’язано з індивідуальними особливостями учасників, такими як попередній досвід стосунків чи соціальний контекст.

Уникнення (M = 2,80, SD = 0,90).

Низький середній бал вказує на загальну комфортність учасників у близьких емоційних стосунках і низьку схильність до уникнення близькості. Високий рівень уникнення спостерігався лише у 12,8% (5 осіб), що свідчить про те, що більшість учасників не відчувають дискомфорту від емоційної близькості, що є важливим для побудови тривалих стосунків зі старшими партнерками, які часто асоціюються з глибокою емоційною взаємодією. Середній рівень уникнення у 61,5% (24 особи) вказує на те, що більшість учасників демонструють помірну потребу в незалежності, але готові до близькості, що сприяє гармонійним стосункам. Низький рівень уникнення у 25,6% (10 осіб) підкреслює високу готовність до емоційної відкритості, що може бути пов’язано з привабливістю емоційної зрілості старшої партнерки. Помірне стандартне відхилення вказує на відносну однорідність у рівнях уникнення, що свідчить про спільну тенденцію до відкритості в близьких стосунках серед учасників.

Отримані результати свідчать, що психологічні особливості чоловіків, які обирають старших партнерок, включають помірну тривожність і низьке уникнення у стилі прив'язаності. Помірна тривожність у 53,8% учасників і високий рівень у 30,8% вказують на те, що значна частина вибірки відчуває потребу в емоційній безпеці та підтримці, що може мотивувати вибір старшої партнерки, яка сприймається як більш зріла та надійна. Низьке уникнення (25,6% із низькими балами, 61,5% із середніми) підкреслює готовність учасників до глибокої емоційної взаємодії, що сприяє гармонійним стосункам зі старшими партнерками, які часто демонструють високу емоційну компетентність. Низьке уникнення свідчить про загальну тенденцію до відкритості в близьких стосунках, що є важливим для побудови тривалих і довірливих зв'язків зі старшими партнерками.

Таким чином, результати за Шкалою прив'язаності для дорослих (ECR) підтверджують, що психологічні особливості чоловіків, які обирають старших партнерок, характеризуються помірною тривожністю та низьким уникненням у стилі прив'язаності. Помірна тривожність відображає потребу в емоційній безпеці, що мотивує вибір старшої партнерки як джерела стабільності, тоді як низьке уникнення сприяє комфортній взаємодії в близьких стосунках.

3. Опитувальник емоційного інтелекту (TEIQue).

Методика застосовувалася для оцінки емоційних компетенцій чоловіків, які обирають старших партнерок. Результати за опитувальником наведені у таблиці 2.3. Рівні вираженості визначено як високий (≥ 5,0), середній (2,5-4,9), низький (≤ 2,4).

Таблиця 2.3 – Результати за опитувальником емоційного інтелекту (TEIQue)

Фактор емоційного інтелекту	Середній бал (M)	Стандартне відхилення (SD)	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Благополуччя	4,80	0,90	46,2%	43,6%	10,3%
Самоконтроль	4,20	1,00	33,3%	51,3%	15,4%
Емоційність	5,10	0,80	59,0%	35,9%	5,1%
Соціальність	4,60	0,90	41,0%	46,2%	12,8%

Благополуччя (M = 4,80, SD = 0,90). Високий середній бал свідчить про значний рівень оптимізму, щастя та самооцінки серед учасників, що відображає їхню загальну задоволеність життям і впевненість у собі. Високий рівень благополуччя спостерігався у 46,2% (18 осіб), що вказує на те, що майже половина вибірки демонструє позитивне сприйняття себе та свого життя, що може сприяти впевненому вибору старшої партнерки як рівноправного партнера. Середній рівень у 43,6% (17 осіб) свідчить про помірне благополуччя у більшості учасників, що дозволяє їм підтримувати емоційну стабільність у стосунках. Низький рівень у 10,3% (4 особи) вказує на незначну частку учасників із низьким рівнем оптимізму, що може бути пов’язано з особистими викликами, але не є домінуючим у вибірці. Помірне стандартне відхилення свідчить про певну варіативність у рівнях благополуччя, що може відображати вплив індивідуальних життєвих обставин, таких як соціальний статус чи попередній досвід стосунків.

Самоконтроль (M = 4,20, SD = 1,00). Помірний середній бал вказує на здатність учасників контролювати свої емоції та імпульси, а також справлятися зі стресом, що є важливим для підтримки стабільних стосунків. Високий рівень самоконтролю спостерігався у 33,3% (13 осіб), що свідчить про те, що третина учасників має високу стійкість до стресу та низьку імпульсивність, що сприяє гармонійній взаємодії зі старшими партнерками, які часто сприймаються як емоційно зрілі. Середній рівень у 51,3% (20 осіб) вказує на помірну здатність до самоконтролю у більшості вибірки, що дозволяє учасникам адаптуватися до емоційних вимог стосунків. Низький рівень у 15,4% (6 осіб) свідчить про певну імпульсивність у частини учасників, що може ускладнювати управління емоціями в окремих ситуаціях, але не є домінуючим. Високе стандартне відхилення вказує на значну варіативність у рівнях самоконтролю, що може бути пов’язано з індивідуальними відмінностями в темпераменті чи життєвому досвіді.

Емоційність (M = 5,10, SD = 0,80). Найвищий середній бал серед усіх факторів підкреслює високу емпатію, здатність сприймати та виражати

емоції, а також управляти стосунками. Високий рівень емоційності спостерігався у 59,0% (23 особи), що вказує на те, що більшість учасників демонструють високу здатність до емоційної взаємодії, що є ключовим для стосунків зі старшими партнерками, які часто асоціюються з емоційною зрілістю та глибиною. Середній рівень у 35,9% (14 осіб) свідчить про помірну емпатію в решти вибірки, що все ще сприяє ефективній комунікації в стосунках. Низький рівень у 5,1% (2 особи) є незначним, що підтверджує, що низька емоційність не є характерною для чоловіків, які обирають старших партнерок. Низьке стандартне відхилення демонструє відносну однорідність у рівнях емоційності, що підкреслює її як домінуючу характеристику вибірки.

Соціальність (M = 4,60, SD = 0,90). Високий середній бал свідчить про соціальну компетентність, асертивність і здатність ефективно взаємодіяти в соціальних ситуаціях. Високий рівень соціальності спостерігався у 41,0% (16 осіб), що вказує на те, що значна частина учасників демонструє впевненість у соціальних взаємодіях, що сприяє гармонійним стосункам зі старшими партнерками. Середній рівень у 46,2% (18 осіб) свідчить про помірну соціальну компетентність у більшості вибірки, що дозволяє підтримувати ефективну комунікацію в стосунках. Низький рівень у 12,8% (5 осіб) вказує на незначну частку учасників із труднощами в соціальній взаємодії, що може бути пов’язано з індивідуальними особливостями, такими як сором’язливість. Помірне стандартне відхилення свідчить про певну варіативність у рівнях соціальності, що може відображати вплив соціального контексту.

Результати свідчать, що психологічні особливості чоловіків, які обирають старших партнерок, характеризуються високим рівнем емоційного інтелекту, зокрема в аспектах емоційності та благополуччя. Висока емоційність підкреслює здатність учасників сприймати, виражати та управляти емоціями, що сприяє глибокій емоційній взаємодії зі старшими партнерками, які сприймаються як емоційно зрілі та емпатичні. Високе

благополуччя вказує на оптимізм і впевненість, що може мотивувати вибір старшої партнерки як рівноправного партнера, а не лише джерела підтримки. Помірний самоконтроль свідчить про загальну здатність учасників управляти емоціями, хоча певна імпульсивність у частини вибірки може вказувати на потребу в емоційній стабільності від партнерки. Висока соціальність підкреслює соціальну компетентність, що сприяє ефективній комунікації та гармонійним стосункам. Загалом, високий емоційний інтелект, особливо в аспекті емоційності, є ключовою характеристикою, що пояснює привабливість старших партнерок через їхню емоційну зрілість і здатність до глибоких стосунків.

Отже, встановлено, що психологічні особливості чоловіків, які обирають старших партнерок, характеризуються високим рівнем емоційності, благополуччя та соціальності, а також помірним самоконтролем. Висока емоційність і благополуччя відображають здатність до емпатії, оптимізм і впевненість, що сприяють вибору старшої партнерки як емоційно зрілого та підтримуючого партнера.

4. Шкала самооцінки Розенберга (RSES).

Шкала з астосовувалася для визначення впливу рівня самооцінки на вибір старшої партнерки. Результати представлені на рисунку 2.1. Рівні вираженості визначено як високий (≥ 3,0), середній (2,0-2,9), низький (≤ 1,9).

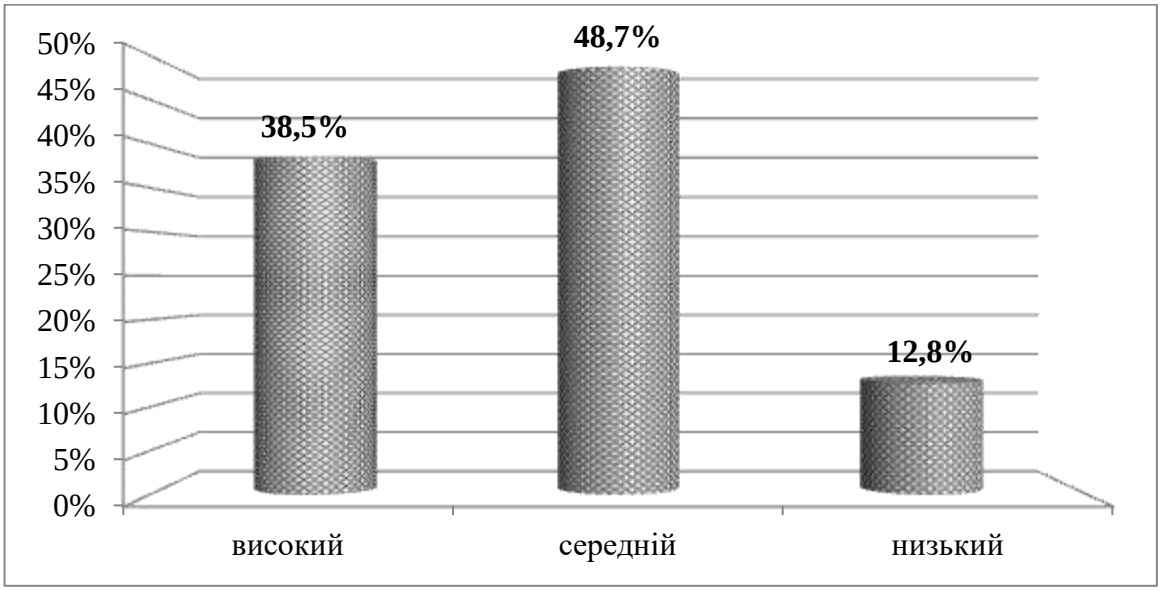

Рисунок 2.1. – Рівень самооцінки у досліджуваних чоловиків

За результатами методики встановлено середній бал (M) самооцінки 2,70, а стандартне відхилення (SD) 0,60. Помірний середній бал свідчить про те, що більшість учасників мають середній рівень самооцінки, що відображає помірне сприйняття власної цінності та компетентності. Високий рівень самооцінки спостерігався у 38,5% (15 осіб), що вказує на значну частку учасників, які відчувають впевненість у собі та своїх здібностях. Ця впевненість може сприяти вибору старшої партнерки як рівноправного партнера, з яким учасники можуть будувати стосунки на основі взаємної поваги та інтелектуальної взаємодії, а не лише через потребу в підтримці. Середній рівень самооцінки у 48,7% (19 осіб) є найпоширенішим у вибірці, що свідчить про те, що більшість учасників мають збалансоване сприйняття себе, яке дозволяє їм підтримувати стабільні стосунки, але може включати певну невпевненість у окремих аспектах життя. Низький рівень самооцінки у 12,8% (5 осіб) вказує на те, що невелика частина учасників відчуває значну невпевненість у собі, що може мотивувати пошук старшої партнерки як джерела емоційної підтримки, стабільності та визнання. Помірне стандартне відхилення свідчить про відносну однорідність у рівнях самооцінки серед учасників, хоча наявність низької самооцінки у невеликої кількості учасників вказує на індивідуальні відмінності, які можуть бути пов’язані з попереднім досвідом стосунків, соціальним статусом чи особистими викликами.

Таким чином, отримані результати свідчать, що психологічні особливості чоловіків, які обирають старших партнерок, характеризуються переважно помірною самооцінкою, з помітною часткою учасників із високою та низькою самооцінкою. Середня самооцінка у більшості учасників відображає збалансоване сприйняття власної цінності, що дозволяє їм будувати стосунки зі старшими партнерками на основі взаємної поваги, але з можливими епізодами невпевненості, які можуть спонукати до пошуку партнерки, що забезпечує емоційну стабільність. Висока самооцінка у досліджуваних вказує на впевненість у собі, яка може проявлятися у виборі старшої партнерки як інтелектуально та емоційно рівноправного партнера, з

яким можна ділитися амбіціями та життєвим досвідом. Ця група учасників, ймовірно, розглядає вікову різницю як можливість для взаємного збагачення, а не як компенсацію власних недоліків. Низька самооцінка у невеликої частки досліджуваних підкреслює наявність у частини вибірки психологічної вразливості, яка може мотивувати вибір старшої партнерки як джерела емоційної безпеки, визнання та підтримки. Такі учасники можуть шукати у стосунках зі старшою партнеркою підтвердження своєї цінності, що компенсує їхню невпевненість. Помірне стандартне відхилення вказує на відносну однорідність у рівнях самооцінки, але наявність учасників із низькою самооцінкою свідчить про індивідуальні відмінності, які можуть бути пов’язані з попередніми невдалими стосунками, соціальними чи професійними труднощами. Середня та низька самооцінка відображають потребу в емоційній підтримці та стабільності, що мотивує вибір старшої партнерки як джерела визнання та безпеки, тоді як висока самооцінка свідчить про впевненість, що сприяє вибору партнерки як рівноправного партнера для гармонійних стосунків. Загалом, результати підтверджують, що знижена самооцінка у частини учасників може мотивувати пошук старшої партнерки для емоційної підтримки, тоді як висока самооцінка сприяє вибору партнерки як рівноправного партнера для інтелектуальної та емоційної взаємодії.

5. Анкета соціокультурних детермінант.

Анкета застосовувалася для поглиблення розуміння соціокультурного контексту вибору старшої партнерки, зокрема для оцінки ролі емоційної зрілості та життєвого досвіду як ключових мотивів. Рівні вираженості для показника «перевага вікової різниці» визначено як високий (≥ 4,0), середній (2,5–3,9), низький (≤ 2,4). На рисунку 2.2. представлено отримані результати.

За результатами анкетування чоловіків встановлено, що середній бал для показника «перевага вікової різниці» становить 4,20 а стандартне відхилення – 0,80.

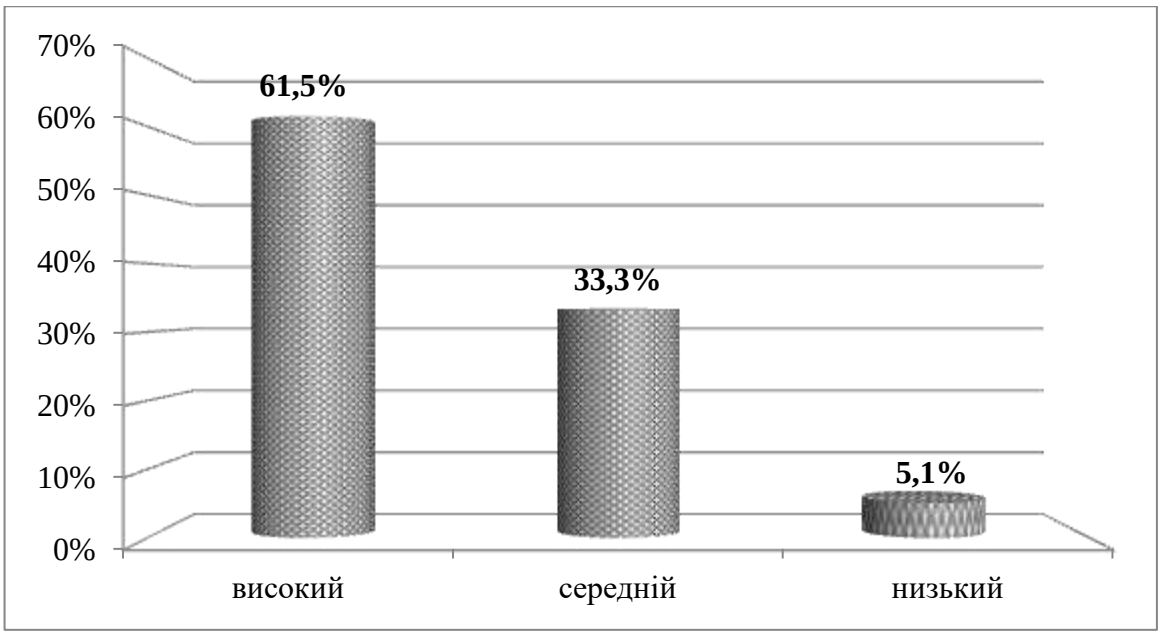

Рисунок 2.2. – Рівень самооцінки у досліджуваних чоловиків

Високий середній бал свідчить про те, що емоційна зрілість і життєвий досвід старшої партнерки є ключовими мотивами вибору для більшості учасників.Високий рівень виявлено у 61,5% (24 особи), що вказує на те, що більшість учасників свідомо цінують емоційну зрілість і життєвий досвід своєї партнерки як основні фактори привабливості. Цей результат підкреслює, що учасники сприймають старших партнерок як джерело емоційної стабільності, мудрості та підтримки, що відповідає їхнім психологічним потребам у гармонійних і зрілих стосунках. Середній рівень продемонстрували 33,3% (13 осіб), що говорить про те, що для третини учасників емоційна зрілість і життєвий досвід є важливими, але не єдиними факторами вибору; інші аспекти, такі як фізична привабливість чи спільні інтереси, також можуть відігравати роль. Низький рівень визначено лише у 5,1% (2 особи), що вказує на те, що лише невелика частка учасників не вважає емоційну зрілість і життєвий досвід ключовими мотивами. Середнє стандартне відхилення показує відносну однорідність у сприйнятті важливості цих якостей, хоча індивідуальні відмінності можуть бути пов’язані з особистими пріоритетами чи соціокультурним контекстом учасників.

Для врахування впливу урбанізації було порівняно результати між міськими жителями (23 особи) та переселенцями з сільської місцевості (16 осіб) Було встановлено, що у міськіх жителів середній бал становить 4,50 а у переселенців 3,80. Вищий середній бал у міських жителів свідчить про те, що вони частіше цінують емоційну зрілість і життєвий досвід партнерки, що може бути пов’язано з більшим впливом сучасних гендерних норм і соціальних взаємодій в урбанізованому середовищі, де традиційні стереотипи про вікові різниці менш виражені.

Отже, ключовим мотивом вибору старшої партнерки для більшості учасників є емоційна зрілість і життєвий досвід партнерки. Високий середній бал вказує на те, що учасники свідомо надають перевагу якостям, які асоціюються зі старшими партнерками, таким як здатність до глибокої емоційної взаємодії, мудрість у вирішенні конфліктів і підтримка в складних життєвих ситуаціях. Середній рівень у учасників свідчить про те, що для частини вибірки емоційна зрілість є важливим, але не єдиним фактором; інші соціокультурні аспекти, такі як освіта чи спільні цінності, також можуть впливати на вибір. Низький рівень вказує на те, що для невеликої частки учасників емоційна зрілість і життєвий досвід не є визначальними, що може бути пов’язано з індивідуальними пріоритетами. Помірне стандартне відхилення відображає відносну узгодженість у сприйнятті важливості емоційної зрілості, але індивідуальні відмінності можуть бути зумовлені різним соціокультурним досвідом. Вищі бали серед міських жителів порівняно з переселенцями свідчать про те, що урбанізоване середовище сприяє більшій відкритості до нетрадиційних стосунків, де цінуються якості, пов’язані з емоційною зрілістю, через більший доступ до різноманітних соціальних взаємодій і менший вплив традиційних гендерних стереотипів. Загалом, результати анкети підкреслюють, що вибір старшої партнерки значною мірою мотивується її емоційною зрілістю та життєвим досвідом, що відповідає психологічним потребам учасників у стабільності, підтримці та гармонійних стосунках.

6. Інтерв’ю.

Методика застосовувалася для поглибленого дослідження суб’єктивного досвіду чоловіків, які обирають старших партнерок, та емоційних аспектів їхнього вибору.

На основі даних від досліджуваних чоловіків віком контент-аналіз виявив п’ять ключових тем, які відображають мотивацію та досвід учасників.

1) Емоційна зрілість партнерки (64,1%, 25 осіб).

Емоційна зрілість партнерки була найчастіше згаданою темою, яка відображає сприйняття старших партнерок як джерела емоційної стабільності, розуміння та емпатії. Учасники зазначали, що старші партнерки краще справляються з емоційними викликами, демонструють зрілість у вирішенні конфліктів і забезпечують відчуття безпеки. Наприклад, один із учасників (28 років) зазначив: «Вона завжди знає, як заспокоїти, коли я відчуваю стрес. Її досвід допомагає мені бачити ситуацію з іншого боку». Інший учасник (35 років) підкреслив: «З моєю партнеркою я можу бути собою, вона розуміє мої емоції без зайвих пояснень». Ця тема вказує на те, що емоційна зрілість сприймається як ключова перевага старших партнерок, що відповідає психологічним потребам учасників у стабільності та підтримці, особливо в умовах особистих чи професійних труднощів. Високий відсоток згадок підкреслює, що ця якість є центральною у виборі партнерки, що може бути пов’язано з помірною емоційною стабільністю чи тривожністю учасників, виявленими в інших методиках.

2) Потреба в підтримці (61,5%, 24 особи):

Потреба в емоційній і психологічній підтримці була другою за частотою темою. Учасники описували старших партнерок як тих, хто забезпечує емоційну опору, мотивацію та впевненість у складних життєвих ситуаціях. Наприклад, учасник (32 роки) зазначив: «Коли я втратив роботу, вона допомогла мені не опустити руки, дала поради, як рухатися далі». Інший учасник (40 років) підкреслив: «Її підтримка дає мені відчуття, що я можу впоратися з будь-чим». Ця тема відображає психологічну вразливість

частини учасників, яка може бути пов’язана з низькою самооцінкою або помірною тривожністю. Потреба в підтримці вказує на те, що старші партнерки сприймаються як наставниці, які допомагають учасникам долати невпевненість і життєві виклики. Відсоток згадок свідчить про значущість цієї потреби, але меншу порівняно з емоційною зрілістю, що може вказувати на те, що підтримка є вторинною мотивацією для частини вибірки.

3) Інтелектуальна привабливість (59,0%, 23 особи).

Інтелектуальна привабливість, пов’язана з мудрістю, життєвим досвідом і здатністю партнерки до інтелектуальної взаємодії, була третьою за частотою темою. Учасники підкреслювали, що старші партнерки мають ширший кругозір, глибші знання та здатність до змістовних розмов. Наприклад, учасник (29 років) зазначив: «Вона читає багато книг, ми можемо годинами говорити про літературу чи філософію, це мене надихає». Інший (37 років) додав: «Її досвід у кар’єрі та житті допомагає мені бачити ширшу перспективу». Ця тема відповідає високій відкритості до досвіду, виявленій у вибірці, і підкреслює, що інтелектуальна привабливість є важливим фактором для учасників, які цінують креативність і навчання у стосунках. Високий відсоток згадок вказує на те, що інтелектуальна взаємодія є ключовою мотивацією, що робить старших партнерок привабливими як інтелектуально зрілі співрозмовниці.

4) Довіра та співпраця (51,3%, 20 осіб):

Тема довіри та співпраці відображає важливість гармонійних, довірливих стосунків, у яких учасники відчувають взаєморозуміння та партнерство. Учасники зазначали, що старші партнерки демонструють високий рівень довіри, поваги та готовності до співпраці у вирішенні спільних питань. Наприклад, учасник (34 роки) сказав: «Вона ніколи не засуджує, ми завжди можемо домовитися, це створює відчуття безпеки». Інший (45 років) підкреслив: «Ми разом плануємо наше майбутнє, і я знаю, що можу на неї покластися». Ця тема пов’язана з високою доброзичливістю і низьким уникненням у стилі прив’язаності, що сприяє побудові відкритих і

довірливих стосунків. Відсоток згадок вказує на те, що довіра є важливим аспектом для більшості учасників, що підкреслює значення емоційної близькості у стосунках зі старшими партнерками.

5) Соціальний контекст (30,8%, 12 осіб):

Соціальний контекст, включаючи вплив урбанізації, соціального оточення та гендерних норм, був менш частою, але важливою темою. Учасники зазначали, що сучасне суспільство, особливо в міському середовищі, сприяє більшій відкритості до нетрадиційних стосунків. Наприклад, учасник (31 рік) зазначив: «У місті ніхто не дивується, що моя партнерка старша, це сприймається нормально». Інший (38 років) додав: «Мої друзі підтримують мій вибір, вони бачать, як ми щасливі разом». Ця тема підкреслює вплив соціокультурних факторів, таких як послаблення традиційних гендерних стереотипів, на вибір старшої партнерки. Нижчий відсоток згадок свідчить про те, що соціальний контекст є вторинним фактором порівняно з емоційними чи інтелектуальними мотивами, але все ще відіграє роль у формуванні сприйняття таких стосунків.

Таким чином, результати інтерв'ю підтверджують, що психологічні особливості чоловіків, які обирають старших партнерок, тісно пов'язані з їхніми емоційними та інтелектуальними потребами. Вибір старшої партнерки зумовлений передусім її емоційною зрілістю, інтелектуальною привабливістю і здатністю забезпечувати довіру та співпрацю. Потреба в підтримці і соціальний контекст також відіграють роль. Ці результати відображають психологічні потреби учасників у стабільності, мудрості та гармонійних стосунках, що робить старших партнерок особливо привабливими.

7. Для оцінки зв'язків між психологічними характеристиками чоловіків та їхньою мотивацією до вибору старшої партнерки проведено кореляційний аналіз за допомогою коефіцієнта Пірсона.

Результати кореляційного аналізу представлені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Результати кореляційного аналізу із залежною змінною «перевага вікової різниці»

Психологічна характеристика	Коефіцієнт кореляції (r)	Рівень значущості (p)	Сила кореляції
Відкритість до досвіду (BFI)	0,62	$p < 0,01$	Сильна позитивна
Емоційна стабільність (BFI)	-0,34	$p < 0,05$	Слабка негативна
Доброзичливість (BFI)	0,41	$p < 0,05$	Помірна позитивна
Екстраверсія (BFI)	0,12	$p > 0,05$	Незначуща
Сумлінність (BFI)	0,18	$p > 0,05$	Незначуща
Тривожність (ECR)	0,45	$p < 0,01$	Помірна позитивна
Уникнення (ECR)	-0,22	$p > 0,05$	Незначуща
Емоційність (TEIQue)	0,58	$p < 0,01$	Сильна позитивна
Самооцінка (RSES)	-0,29	$p < 0,05$	Слабка негативна

Кореляційний аналіз виявив наступні зв’язки між психологічними характеристиками та залежною змінною «перевага вікової різниці»:

1) Відкритість до досвіду (BFI): $r = 0,62$, $p < 0,01$ (сильна позитивна кореляція).

Сильна позитивна кореляція ($r = 0,62$) вказує на те, що учасники з вищою відкритістю до досвіду частіше надають перевагу емоційній зрілості та життєвому досвіду старшої партнерки. Висока відкритість до досвіду (M = 4,10, як зазначено в BFI) характеризується інтелектуальною цікавістю, креативністю та готовністю до нетрадиційних рішень, що робить старших партнерок привабливими через їхню мудрість і ширший кругозір. Наприклад, учасники з високою відкритістю можуть цінувати партнерку за її здатність до глибоких розмов чи надання нових перспектив, що узгоджується з темою інтелектуальної привабливості (59,0% згадок в інтерв’ю). Статистична значущість ($p < 0,01$) підтверджує надійність цього зв’язку, вказуючи на те, що відкритість до досвіду є ключовим предиктором вибору старшої партнерки.

2) Емоційна стабільність (BFI): r = -0,34, p < 0,05 (слабка негативна кореляція).

Слабка негативна кореляція (r = -0,34) свідчить про те, що нижча емоційна стабільність (тобто вищий невротизм, M = 3,20 за BFI) асоціюється з більшою оцінкою вікової різниці як мотиваційного фактора. Учасники з нижчою емоційною стабільністю можуть відчувати більшу емоційну вразливість, що спонукає їх шукати старшу партнерку як джерело стабільності та підтримки. Цей зв'язок узгоджується з темою потреби в підтримці (43,6% згадок в інтерв'ю) та помірною тривожністю (ECR, M = 3,90). Значущість (p < 0,05) підтверджує, що цей зв'язок є статистично достовірним, хоча слабка сила кореляції вказує на те, що емоційна стабільність відіграє вторинну роль порівняно з іншими характеристиками.

3) Доброзичливість (BFI): r = 0,41, p < 0,05 (помірна позитивна кореляція).

Помірна позитивна кореляція (r = 0,41) вказує на те, що учасники з вищою доброзичливістю (M = 3,80 за BFI) частіше цінують емоційну зрілість і життєвий досвід партнерки. Доброзичливість характеризується емпатією, довірою та співпрацею, що сприяє гармонійним стосункам зі старшими партнерками, які сприймаються як емоційно зрілі. Цей зв'язок узгоджується з темою довіри та співпраці (51,3% згадок в інтерв'ю), де учасники підкреслювали важливість взаєморозуміння. Значущість (p < 0,05) підтверджує достовірність зв'язку, а помірна сила кореляції вказує на те, що доброзичливість є важливим, але не домінуючим фактором.

4) Екстраверсія (BFI): r = 0,12, p > 0,05 (незначуща кореляція).

Незначуща кореляція (r = 0,12) свідчить про відсутність зв'язку між екстраверсією (M = 3,40 за BFI) та перевагою вікової різниці. Екстраверсія, що характеризується товариськістю та енергійністю, не відіграє значної ролі у виборі старшої партнерки. Це може вказувати на те, що соціальна активність учасників не є ключовим фактором, а вибір більше зумовлений

емоційними чи інтелектуальними аспектами. Незначущість ($p > 0,05$) підтверджує, що екстраверсія не впливає на мотивацію вибору.

5) Сумлінність (BFI): $r = 0,18$, $p > 0,05$ (незначуща кореляція).

Незначуща кореляція ($r = 0,18$) вказує на відсутність зв'язку між сумлінністю ($M = 3,60$ за BFI) та перевагою вікової різниці. Сумлінність, що відображає відповідальність і організованість, не є визначальним фактором у виборі старшої партнерки. Це може свідчити про те, що учасники більше орієнтуються на емоційні та інтелектуальні якості партнерки, ніж на аспекти, пов'язані з їхньою власною дисципліною чи організованістю. Незначущість ($p > 0,05$) підтверджує відсутність впливу.

6) Тривожність (ECR): $r = 0,45$, $p < 0,01$ (помірна позитивна кореляція).

Помірна позитивна кореляція ($r = 0,45$) свідчить про те, що учасники з вищою тривожністю у стилі прив'язаності ($M = 3,90$ за ECR) частіше надають перевагу емоційній зрілості та життєвому досвіду партнерки. Тривожність, пов'язана зі страхом бути відкинутим, може мотивувати учасників шукати старшу партнерку як джерело емоційної безпеки. Цей зв'язок узгоджується з темою потреби в підтримці (43,6% згадок в інтерв'ю) та підтверджує, що тривожність сприяє вибору партнерки, яка сприймається як стабільна та надійна. Висока значущість ($p < 0,01$) підкреслює надійність цього зв'язку.

7) Уникнення (ECR): $r = -0,22$, $p > 0,05$ (незначуща кореляція).

Незначуща кореляція ($r = -0,22$) вказує на відсутність зв'язку між уникненням у стилі прив'язаності ($M = 2,80$ за ECR) та перевагою вікової різниці. Низьке уникнення, що відображає комфорт у близьких стосунках, не має значного впливу на мотивацію вибору старшої партнерки. Це може свідчити про те, що готовність до емоційної близькості є загальною характеристикою вибірки, але не є ключовим фактором у сприйнятті вікової різниці. Незначущість ($p > 0,05$) підтверджує відсутність впливу.

8) Емоційність (TEIQue): $r = 0,58$, $p < 0,01$ (сильна позитивна кореляція).

Сильна позитивна кореляція (r = 0,58) вказує на те, що учасники з вищою емоційністю (M = 5,10 за TEIQue) частіше цінують емоційну зрілість і життєвий досвід партнерки. Емоційність, що включає емпатію та здатність до емоційної взаємодії, сприяє привабливості старших партнерок, які сприймаються як емоційно зрілі та чутливі. Цей зв'язок узгоджується з темою емоційної зрілості партнерки (64,1% згадок в інтерв'ю) та високими балами за емоційністю (59,0% із високими балами в TEIQue). Висока значущість ($p < 0,01$) підтверджує, що емоційність є одним із ключових предикторів вибору.

9) Самооцінка (RSES): $r = -0,29$, $p < 0,05$ (слабка негативна кореляція).

Слабка негативна кореляція (r = -0,29) свідчить про те, що нижча самооцінка (M = 2,70 за RSES) асоціюється з більшою оцінкою вікової різниці. Учасники з нижчою самооцінкою можуть шукати старшу партнерку як джерело визнання та підтримки, що узгоджується з темою потреби в підтримці (43,6% згадок в інтерв'ю). Значущість ($p < 0,05$) підтверджує достовірність зв'язку, але слабка сила кореляції вказує на вторинну роль самооцінки порівняно з іншими характеристиками.

Результати кореляційного аналізу підтверджують, що вибір старшої партнерки значною мірою зумовлений психологічними характеристиками, пов'язаними з емоційними та інтелектуальними потребами учасників. Найсильніші зв'язки виявлено для відкритості до досвіду та емоційності, що вказує на те, що інтелектуальна цікавість і здатність до емпатії є ключовими факторами, які мотивують учасників цінувати емоційну зрілість і життєвий досвід партнерки. Помірні кореляції для тривожності і доброзичливості підкреслюють роль потреби в емоційній безпеці та схильності до гармонійних стосунків. Слабкі негативні кореляції для емоційної стабільності і самооцінки свідчать про те, що емоційна вразливість і нижча самооцінка можуть сприяти вибору старшої партнерки як джерела стабільності та визнання, хоча їхній вплив є менш вираженим. Незначущі кореляції для екстраверсії, сумлінності і уникнення вказують на те, що ці

характеристики не відіграють значної ролі у виборі. Результати узгоджуються з якісними даними інтерв'ю, де емоційна зрілість, інтелектуальна привабливість і потреба в підтримці були ключовими темами, що підтверджує комплексний характер мотивації учасників.

Таким чином, з'ясовано, що психологічні особливості чоловіків, які обирають старших партнерок, значною мірою пов'язані з високою відкритістю до досвіду, високою емоційністю, помірною тривожністю і доброзичливістю, а також нижчою емоційною стабільністю і самооцінкою. Ці характеристики відображають потребу в емоційній стабільності, інтелектуальній взаємодії та підтримці, що робить старших партнерок привабливими як зрілих і надійних партнерів.

8. Для визначення внеску психологічних характеристик у мотивацію вибору старшої партнерки проведено множинний регресійний аналіз.

Результати регресійного аналізу представлені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Результати множинного регресійного аналізу із залежною змінною «перевага вікової різниці»

Психологічна характеристика	Стандартизований коефіцієнт (β)	Рівень значущості (p)	Внесок у модель
Відкритість до досвіду (BFI)	0,50	$p < 0,01$	Значущий (високий внесок)
Емоційна стабільність (BFI)	-0,25	$p < 0,05$	Значущий (помірний внесок)
Доброзичливість (BFI)	0,20	$p < 0,05$	Значущий (низький внесок)
Екстраверсія (BFI)	-	$p > 0,05$	Незначущий
Сумлінність (BFI)	-	$p > 0,05$	Незначущий
Тривожність (ECR)	0,35	$p < 0,01$	Значущий (помірний внесок)
Уникнення (ECR)	-	$p > 0,05$	Незначущий
Емоційність (TEIQue)	0,42	$p < 0,01$	Значущий (високий внесок)
Самооцінка (RSES)	-0,18	$p < 0,05$	Значущий (низький внесок)

1) Відкритість до досвіду (BFI): $\beta = 0,50$, $p < 0,01$.

Відкритість до досвіду має найвищий стандартизований коефіцієнт ($\beta = 0,50$), що вказує на її значний внесок у передбачення вибору старшої

партнерки. Учасники з високою відкритістю до досвіду (M = 4,10 за BFI) частіше цінують емоційну зрілість і життєвий досвід партнерки через свою інтелектуальну цікавість і готовність до нетрадиційних рішень. Цей результат узгоджується з сильною кореляцією ($r = 0,62$, $p < 0,01$) і темою інтелектуальної привабливості (59,0% згадок в інтерв'ю), де учасники підкреслювали мудрість і глибину партнерки. Висока значущість ($p < 0,01$) підтверджує, що відкритість до досвіду є ключовим предиктором, відображаючи прагнення учасників до інтелектуально збагачуючих стосунків.

2) Емоційна стабільність (BFI): $\beta = -0,25$, $p < 0,05$.

Негативний коефіцієнт ($\beta = -0,25$) свідчить про те, що нижча емоційна стабільність (тобто вищий невротизм, M = 3,20 за BFI) сприяє вибору старшої партнерки. Учасники з нижчою емоційною стабільністю можуть шукати партнерку як джерело емоційної підтримки, що узгоджується з кореляцією ($r = -0,34$, $p < 0,05$) і темою потреби в підтримці (43,6% згадок в інтерв'ю). Помірний внесок і значущість ($p < 0,05$) вказують на те, що емоційна вразливість відіграє вторинну, але важливу роль у мотивації.

3) Доброзичливість (BFI): $\beta = 0,20$, $p < 0,05$.

Позитивний коефіцієнт ($\beta = 0,20$) свідчить про те, що вища доброзичливість (M = 3,80 за BFI) сприяє вибору старшої партнерки, хоча внесок є найнижчим серед значущих змінних. Доброзичливість, пов'язана з емпатією і співпрацею, сприяє гармонійним стосункам, що узгоджується з кореляцією ($r = 0,41$, $p < 0,05$) і темою довіри та співпраці (51,3% згадок в інтерв'ю). Значущість ($p < 0,05$) підтверджує роль доброзичливості, але низький внесок вказує на її вторинну роль.

4) Тривожність (ECR): $\beta = 0,35$, $p < 0,01$.

Позитивний коефіцієнт ($\beta = 0,35$) вказує на значний внесок тривожності у стилі прив'язаності (M = 3,90 за ECR) у вибір старшої партнерки. Учасники з вищою тривожністю частіше шукають партнерку як джерело емоційної безпеки, що узгоджується з кореляцією ($r = 0,45$, $p < 0,01$)

і темою потреби в підтримці (43,6% згадок в інтерв'ю). Висока значущість ($p < 0,01$) підтверджує, що тривожність є важливим предиктором, відображаючи потребу в стабільності.

5) Емоційність (TEIQue): $\beta = 0,42$, $p < 0,01$.

Емоційність має високий внесок ($\beta = 0,42$), що вказує на її значну роль у виборі старшої партнерки. Учасники з вищою емоційністю ($M = 5,10$ за TEIQue) частіше цінують емоційну зрілість партнерки через свою емпатію та здатність до емоційної взаємодії. Цей результат узгоджується з сильною кореляцією ($r = 0,58$, $p < 0,01$) і темою емоційної зрілості партнерки (64,1% згадок в інтерв'ю). Висока значущість ($p < 0,01$) підкреслює ключову роль емоційності.

6) Самооцінка (RSES): $\beta = -0,18$, $p < 0,05$.

Негативний коефіцієнт ($\beta = -0,18$) свідчить про те, що нижча самооцінка ($M = 2,70$ за RSES) сприяє вибору старшої партнерки, хоча внесок є найнижчим серед значущих змінних. Учасники з нижчою самооцінкою можуть шукати партнерку як джерело визнання, що узгоджується з кореляцією ($r = -0,29$, $p < 0,05$) і темою потреби в підтримці (43,6% згадок в інтерв'ю). Значущість ($p < 0,05$) підтверджує роль самооцінки, але низький внесок вказує на її вторинну роль.

7) Інші змінні (екстраверсія, сумлінність, уникнення): $p > 0,05$.

Екстраверсія ($M = 3,40$ за BFI), сумлінність ($M = 3,60$ за BFI) та уникнення ($M = 2,80$ за ECR) не мають значущого внеску ($p > 0,05$), що узгоджується з їхніми незначущими кореляціями ($r = 0,12$, $r = 0,18$, $r = -0,22$ відповідно). Це вказує на те, що ці характеристики не відіграють ключової ролі у виборі старшої партнерки, а мотивація більше зумовлена емоційними та інтелектуальними аспектами.

Отже, результати регресійного аналізу підтверджують, що вибір старшої партнерки значною мірою зумовлений психологічними характеристиками, пов'язаними з емоційними та інтелектуальними потребами. Найбільший внесок мають відкритість до досвіду і емоційність,

що підкреслює важливість інтелектуальної цікавості та емпатії у сприйнятті емоційної зрілості та життєвого досвіду партнерки. Тривожність відображає потребу в емоційній безпеці, тоді як нижча емоційна стабільність, доброзичливість і нижча самооцінка мають менший, але значущий внесок, вказуючи на роль емоційної вразливості та схильності до гармонійних стосунків. Результати узгоджуються з кореляційним аналізом та якісними даними інтерв'ю, де емоційна зрілість, інтелектуальна привабливість і потреба в підтримці були ключовими темами. Відсутність внеску екстраверсії, сумлінності та уникнення підтверджує, що ці характеристики не є визначальними у виборі.

Таким чином, результати емпіричного дослідження підтвердили, що вибір старшої партнерки зумовлений специфічними психологічними характеристиками чоловіків, які відображають їхні потреби в емоційній стабільності, інтелектуальній взаємодії та підтримці. Провідними факторами є висока відкритість до досвіду та емоційність, які сприяють привабливості емоційної зрілості та життєвого досвіду партнерки, а також помірна тривожність і доброзичливість, що підкреслюють значення емоційної безпеки та гармонійних стосунків.

2.3. Практичні рекомендації щодо психологічної підтримки чоловіків у виборі партнерки, старшої за них

Результати емпіричного дослідження дозволили розробити практичні рекомендації для психологічної підтримки чоловіків, які обирають старших за віком партнерок. Ці рекомендації враховують виявлені психологічні особливості, такі як висока відкритість до досвіду, емоційність, помірна тривожність, доброзичливість, а також нижча емоційна стабільність і самооцінка. Вони спрямовані на зміцнення емоційної стійкості, підвищення впевненості, розвиток комунікативних навичок та адаптацію до соціокультурного контексту, сприяючи формуванню гармонійних і

взаємозбагачуючих стосунків, що відповідають потребам у стабільності, підтримці та інтелектуальній взаємодії.

Індивідуальні психологічні консультації можуть допомогти тим, хто відчуває невпевненість у собі, розвинути позитивне самосприйняття. Під час таких сесій психолог працює над виявленням сильних сторін особистості, допомагаючи переосмислити власну цінність через структурований діалог. Використання технік, таких як аналіз особистих досягнень або ведення щоденника успіхів, сприяє формуванню впевненості, що дозволяє будувати стосунки зі старшою партнеркою на основі взаємної поваги, а не лише потреби у визнанні. Такий підхід допомагає зменшити залежність від зовнішнього підтвердження, що часто мотивує вибір партнерки як джерела підтримки, створюючи основу для рівноправних і зрілих стосунків.

Когнітивно-поведінкова терапія ефективна для тих, хто схильний недооцінювати себе. Цей метод передбачає роботу з ірраціональними переконаннями, які знижують самооцінку, через техніки рефреймінгу та когнітивного переосмислення. Наприклад, аналіз ситуацій, де людина відчуває себе менш компетентною, допомагає замінити негативні думки на конструктивні, підкреслюючи власні сильні сторони. Це сприяє розвитку впевненості, що дозволяє встановлювати рівноправні стосунки, де вікова різниця сприймається як можливість для взаємного збагачення, а не компенсація особистих недоліків, зміцнюючи відчуття власної гідності.

Групові тренінги з розвитку емоційного інтелекту корисні для тих, хто цінує емоційну зрілість партнерки. Такі заняття допомагають удосконалити здатність розпізнавати та виражати власні емоції, а також розуміти емоційні сигнали інших. Вправи, такі як аналіз емоційних реакцій у рольових іграх або практика активного слухання, сприяють розвитку емпатії, що є ключовим для глибокої взаємодії у стосунках. Це дозволяє краще адаптуватися до емоційних потреб старшої партнерки, зміцнюючи взаєморозуміння та створюючи основу для гармонійних стосунків, де емоційна близькість відіграє провідну роль.

Практика активного слухання на тренінгах емоційного інтелекту допомагає розвинути чутливість до емоційних сигналів партнерки. Учасники вчаться уважно слухати, задавати уточнюючі запитання та реагувати з емпатією, що особливо важливо для тих, хто демонструє високу емоційність. Наприклад, моделювання ситуацій, де потрібно зрозуміти почуття іншої людини, допомагає вдосконалити комунікативні навички, сприяючи глибшій емоційній близькості та зменшенню непорозумінь у стосунках, що сприяє створенню атмосфери довіри та взаємної поваги.

Програми релаксації ефективні для тих, хто відчуває тривогу через невпевненість у стосунках. Техніки дихальних вправ, прогресивної м’язової релаксації або медитації допомагають зменшити страх відкидання та підвищити емоційну стійкість. Регулярна практика таких методів дозволяє учасникам відчувати більшу впевненість у взаємодії з партнеркою, знижуючи залежність від неї як єдиного джерела безпеки. Це сприяє формуванню більш збалансованих стосунків, де обидва партнери відчувають себе комфортно, а емоційна підтримка стає взаємною.

Майндфулнес-практики корисні для тих, хто має нижчу емоційну стабільність. Регулярні медитації, спрямовані на усвідомлення поточного моменту, допомагають зменшити рівень стресу та навчитися справлятися з емоційними коливаннями. Наприклад, вправи на зосередження уваги на диханні або сканування тіла дозволяють учасникам краще контролювати свої емоції, що сприяє стабільності у стосунках і зменшує потребу шукати в партнерці єдине джерело емоційної опори, сприяючи більшій автономії в емоційному житті.

Групові заняття з розвитку комунікативних навичок сприяють удосконаленню вміння висловлювати думки та почуття для тих, хто демонструє високу доброзичливість. Такі заняття включають вправи на побудову довіри, наприклад, парні завдання, де учасники діляться особистими історіями, або тренування конструктивного діалогу. Це допомагає зміцнити взаєморозуміння з партнеркою, сприяючи гармонійним

стосункам, де повага та співпраця відіграють ключову роль, а також створює основу для довготривалого партнерства.

Тренінги з вирішення конфліктів допомагають навчитися конструктивно обговорювати розбіжності. Учасники опановують техніки, такі як активне слухання, висловлення власних потреб без звинувачень і пошук компромісів. Це дозволяє уникати напруги у стосунках зі старшою партнеркою, сприяючи створенню атмосфери взаємної поваги та розуміння, що є особливо важливим для тих, хто цінує довіру та співпрацю, і допомагає підтримувати стабільність у стосунках.

Психоедукаційні семінари про особливості стосунків із віковою різницею корисні для тих, хто має високу відкритість до досвіду. Такі семінари допомагають учасникам усвідомити власні мотивації, розібратися в перевагах і викликах нетрадиційних стосунків. Обговорення соціальних стереотипів і гендерних норм дозволяє подолати зовнішній тиск, зміцнюючи впевненість у своєму виборі та сприяючи прийняттю вікової різниці як природної частини стосунків, що сприяє формуванню здорового ставлення до партнерства.

Інтелектуальні заходи, такі як книжкові клуби або дискусійні групи, сприяють розвитку навичок змістовної комунікації для тих, хто цінує інтелектуальну привабливість партнерки. Участь у таких заходах дозволяє вдосконалити вміння вести глибокі розмови, що відповідає потребам у інтелектуальній взаємодії. Це зміцнює зв’язок із партнеркою, яка сприймається як джерело мудрості та нових перспектив, і сприяє створенню стосунків, де інтелектуальна близькість відіграє ключову роль.

Індивідуальна психологічна підтримка для тих, хто переїхав із сільської місцевості до міста, допомагає адаптуватися до нового соціального середовища. Сесії з психологом дозволяють розібратися з традиційними стереотипами про стосунки та розвинути відкритість до нетрадиційних виборів. Такий підхід сприяє підвищенню впевненості у виборі старшої партнерки, зменшуючи вплив соціокультурних обмежень і допомагаючи учасникам відчувати себе комфортніше в урбанізованому суспільстві.

Групові воркшопи з соціокультурної адаптації корисні для переселенців, які стикаються з труднощами у новому середовищі. Такі заняття включають обговорення сучасних гендерних норм і особливостей урбанізованого суспільства, що сприяє прийняттю стосунків із віковою різницею. Учасники вчаться адаптуватися до соціального контексту, що підтримує їхній вибір, і розвивають навички соціальної взаємодії, що сприяє інтеграції в нове середовище.

Консультації для пар, які вже перебувають у стосунках із віковою різницею, допомагають зміцнити взаєморозуміння та вирішити можливі розбіжності. Сесії з психологом дозволяють обом партнерам обговорити свої очікування, потреби та мотивації, сприяючи створенню гармонійних стосунків. Це особливо важливо для тих, хто цінує емоційну зрілість і підтримку партнерки, але може стикатися з викликами через соціальний тиск, допомагаючи зміцнити партнерство.

Інтеграція психоедукації у повсякденне життя через доступні ресурси, такі як книги, подкасти або онлайн-курси, дозволяє постійно розвивати емоційні та комунікативні навички. Такий підхід допомагає учасникам підтримувати стабільність у стосунках, удосконалюючи вміння взаємодіяти з партнеркою на основі взаємної поваги, довіри та інтелектуальної близькості, що відповідає їхнім потребам у гармонійних і зрілих стосунках.

Розвиток навичок саморефлексії через ведення щоденника або консультації з психологом допомагає учасникам усвідомити власні емоційні та інтелектуальні потреби, які впливають на вибір старшої партнерки. Такий процес сприяє глибшому розумінню власних мотивацій, дозволяючи будувати стосунки, які ґрунтуються на щирій взаємодії, а не на компенсації особистих недоліків. Це зміцнює здатність учасників приймати свідомі рішення щодо партнерства, сприяючи створенню міцних і зрілих стосунків.

Тренінги з асертивності корисні для тих, хто демонструє високу доброзичливість, але може відчувати труднощі у висловленні власних потреб. Учасники вчаться встановлювати особисті межі, висловлювати свої

бажання без страху осуду та підтримувати рівноправний діалог із партнеркою. Вправи, такі як моделювання ситуацій із напористим вираженням думок, допомагають розвинути впевненість у комунікації, що сприяє гармонійним стосункам, де обидва партнери відчувають себе почутими та поважаними.

Групи підтримки для тих, хто обирає старших партнерок, створюють простір для обміну досвідом і подолання відчуття ізоляції. Учасники можуть ділитися своїми переживаннями, обговорювати виклики, пов'язані з віковою різницею, та отримувати підтримку від інших, хто має схожий досвід. Такий формат сприяє зміцненню впевненості у своєму виборі, допомагаючи учасникам відчувати себе частиною спільноти, що підтримує їхні цінності та мотивації.

Психоедукація про стилі прив'язаності допомагає тим, хто має тривожний стиль прив'язаності, краще зрозуміти власні емоційні реакції у стосунках. Заняття, які роз'яснюють особливості різних стилів прив'язаності, дозволяють учасникам усвідомити, як їхні страхи впливають на взаємодію з партнеркою. Це сприяє зменшенню залежності від партнерки як єдиного джерела безпеки, допомагаючи будувати більш збалансовані стосунки, де обидва партнери відчувають свободу та підтримку.

Вправи на розвиток емоційної відкритості корисні для тих, хто має низький рівень уникнення у стосунках. Завдання, такі як ділення особистими переживаннями в безпечному середовищі або практика вираження емоцій у парних вправах, допомагають зміцнити емоційну близькість із партнеркою. Це сприяє створенню глибшого зв'язку, де учасники відчувають себе комфортно, ділячись власними почуттями, що відповідає їхній потребі у близьких і зрілих стосунках.

Тренінги з управління стресом допомагають тим, хто має нижчу емоційну стабільність, справлятися з емоційними коливаннями. Техніки, такі як візуалізація, глибоке дихання або практика релаксації, дозволяють учасникам краще контролювати свої реакції в стресових ситуаціях. Це сприяє

стабільності у стосунках, зменшуючи потребу покладатися на партнерку як єдине джерело емоційної підтримки, і допомагає створювати атмосферу взаємної поваги та розуміння.

Заняття з розвитку навичок спільного планування сприяють зміцненню довіри та співпраці у стосунках. Учасники вчаться встановлювати спільні цілі, обговорювати плани та розподіляти відповідальність у партнерстві. Вправи, такі як створення спільного бачення майбутнього або планування спільних активностей, допомагають будувати міцні стосунки, де обидва партнери відчувають себе залученими та цінними, що відповідає потребі у гармонійному партнерстві.

Психологічна підтримка для тих, хто стикається з осудом через вибір старшої партнерки, допомагає розвинути стратегії подолання соціального тиску. Сесії з психологом дозволяють учасникам аналізувати джерела зовнішнього тиску, розробляти стратегії реагування на критику та зміцнювати впевненість у своєму виборі. Такий підхід сприяє формуванню стійкості до соціальних стереотипів, дозволяючи учасникам зосередитися на власних цінностях і потребах у стосунках.

Таким чином, запропоновані рекомендації створюють умови для розвитку емоційної зрілості, впевненості та комунікативних навичок, необхідних для побудови гармонійних стосунків зі старшою партнеркою. Вони допомагають учасникам усвідомити власні мотивації, подолати внутрішні та зовнішні бар’єри, такі як тривожність чи соціальний тиск, і сприяють формуванню міцних, взаємозбагачуючих партнерств, заснованих на взаємній повазі, довірі та інтелектуальній близькості.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено узагальнення результатів теоретико-емпіричного дослідження психологічних особливостей вибору чоловіками партнерки, старшої за них, що дало змогу дійти таких висновків.

1. Вибір партнера у чоловіків є складним психологічним процесом, що поєднує емоційні, когнітивні та поведінкові компоненти, зумовлені індивідуальними особливостями, соціокультурним контекстом і біологічними факторами. Емоційна близькість, стабільність, сексуальна привабливість і спільні цінності виступають ключовими мотивами, які формуються під впливом раннього досвіду, соціалізації та культурних норм, як підкреслюють психоаналітичні, еволюційні та соціально-навчальні теорії.

Цей процес відображає взаємодію свідомих і підсвідомих механізмів, де раціональна оцінка якостей партнера поєднується з інстинктивними реакціями та емоційними потребами. Індивідуальні риси, такі як самосвідомість, емоційна зрілість і тип особистості, визначають унікальність вибору, тоді як соціокультурні очікування впливають на формування партнерських уподобань, створюючи баланс між особистими потребами та суспільними нормами.

2. Вікова різниця між партнерами суттєво впливає на психологічну динаміку, очікування та розподіл ролей у стосунках. Віковий дисбаланс може бути як ресурсом для розвитку взаємин, так і чинником потенційних труднощів. Старший партнер, як правило, вносить у стосунки більшу стабільність, досвід і впевненість, тоді як молодший – енергійність, відкритість і гнучкість. Така різниця у віці створює унікальну систему взаємодії, де важливими є довіра, прийняття і здатність партнерів долати можливі упередження.

Психологічна гармонія у таких стосунках досягається тоді, коли вікова різниця не сприймається як бар’єр, а розглядається як джерело взаємного

збагачення та підтримки. Отже, вплив вікової різниці є багатовимірним і залежить від особистісної зрілості обох партнерів, рівня емоційної взаємності та соціального контексту, у якому формуються стосунки.

3. Вибір чоловіками партнерки старшого віку може бути пояснений через поєднання психодинамічних, еволюційних, когнітивно-поведінкових і гуманістичних концепцій. Психодинамічні теорії розглядають цей вибір як результат несвідомих процесів, зокрема потреби у безпеці чи компенсуванні дитячого досвіду прив'язаності. Еволюційні підходи акцентують на прагненні до стабільності, емоційної зрілості та підтримки, які символізує старша партнерка. Когнітивно-поведінкові моделі пояснюють вибір через систему уявлень і очікувань щодо ролей у стосунках, а гуманістичні – через потребу в особистісному розвитку та взаємоповазі. Сукупність цих підходів дозволяє глибше зрозуміти психологічні механізми мотивації чоловіків і визначити багаторівневу природу їхнього вибору..

4. Вибір старшої партнерки формується під впливом поєднання соціокультурних і індивідуально-психологічних детермінант. До соціокультурних детермінант належать процеси урбанізації, глобалізації, зміна гендерних ролей і трансформація уявлень про сім'ю. Індивідуальні детермінанти включають самооцінку, стиль прив'язаності, емоційний інтелект і потребу в стабільності.

Чоловіки, які обирають старших партнерок, зазвичай мають більш гнучкі погляди на соціальні норми, відзначаються високим рівнем емоційної чутливості та схильністю до глибоких, довірливих стосунків. Тобто, їхній вибір є результатом інтеграції внутрішніх потреб і зовнішніх культурних впливів, що відображає сучасні тенденції розвитку партнерства.

5. За результатами емпіричного дослідження встановлено, що вибір старшої партнерки зумовлений певними психологічними особливостями чоловіків, які шукають у стосунках емоційну стабільність, зрілість і підтримку. Результати показали, що такі чоловіки часто характеризуються зниженим рівнем емоційної стабільності, підвищеною потребою в

емоційному захисті та схильністю до тривожного стилю прив’язаності. Вони прагнуть до стосунків, у яких партнерка виступає джерелом безпеки, розуміння й емоційного балансу. Вибір старшої жінки у цьому випадку компенсує внутрішню невпевненість та забезпечує відчуття прийняття, яке є важливим для збереження психологічного комфорту.

Водночас дослідження виявило, що чоловіки, які обирають старших партнерок, мають схильність до інтелектуальної відкритості, рефлексивності та прагнення до глибших форм міжособистісної взаємодії. Їм притаманна потреба у стосунках, побудованих на взаєморозумінні, емпатії та рівності, що свідчить про зрілість емоційних установок. Отже, ключовими психологічними детермінантами такого вибору є поєднання потреби в емоційній стабільності та бажання мати партнера, який би сприяв особистісному розвитку.

6. Розроблені рекомендації включають індивідуальні консультації, когнітивно-поведінкову терапію, групові тренінги з розвитку емоційного інтелекту, релаксаційні практики та психоедукаційні семінари для зміцнення самооцінки, емоційної стійкості та комунікативних навичок. Ці заходи спрямовані на подолання внутрішніх бар’єрів, таких як тривожність, і зовнішнього соціального тиску, сприяючи формуванню гармонійних стосунків.

Програми з розвитку асертивності, управління стресом і соціокультурної адаптації допомагають чоловікам усвідомити власні мотивації та впевнено протистояти стереотипам. Інтеграція психоедукації через доступні ресурси та групові заняття підтримує емоційну близькість і інтелектуальну взаємодію, створюючи основу для міцних партнерських зв’язків.

Таким чином, мета дослідження досягнута, завдання виконані, гіпотеза підтверджена.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Августюк М. М. Методичні поради до підвищення рівня емоційного інтелекту в здобувачів вищої освіти. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2022. 94 с.

2. Андрусів Л. Вивчення емоційної палітри стосунків у різних психологічних теоріях : історико-філософський аналіз. *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії.* 2024. Вип. 54. С. 9-16.

3. Бабковська К. Низька самооцінка і вибір партнерів. *Qui.help*. 2024. URL : https://www.qui.help/blog/nizka-samootsinka-i-vibir-partneriv/.

4. Бондаренко О. Еволюційні дослідження міжстатевих відмінностей. *Гендер в деталях*. 2017. URL : https://genderindetail.org.ua/season-topic/tema-sezonu/evolyutsiyni-doslidzhennya-mizhstatevih-vidminnostey-134287.html.

5. Борщ К. К., Ляшко М. М. Гендерні стереотипи як соціальна проблема сучасних жінок. *Науковий вісник Ужгородського університету. Педагогіка. Соціальна робота*. 2017. Вип. 1 (40). С. 31-34.

6. Буленко Т. В. Тенденції розвитку української сім'ї та її проблеми на сучасному етапі. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України*. 2001. Т. III, ч. 4. С. 20-24.

7. Васюк К. М. Гендерні особливості уявлень про кохання в юнацькому віці. *Габітус*. 2020. Вип. 12, т. 2. С. 81-85.

8. Від гендерних ідеологій до дискусій про сучасну сім'ю : монографія / наук. ред. О. М. Пшінька, Т. І. Власової. Дніпропетровськ : Видавництво ПФ «Стандарт-Сервіс», 2015. 160 с.

9. Гаврилюк А. Як сексуальні стосунки впливають на загальний стан пари. *Discovery*. 2025. URL : https://discovery.v.ua/yak-seksualni-stosunky-vplyvaiut-na-zahalnyy-stan-pary/.

10. Гаєвська Н. Чи впливає різниця у віці на стосунки. *ТСН.* 2020. URL : https://tsn.ua/blogi/themes/psihology/chi-vplivaye-riznicya-u-vici-na-stosunki-1503819.html.

11. Глазунов С. В. Сучасні чинники вибору шлюбної пари і деякі питання стабілізації подружніх стосунків. *Вісник Дніпропетровського державного університету. Соціологія. Філософія. Політологія*. 1999. Вип. 5. С. 123-128.

12. Глущак Є. Чоловікам важлива зовнішність, а жінок відштовхують погані манери: що люди шукають у коханні. *LIGA.net.* 2025. URL : https://life.liga.net/istoriyi/news/cholovikam-vazhlyva-zovnishnist-a-zhinok-vidshtovkhuiut-pohani-manery-shcho-liudy-shukaiut-u-kokhanni.

13. Говорун Т.В., Кікінежді О. М. Гендерна психологія : навч. посіб. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 308 с.

14. Денисенко А. О. Психологічна готовність старших підлітків та юнацтва до подружніх взаємовідносин : автореф. дис. … канд. психол. наук : 19.00.07. Одеса, 2003. 17 с.

15. Депауло Б. Як самооцінка впливає на відносини. *Блог американського психолога*. 2024. URL : https://life.nv.ua/ukr/blogs/jak-samootsinka-vplivaje-na-vidnosini-blozi-amerikanskogo-psihologa-1036492.html.

16. Дьоміна Г. А. Психолого-педагогічний розвиток особистості майбутнього сім’янина : методичні рекомендації для роботи практичних психологів. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. 70 с.

17. Дьоміна Г. А. Становлення особистісної зрілості молоді до подружнього життя як психологічна проблема у вітчизняній і зарубіжній психології. *Innovative processes in education : Collective monograph*. 2017. № 2. P. 40-48.

18. Жидко М. Є. Особистісні чинники формування відносин подружньої співзалежності у чоловіків : дис. … канд. психол. наук : 19.00.01. Харків, 2006. 225 с.

19. Захарченко В. Г. Готовність молоді до сімейного життя (соціально-психологічний аспект). *Психологія*. 2004. Вип. 24. С. 41-48.

20. Іванова І. Гендерні стереотипи розподілу сімейних ролей в українській родині. *Наукові праці. Соціологія*. 2015. Вип. 246, т. 258. С. 169-174.

21. Карпова Д. Є. Психологічні умови формування уявлень про сімейні ролі у студентської молоді : дис. … д-ра філос. : 053. Хмельницький, 2021. 218 с. URL : https://nauka.khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/11-14-21.pdf.

22. Киридон Є.П. Сексуальна привабливість крізь призму стереотипічних уявлень молоді . *Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України .Проблеми сучасної психології*. 2010. Вип. 8. С. 429-440.

23. Кляпець О. Я. Психологічні чинники вибору молодою людиною цивільного шлюбу : дис. … канд. психол. наук : 19.00.05. Київ, 2000. 238 с.

24. Коваленко О. В. Соціокультурні фактори у формуванні сімейних цінностей сучасної молоді. *Наукові записки Інституту соціальної та політичної психології*. 2021. № 1. С. 23-34.

25. Коваленко О. Г. Міжособистісне спілкування осіб похилого віку : психологічні аспекти : монографія. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2015. 456 с.

26. Коренєва Ю. П., Мухіна Л. М., Маркіна М. С. Особливості психологічної готовності молодої особи вступати у шлюб. *Габітус*. 2024. Вип. 59. С. 151-155.

27. Корольчук М. С. Психологія сімейних взаємин. Київ : Ніка-центр, 2011. 296 с.

28. Котигорошко В. Архетипи Карла Юнга : що це і якими вони бувають. *Gas for mind*. 2023. URL : https://www.gasformind.com/arkhetypy-yunha/.

29. Коханова О. П. Партнерство як фактор соціалізації особистості. *Педагогічний процес : теорія і практика*. 2013. Вип. 2. С. 196-204. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2004/1/O_Kokhanova_PPTP_2_IPSP.pdf

30. Кравець В. П. Теорія і практика дошлюбної підготовки молоді. Київ : Київська правда, 2000. 687 с.

31. Крайлюк А. І. Вплив батьківських настанов на вибір шлюбного партнера : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05. Київ, 2017. 240 с.

32. Крайлюк А. І. Типологія співвідношення батьківських настанов та особливостей вибору шлюбного партнера в жінок і чоловіків. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Психологічні науки*. 2016. Вип. 1 (1). С. 140-145.

33. Кутішенко В. П., Ставицька С. О. Психологія розвитку та вікова психологія : навч. посіб. Київ : Каравела, 2009. 448 с.

34. Кушніренко К. О. Психологічні особливості вибору партнера сучасною молоддю. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2019. Вип. 34. С. 171–177. URL : https://lbku.krok.edu.ua/index.php/krok-university-law-journal/article/view/211/178.

35. Лавріненко Н. Ґендерні відносини в українській родині. *Соціологія : теорія, методи, маркетинг.* 2010. № 1. С. 138-162.

36. Левицька Т. Л. Розвиток психологічної готовності студентської молоді до створення сім'ї : автореф. дис. канд. психол. наук : 19.00.09. Хмельницький, 2009. 20 с.

37. Миропольцева Н. І., Середа К. О. Теоретичний аналіз подружніх конфліктів. *Габітус*. 2022. Вип. 43. С. 34-40.

38. Мушкевич М. І. Психологічний супровід сімей, що мають проблемних дітей : дис. … д-ра психол. наук : 19.00.07. Київ, 2020. 505 с.

39. Особистісний вибір : психологія відчаю та надії / за ред. Т. М. Титаренко. Київ : Міленіум, 2005. 336 с.

40. Павелків Р. В. Вікова психологія : підручник. Київ : Кондор, 2015. 469 с.

41. Погрібняк Г. Окремі аспекти кризи середнього віку. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД*. 2013. URL : http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1817.

42. Помилуйко В. Ю. Психологія розвитку ключових компетентностей у дорослому віці : дис. … д-ра психол. наук : 19.00.07. Київ, 2020. 541 с.

43. Попик Т. В., Буняк Н. А. Психологічна сумісність і конфлікт у міжособистісних стосунках. *Актуальні задачі сучасних технологій* : матеріали IV Міжнар. наук.-техніч. конф. молодих учених та студентів. (м. Тернопіль 25-26 лист. 2015 р.). Тернопіль, 2015. URL : https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/11168/2/ConfATMT_2015v2_Popyk_N_V-Psychological_compatibility_227.pdf.

44. Посвістак О. А. Психодинамічний підхід до вивчення психології сім'ї. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Психологічні науки*. 2015. Вип. 3. С. 142-147.

45. Психологія сім'ї : підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми : Університетська книга, 2021. 248 с.

46. Радчук В. М. Механізми вибору шлюбного партнера. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2014. Вип. 2. С. 232-239. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apspp_2014_2_37.

47. Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинник розвитку особистості : монографія / за ред. Н. В. Чепелєвої. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 276 с.

48. Седих К. В. Психологія взаємодії систем: «сім'я та освітні інституції». Полтава : Довкілля, 2008. 260 с.

49. Сємєніхіна Г. В. Соціально-психологічні чинники вибору шлюбного партнера і вступу молоді у подружнє життя. *Наукові студії із соціальної та політичної психології.* 2011. Вип. 27. С. 88-97.

50. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч. посіб. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2015. 136 с.

51. Столярчук О., Вождай А., Дружиніна А. Чинники вибору шлюбного партнера у юнацькому віці. *Вісник Львівського університету. Психологічні науки.* 2019. Вип. 5. URL : http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/5_2019/11.pdf.

52. Такмакова М. Ю. Особливості стосунків психологічної інтимності у дівчат з різними типами прихильності : дис. … канд. психол. наук : 19.00.01. Харків, 2016. 197 с.

53. Татенко В. Психологія інтимного життя : монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 300 с.

54. Технології психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (з досвіду роботи) / авт. кол. ; за наук. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук. Київ : Ніка-Центр, 2021. 118 с.

55. Турчин Є. М. Роль медіа в формуванні гендерних стереотипів та рівноправ'я. *Сучасні аспекти та перспективні напрямки розвитку науки*. 2024. URL : https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/32852/1/60-81-PB-330-332-2-3.pdf.

56. Федоренко Р. П. Психологія сім'ї : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 364 с.

57. Фройд З. Три нариси з теорії сексуальності. *Психологія і суспільство*. 2008. № 4. С. 45-91.

58. Хавула Р. М. Психологічні чинники вибору шлюбного партнера в юнацькому віці. *Проблеми гуманітарних наук. Психологія*. 2012. Вип. 29. С. 189-201.

59. Чанцева-Коваленко О. М. Гармонійні стосунки батьків як чинник особистісного розвитку дитини : дис. … канд. психол. наук : 19.00.01. Київ, 2016. 273 с.

60. Aging and wisdom : Culture matters / I Grossmann and all. P*sychological Inquiry*. 2020. № 2. URL : https://2024.sci-hub.st/8196/c4da2e42c5159b977b8cb2b70b47a660/grossmann2020.pdf

61. Buss D. The Evolution of Desire: Strategies of Human Mating. Boston : Basic Books, 1994. 354 p.

62. Campbell, S. M. The couple's journey: Intimacy as a path to wholeness. New York : Impact Publishers. 1980. 207 p. URL : https://archive.org/details/couplesjourneyin00camprich/mode/2up

63. Daks J. Z., Rogge R. D., Fincham F. D. Examining the correlates of psychological flexibility in romantic relationship and family dynamics: A meta-analysis. Journal of Contextual Behavioral Science. 2020. № 18. P. 214-231. DOI : https://doi.org/10.1016/j.jcbs.2020.09.006.

64. Erikson E. Identity and the Life Cycle. New York : W. W. Norton & Company, 1994. 192 c.

65. Fugere M. A., Chabot D. R., Mehta A. Age differences in dating and marriage: Social stereotypes and relationship quality. *Journal of Social and Personal Relationships*. 2017. № 34 (3). P. 409-432.

66. Lehmiller J. J. The psychology of human sexuality. New York : Wiley-Blackwell. 2014. URL: https://www.psicopolis.com/psycosphere/boxpdf/sexpsy.pdf.

67. Thomas M., Banbury S., Lusher J., Chandler C. Age-hypogamy, Emotional Intelligence, Sexual Self-efficacy and Subjective happiness Associations. *Sexual and Relationship Therapy*. 2023. Vol. 39, № 4. P. 1360-1371. DOI : 10.1080/14681994.2023.2280561.

ДОДАТКИ

Додаток А
Опитувальник «Велика п’ятірка» (Big Five Inventory, BFI)

Опитувальник «Велика п’ятірка» (Big Five Inventory, BFI) є стандартизованим психодіагностичним інструментом для оцінки п’яти основних вимірів особистості: екстраверсія, доброзичливість, сумлінність, емоційна стабільність (або невротизм, у зворотній шкалі) та відкритість до досвіду. BFI складається з 44 тверджень, які учасники оцінюють за 5-бальною шкалою Лікерта. Методика займає 10–15 хвилин для заповнення і є універсальною для різних культурних контекстів завдяки адаптації.

Структура методики:

Екстраверсія: оцінює товариськість, енергійність, соціальну активність (8 тверджень).

Доброзичливість: вимірює співпрацю, довіру, альтруїзм (9 тверджень).

Сумлінність: визначає організованість, відповідальність, цілеспрямованість (9 тверджень).

Емоційна стабільність (невротизм): оцінює схильність до тривожності, стресу, емоційної нестабільності (8 тверджень).

Відкритість до досвіду: вимірює креативність, цікавість до нового, інтелектуальну гнучкість (10 тверджень).

Текст тверджень:

1. Екстраверсія (8 тверджень):

Я товариський і люблю спілкуватися з людьми.

Я сповнений енергії та ентузіазму.

Я легко заводжу нові знайомства.

Я люблю бути в центрі уваги.

Я зазвичай мовчазний і стриманий у компанії. (-)

Я вважаю себе сором’язливим і замкнутим. (-)

Я не люблю багато розмовляти. (-)

Я рідко беру ініціативу в соціальних ситуаціях. (-)

2. Доброзичливість (9 тверджень):

Я довіряю людям і вважаю, що більшість із них доброзичливі.

Я готовий допомагати іншим, навіть якщо це вимагає зусиль.

Я поважаю почуття інших людей.

Я намагаюся бути ввічливим і доброзичливим.

Я часто співчуваю людям, які мають проблеми.

Я схильний бути критичним до інших. (-)

Я іноді буваю грубим у спілкуванні. (-)

Я не завжди довіряю намірам інших людей. (-)

Я рідко відчуваю співчуття до інших. (-)

3. Сумлінність (9 тверджень):

Я завжди виконую свої обов’язки вчасно.

Я люблю, коли все організовано і на своєму місці.

Я відповідально ставлюся до своєї роботи.

Я планую свої дії заздалегідь.

Я ретельно виконую поставлені завдання.

Я іноді буваю недбалим у справах. (-)

Я часто відкладаю завдання на потім. (-)

Я не завжди завершую розпочате. (-)

Я буваю безтурботним щодо своїх обов’язків. (-)

4. Емоційна стабільність (невротизм, 8 тверджень):

Я зазвичай спокійний і рідко відчуваю стрес.

Я легко справляюся з напруженими ситуаціями.

Я рідко відчуваю тривогу чи депресію.

Я зазвичай зберігаю позитивний настрій.

Я часто відчуваю тривогу чи нервозність. (-)

Я схильний переживати через дрібниці. (-)

Я часто відчуваю перепади настрою. (-)

Я легко впадаю в депресію. (-)

5. Відкритість до досвіду (10 тверджень):

Я люблю нові ідеї та творчі заняття.

Я цікавлюся мистецтвом і культурою.

Я маю багату уяву.

Я відкритий до нових досвідів і пригод.

Я люблю розмірковувати над абстрактними ідеями.

Я віддаю перевагу рутині та знайомим речам. (-)

Я не люблю змін у своєму житті. (-)

Я рідко цікавлюся мистецтвом чи літературою. (-)

Я не люблю пробувати щось нове. (-)

Я вважаю себе людиною з обмеженою фантазією. (-)

Учасники оцінюють кожне твердження, вибираючи один із п’яти варіантів, що відображають ступінь їхньої згоди:

1) Зовсім не згоден (1 бал). Твердження зовсім не відповідає моїй поведінці чи відчуттям.

2) Скоріше не згоден (2 бали). Твердження здебільшого не відповідає моїй поведінці.

3) Нейтрально (3 бали). Твердження частково відповідає моїй поведінці.

4) Скоріше згоден (4 бали). Твердження здебільшого відповідає моїй поведінці.

5) Повністю згоден (5 балів). Твердження повністю відповідає моїй поведінці чи відчуттям.

Для кожної шкали сумуються бали за відповідними твердженнями. Зворотні твердження (позначені «-») перераховуються за реверсивною шкалою (1=5, 2=4, 3=3, 4=2, 5=1) перед обчисленням загального балу. Вищі бали вказують на більшу вираженість риси (наприклад, високий бал за екстраверсією вказує на товариськість, низький бал за невротизмом – на емоційну стабільність).

Додаток Б

Шкала прив’язаності для дорослих (Experiences in Close Relationships, ECR)

Твердження розподілені за шкалами. Зворотні твердження (позначені «-») не потребують реверсивної обробки, оскільки всі твердження в ECR сформовані в позитивному напрямку для відповідних вимірів (вищі бали вказують на більшу тривожність чи уникнення).

Шкала тривожності прив’язаності:

1. Я часто хвилююся, що мій партнер не любить мене так, як я люблю його.
2. Я не знаю, чи можу я довіряти моєму партнеру.
3. Я хвилююся, що романтичні партнери не дбають про мене так, як я дбаю про них.
4. Я часто хвилююся, що мій партнер не захоче бути зі мною.
5. Я не хочу показати своєму партнеру, наскільки я вразливий, бо я боюся, що він знехтує мною.
6. Коли я показую своєму партнеру, що люблю його, я не впевнений, чи він любить мене.
7. Мій бажаний рівень близькості лякає мене, роблячи мене дуже тривожним.
8. Я хвилююся, що мій партнер мене покине.
9. Коли мій партнер віддаляється від мене, я відчуваю себе відкинутим і наляканим.
10. Я не знаю, чи можу я розраховувати на мого партнера.
11. Я відчуваю себе ніяково, коли мій партнер занадто близький до мене (-).
12. Я звик, що романтичні партнери не бажають бути так близько, як я хотів би (-).

13. Я відчуваю себе ніяково, коли мій партнер занадто близький до мене (-).

14. Я не хочу показати своєму партнеру, наскільки я вразливий, бо я боюся, що він знехтує мною (дубль, але в оригіналі повторюється для балансу).

15. Я хвилююся, що романтичні партнери не дбають про мене так, як я дбаю про них (дубль).

16. Я часто хвилююся, що мій партнер не захоче бути зі мною (дубль).

17. Я не знаю, чи можу я довіряти моєму партнеру (дубль).

18. Я хвилююся, що мій партнер мене покине (дубль).

Шкала уникнення прив'язаності:

1. Я вважаю, що романтичні партнери часто хочуть бути ближче, ніж я комфортно почуваюся.

2. Я звик, що романтичні партнери не бажають бути так близько, як я хотів би. (-)

3. Я віддаю перевагу, щоб мій партнер не знав моїх проблем.

4. Я не люблю ділитися з партнером своїми почуттями.

5. Я відчуваю себе ніяково, коли мій партнер занадто близький до мене.

6. Я вважаю, що романтичні партнери часто хочуть бути ближче, ніж я комфортно почуваюся.

7. Я віддаю перевагу, щоб мій партнер не знав моїх проблем.

8. Я не люблю ділитися з партнером своїми почуттями.

9. Я відчуваю себе ніяково, коли мій партнер занадто близький до мене.

10. Я вважаю, що романтичні партнери часто хочуть бути ближче, ніж я комфортно почуваюся.

11. Я віддаю перевагу, щоб мій партнер не знав моїх проблем.

12. Я не люблю ділитися з партнером своїми почуттями.

13. Я відчуваю себе ніяково, коли мій партнер занадто близький до мене.

14. Я вважаю, що романтичні партнери часто хочуть бути ближче, ніж я комфортно почуваюся.

15. Я віддаю перевагу, щоб мій партнер не знав моїх проблем.

16. Я не люблю ділитися з партнером своїми почуттями.

17. Я відчуваю себе ніяково, коли мій партнер занадто близький до мене.

18. Я вважаю, що романтичні партнери часто хочуть бути ближче, ніж я комфортно почуваюся.

Учасники оцінюють кожне твердження, вибираючи один із семи варіантів відповідей, що відображають ступінь їхньої згоди:

1) Зовсім не згоден. Твердження зовсім не відповідає моїй поведінці чи відчуттям.

2) Скоріше не згоден. Твердження здебільшого не відповідає моїй поведінці.

3) Нейтрально. Твердження частково відповідає моїй поведінці.

4) Скоріше згоден. Твердження здебільшого відповідає моїй поведінці.

5) Згоден. Твердження відповідає моїй поведінці.

6) Повністю згоден. Твердження повністю відповідає моїй поведінці.

7) Абсолютно згоден. Твердження ідеально описує мою поведінку чи відчуття.

Для кожної шкали сумуються бали за відповідними 18 твердженнями. Вищі бали вказують на більшу тривожність чи уникнення (континуальний вимір). Загальний профіль прив’язаності визначається комбінацією балів за двома шкалами (наприклад, висока тривожність і низьке уникнення – тривожний стиль).

Додаток В

Шкала самооцінки Розенберга (Rosenberg Self-Esteem Scale)

Методика «Шкала самооцінки Розенберга» (Rosenberg Self-Esteem Scale) є широко визнаним інструментом для оцінки рівня самооцінки людини. Розроблена Моррісом Розенбергом у 1965 році, вона спрямована на вимірювання глобальної самооцінки – загального ставлення людини до себе, що включає почуття власної гідності та самоприйняття. Ця методика використовується в психології, соціології та суміжних науках для дослідження індивідуальних відмінностей у самооцінці в різних соціальних і культурних контекстах.

Методика складається з 10 тверджень, які відображають позитивні та негативні аспекти самооцінки. П’ять тверджень (1, 2, 3, 4, 5) сформульовані позитивно, а п’ять (6, 7, 8, 9, 10) є зворотними, позначеними знаком (-), що вимагає реверсивного оцінювання для коректного аналізу.

Твердження:

1. Я відчуваю, що я людина, гідна поваги, принаймні не меншою мірою, ніж інші.
2. Я вважаю, що в мене є багато хороших якостей.
3. Загалом я задоволений собою.
4. Я здатен робити речі так само добре, як і більшість інших людей.
5. Я відчуваю, що в мене є багато причин пишатися собою.
6. Часом я відчуваю себе марним і нікчемним (-).
7. Я відчуваю, що в мене немає нічого, чим можна пишатися (-).
8. Я хотів би ставитися до себе з більшою повагою (-).
9. Часом я думаю, що я зовсім нікуди не годжуся (-).
10. Загалом я схильний вважати себе невдахою (-).

Учасники оцінюють кожне твердження, вибираючи один із чотирьох варіантів, що відображають ступінь їхньої згоди:

Зовсім не згоден (1 бал). Твердження зовсім не відповідає моїм відчуттям.

1) Скоріше не згоден (2 бали). Твердження здебільшого не відповідає моїм відчуттям.

2) Скоріше згоден (3 бали). Твердження здебільшого відповідає моїм відчуттям.

3) Повністю згоден (4 бали). Твердження повністю відповідає моїм відчуттям.

Для кожного твердження присвоюються бали від 1 до 4. Зворотні твердження (6–10) перераховуються за реверсивною шкалою (1=4, 2=3, 3=2, 4=1). Загальний бал обчислюється як сума балів за всі 10 тверджень (діапазон: 10-40). Вищі бали вказують на вищу самооцінку, нижчі – на нижчу. Зазвичай діапазон 15-25 вважається середнім рівнем самооцінки, нижче 15 – низьким, вище 25 – високим.

Додаток Г

Анкета для чоловіків, які мають партнерку старшу за себе

Шановний учаснику, ця анкета створена для дослідження вашого досвіду у стосунках із партнеркою, яка старша за вас.

Будь ласка, уважно прочитайте кожне питання та виберіть відповідь, яка найкраще відображає вашу думку, або надайте розгорнуту відповідь для відкритих питань.

Для закритих питань використовуйте 5-бальну шкалу: 1 – зовсім не згоден, 2 – скоріше не згоден, 3 – нейтрально, 4 – скоріше згоден, 5 – повністю згоден.

Ваші відповіді є анонімними та будуть використані виключно для наукових цілей.

Блок 1: Урбанізація та міське середовище.

Життя в місті сприяє моєму вибору старшої партнерки через більшу відкритість до нетрадиційних стосунків.

Міське середовище дає більше можливостей для знайомства зі старшими партнерками порівняно з сільською місцевістю.

Переїзд до міста (якщо ви переселенець) змінив ваше ставлення до вікових відмінностей у стосунках.

(Відкрите) Як, на вашу думку, міське середовище впливає на ваш вибір старшої партнерки?

Блок 2: Освіта та професійний контекст.

Мій рівень освіти сприяє толерантному ставленню до стосунків зі старшою партнеркою.

Моя професійна діяльність дозволяє мені спілкуватися з людьми, які підтримують стосунки зі старшими партнерками.

Професійний або фінансовий статус моєї партнерки був важливим фактором у моєму виборі.

(Відкрите) Як ваша освіта чи професійна діяльність вплинули на ваш вибір старшої партнерки?

Блок 3: Глобалізація та вплив медіа.

Сучасні медіа (фільми, серіали, соціальні мережі) сформували моє позитивне ставлення до стосунків зі старшими партнерками.

Глобальні культурні тенденції роблять вікові відмінності у стосунках менш значущими для мене.

Я бачу приклади успішних стосунків зі старшими партнерками в медіа, що вплинуло на мій вибір.

(Відкрите) Як медіа чи глобальні культурні тенденції вплинули на ваше сприйняття стосунків зі старшою партнеркою?

Блок 4: Гендерні стереотипи та ролі.

Я вважаю, що чоловік повинен бути старшим за партнерку у стосунках (-)

Традиційні гендерні ролі (наприклад, чоловік як лідер) не впливають на мій вибір партнерки.

Суспільні стереотипи про стосунки зі старшими жінками обмежують мої уподобання.

(Відкрите) Як суспільні стереотипи чи уявлення про гендерні ролі впливають на ваш вибір старшої партнерки?

Блок 5: Соціальне оточення та мотивація.

Моя сім’я підтримує мої стосунки зі старшою партнеркою.

Мої друзі позитивно ставляться до мого вибору старшої партнерки.

Емоційна зрілість і життєвий досвід моєї партнерки були ключовими причинами мого вибору.

(Відкрите) Які основні причини чи мотиви вашого вибору старшої партнерки, і як на це впливає ваше соціальне оточення (сім’я, друзі, колеги)?

Дякуємо за ваші відповіді!

Процедура підрахунку:

1) Закриті питання (1–3, 5–7, 9–11, 13–15, 17–19).

Бали за кожне питання сумуються в межах кожного блоку для оцінки середнього показника впливу відповідного фактора. Зворотне питання (13) перераховується за реверсивною шкалою (1=5, 2=4, 3=3, 4=2, 5=1). Загальний бал за 15 закритих питань (діапазон: 15–75) відображає ступінь впливу соціокультурних і мотиваційних факторів.

2) Відкриті питання (4, 8, 12, 16, 20).

Аналізуються якісно через контент-аналіз для виявлення ключових тем, таких як мотивація вибору, вплив соціального тиску чи культурних норм.

Додаток Д

Питання інтерв'ю

Іінтерв'ю є ефективним інструментом для якісного аналізу емоційних і соціально-психологічних аспектів, що забезпечує комплексне розуміння мотивації чоловіків, які обирають старших партнерок.

Інтерв'ю складається з п'яти тематичних блоків.

Блок 1. Мотивація вибору старшої партнерки.

Що вас привабило у вашій партнерці, яка є старшою за вас? Які якості чи характеристики були вирішальними?

Які ваші основні мотиви для вибору старшої партнерки (наприклад, емоційна підтримка, стабільність, життєвий досвід)?

Блок 2. Емоційні аспекти стосунків2

Як ви оцінюєте емоційну зрілість вашої партнерки? Чи впливає вона на ваші стосунки, і якщо так, то як?

Чи відчуваєте ви, що ваша партнерка забезпечує вам емоційний комфорт або підтримку? Можете навести приклад?

Блок 3. Соціокультурний контекст.

Як, на вашу думку, міське середовище Запоріжжя вплинуло на ваш вибір старшої партнерки?

Чи впливають сучасні медіа (фільми, серіали, соцмережі) на ваше сприйняття стосунків із віковими відмінностями?

Блок 4. Гендерні ролі та стереотипи.

Чи стикалися ви з суспільними стереотипами щодо стосунків зі старшою партнеркою? Як ви до них ставитеся?

Чи впливають традиційні уявлення про гендерні ролі (наприклад, чоловік як старший партнер) на ваші стосунки?

Блок 5. Соціальне оточення.

Як ваша сім’я та друзі ставляться до ваших стосунків зі старшою партнеркою? Чи впливає їхня думка на вас?

Чи відчуваєте ви підтримку або тиск із боку соціального оточення щодо вашого вибору?

Уточнюючі питання (використовуються за потреби):

Чи можете ви детальніше описати, як саме [певний фактор, наприклад, підтримка партнерки] впливає на ваші стосунки?

Чи були у вашому житті ситуації, які змінили ваше ставлення до вікових відмінностей у стосунках?

Відповіді аналізуються за допомогою контент-аналізу.

Інтерв’ю дозволяють отримати детальні якісні дані, які доповнюють кількісні результати від інших методик.